

07
12ก
3

การวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน
ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

ปริญญาโท

ของ

คงศักดิ์ สังฆมานนท์

ปริญญาโท

บ้านกึ่งตมตกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพมหานคร 11 โทร. 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน
ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

บทคัดย่อ
ของ
คงศักดิ์ สังฆมานนท์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ธันวาคม พ.ศ. 2523

การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียน
วิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน
ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) และ เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
การสอน ของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

กลุ่มตัวอย่างคือครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ในภาคเรียน
ที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 40 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ใน
ส่วนกลาง จำนวน 40 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่สุ่ม ประสิทธิภาพทางการสอน และ
สภาพการสมรสแตกต่างกัน 8 กลุ่มๆละ 5 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนมกราคมและ
กุมภาพันธ์ 2522 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ของแฟลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) และ
แบบสอบถามความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)
ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาร้อยละในอัตราส่วนของพฤติกรรม (Behavior
Ratio) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และใช้ไค-สแควร์ (Chi-square)
เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนเป็นไปตามสมมุติฐาน
กล่าวคือ (ก) พฤติกรรมครูมีมากกว่าพฤติกรรมนักเรียน (ข) ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพล
ทางตรงมากกว่าทางอ้อม (ค) ครูใช้พฤติกรรมการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง (ง) นักเรียน
มีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมตอบสนอง (จ) ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์
มีน้อยกว่าความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ 2) ครูที่มีวุฒิ ประสิทธิภาพทางการสอน
และสภาพการสมรสต่างกัน ใช้พฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ครูสมรสแล้ว
มีแนวโน้มในการส่งเสริมวิจารณ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แก่เด็กมากกว่าครูโสด 3)
วิธีสอนที่ครูใช้มากคือ วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาตามนักเรียน วิธีสอนที่ครูใช้น้อยคือ
วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียงในชั้น ครูบอกให้นักเรียนจดตาม ครูให้นักเรียนแสดง
ละครประกอบบทเรียน ครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ และวิธีสอนแบบครูให้นักเรียน-

รายงานหรืออภิปราย 4) อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้มากคือ อุปกรณ์การสอนประเภทรูปภาพ และ
ประเภทแผนที่ อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้น้อยคือ อุปกรณ์การสอนประเภท แผนภูมิ กราฟ สถิติ,
ของจริง, फिल्मสตริป สไลด์, และ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ 5) ปัญหาสำคัญที่ครูพบคือ แบบเรียน
ไม่สอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก ครูมีอุปกรณ์การสอนไม่พอเพียง เนื้อหาวิชามีมากเกินไป
ไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียน และ ในห้องสมุดมีหนังสือให้นักเรียนค้นคว้าน้อยเกินไป

AN INTERACTION ANALYSIS STUDY OF TEACHER-PUPIL BEHAVIOR
IN MATHAYOM SUKSA 1 (M.1) SOCIAL STUDIES CLASSROOMS

AN ABSTRACT

BY

KHONGSAK SANGKHAMANON

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education Degree
at Srinakharinwirot University

February 1980

AN INTERACTION ANALYSIS STUDY OF TEACHER-PUPIL BEHAVIOR
IN MATHAYOM SUKSA 1 (M.1) SOCIAL STUDIES CLASSROOMS

The purposes of this study were to analyze teacher-pupil verbal behavior in Mathayom Suksa 1 (M.1) social studies classrooms and to investigate teachers' opinions towards teaching social studies in Mathayom Suksa 1 (M.1) classrooms.

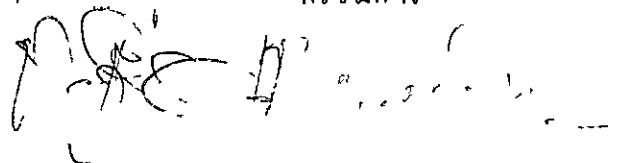
The subjects were 40 Mathayom Suksa 1 (M.1) social studies teachers from 40 government secondary schools in Bangkok Metropolis during the second semester of academic year 1978. They were divided into 8 groups, 5 each, according to qualifications, teaching experiences and marital status. Data were collected in January and February, 1979. Flanders' Interaction Analysis Categories, and the questionnaire of the teachers' opinions towards teaching social studies in Mathayom Suksa 1 (M.1), constructed by the researcher, were used in this research. Percentage of behavior ratio was used in analyzing the data of interaction behavior. Chi-square was used in analyzing the data of the teachers' opinions towards teaching social studies in Mathayom Suksa 1 (M.1) classrooms.

The results showed that 1) the teacher-pupil interaction behavior was as the assumptions. They were (a) there was more teachers' verbal behavior than pupils', (b) there were more direct influences than indirect influences, (c) there were more narrow questions than broad questions, (d) there was less initiation than responding behavior, and (e) there was less non-purposeful silence than purposeful silence. 2) Teachers with different qualifications,

teaching experiences, and marital status did not differ significantly in teaching behavior but, the married teachers had a trend to promote critical thinking and creative thinking among pupils much more than the unmarried teachers. 3) The teaching method used by the majority of teachers was the oral presentation followed by questions. The methods less used were the text-reading in classroom, dictation, role-playing, field trip and report or discussion. 4) The teaching aids popularly used by the teachers were pictures and maps, while the aids less used were charts, graphs, statistical data, real objects, film-strips, slides, television, and films. 5) The major problems encountered by the teachers were the discrepancies between textbooks and maturity of the pupils, shortages of teaching aids, relationship between subject contents and the instructional time, and the lack of reference books in the libraries.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อ.วิ. ส.นิพนธ์ ประธาน
ค.วิ. ส.นิพนธ์ กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.อารี สักทนต์ และ อาจารย์บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ ซึ่งเป็นประธานและกรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ศิริบุภา พูลสุวรรณ แห่งบัณฑิตวิทยาลัย อาจารย์อรุณศรี อนันตรศิริชัย และ อาจารย์ธำรง ชูทัพ แห่งกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ ผู้ช่วย-ศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย ปุณณโชติ แห่งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อมูลบางประการอันมีประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้

ในการเก็บข้อมูลซึ่งมีความยากลำบากไม่น้อย ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน และด้วยความร่วมมือของผู้ช่วยเก็บข้อมูลซึ่งประกอบด้วย คุณยุพิน สุวานิช คุณวนิดา ผ่องสุริยชัย คุณเนติยา อนวัชศิริวงศ์ คุณสระพรุ้งพร้อม รัตสมุทร คุณแพรวพรรณ บสงโกมล คุณสุกัญญา อาทิตย์ทอง คุณนงุ ปนาทภูธ คุณวันเพ็ญ อาภาเกียรติคุณ คุณอุษณีเย์ ติเรกบุรารคม นอกจากนี้ก็ยังได้รับความช่วยเหลือในบางสิ่งบางประการอันเอื้ออำนวยต่อความสำเร็จสมบูรณ์ของปริญญานิพนธ์นี้ จากเพื่อนๆและศิษย์อีกหลายคน ผู้วิจัยขอขอบคุณและขอใจมา ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุดแห่งประกาศคุณูปการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดต่อคุณแม่ เป็นจิต สังฆมานนท์ และขอขอบพระคุณอาจารย์สุรศักดิ์ สังฆมานนท์ ผู้เป็นที่ซาบซึ้งที่ได้ให้ความรักและกำลังใจตลอดมา

คงศักดิ์ สังฆมานนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
/ ฎมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา	4
ความสำคัญของการศึกษา	5
ขอบเขตจำกัดของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
สมมุติฐานในการศึกษา	8
2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
/ เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	9
เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษา	27
3 วิธีดำเนินการ	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
การวิเคราะห์ข้อมูล	78

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประเภทต่างๆของพฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียน	10
2 การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแฟลนเกอร์ส	62
3 พฤติกรรมที่ทำการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้	64
4 เปรียบเทียบพฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูและนักเรียน	79
5 เปรียบเทียบอัตราส่วนของพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง และที่มีอิทธิพลทางอ้อม	81
6 เปรียบเทียบอัตราส่วนพฤติกรรมการถามแนวแถบและแนวกว้าง	83
7 เปรียบเทียบอัตราส่วนพฤติกรรมควบคุมตนเองและพฤติกรรมริเริ่ม ของนักเรียน	85
8 เปรียบเทียบอัตราส่วนความเจียมที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ และไม่มีวัตถุประสงค์	87
9 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดชั่วโงง	90
10 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย	91
11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่าน แบบเรียนในชั้น	92
12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนจดตาม	93
13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียน จดลงสมุด	94
14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียน แสดงละครประกอบบทเรียน	95
15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้ นักเรียนทำแบบฝึกหัด	96

16	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม	97
17	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน	98
18	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน	99
19	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่	100
20	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง	101
21	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูใช้โสตทัศน-วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน	102
22	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย	103
23	เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	104
24	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดชั่วโมง	106
25	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย	107
26	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น	108
27	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนจดตาม	109
28	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด	110
29	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน	111

ตาราง	หน้า	
30	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด	112
31	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้ว ครูอธิบายเพิ่มเติม	113
32	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจาก แบบเรียน	114
33	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาต่อนักเรียน	115
34	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่	116
35	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ นักเรียนฟัง	117
36	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูใช้โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการสอน	118
37	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย	119
38	เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง	120
39	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทรูปภาพ	122
40	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนที่ แผนที่	123
41	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนภูมิ กราฟ สถิติ	124
42	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทป้ายนิเทศ	125
43	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหุ่นจำลอง	126
44	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทของจริง	127
45	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์	128
46	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทฟิล์มสกริป สไลด์	129
47	เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหนังสือหรือเอกสาร	130
48	ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1	131
49	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ข.1	135

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงการกล่าวถึงเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2 แสดงคุณค่าของการวิจัยเรื่องนี้	55
3 แสดงแผนแบบวิธีคำ เนิมกร	56
4 แสดงลำดับขั้นการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	66

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบถึงโลกและชีวิต จะเห็นได้ว่าชีวิตของมนุษย์มีการพัฒนา มาเป็นลำดับ จากการพัฒนาที่ไม่ค่อยจะมีแบบแผนในสมัยกึ่งคามรพรพ์ มาจนกระทั่งถึงสมัยนี้ ที่ การพัฒนาชีวิตมีกระบวนการ ชับซ้อนมากมาย เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ในกระบวนการพัฒนาชีวิตบุคคล สังคม และโลก นั้น เรื่องข้อที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ การศึกษา แนวคิดนี้สอดคล้องต้องกันกับความเห็นของนักการศึกษาเป็นจำนวนมาก แม้แต่องค์พระประมุข ของชาติ ก็ทรงย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาว่า "...ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งของ ชีวิตและส่วนรวม ก็คือ การศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญ ความมั่นคงเกือบทุกอย่าง ในบุคคลและประเทศชาติ. . ." (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 2519 : 83) ซึ่งสัมพันธ์ตรงกับความเห็นของนักการศึกษาที่สำคัญของไทยท่านหนึ่ง ก็คือ ม.ค. ปิ่น มาลากุล ซึ่ง กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าของประเทศจะเป็นไปอย่างรวดเร็วหรือล่าช้า ย่อมขึ้นอยู่กับ การศึกษาของประชากรเป็นใหญ่ เพราะการศึกษามีเป็นเครื่องวัดที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนา ประเทศ การพัฒนาต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใคนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ม.ค. ปิ่น มาลากุล 2518 : 6)

คุณภาพของการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น การบริหาร การ บริหารของโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน เด็ก ตลอดจน ครูผู้สอน แต่ถ้าจะวิเคราะห์ให้ละเอียดรอบคอบแล้ว จะเห็นว่า คุณภาพของการศึกษานั้น ขึ้น อยู่กับองค์ประกอบทางด้านการสอนของครูอยู่เป็นอันมาก การที่เป็นเช่นนั้นเพราะครูเป็นผู้ที่ ทำงานใกล้ชิดกับนักเรียน ในระหว่างที่อยู่โรงเรียน พฤติกรรมของครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรม การเรียนของนักเรียนจะดำเนินไปด้วยดีได้ ย่อม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่ดีของครู และในทางกลับกัน พฤติกรรม การเรียนที่ดีก็ จะช่วย ให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการสอนขึ้น สรุปได้ว่า พฤติกรรม การสอนของครูและพฤติกรรมการ เรียนของนักเรียนต่างก็มีปฏิสัมพันธ์กัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ การ์ริสัน (Garrison. 1971 : 818-A) ที่พบว่า พฤติกรรมของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครูอย่างมีนัยสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่า แบบแผนของพฤติกรรมของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอันมาก

กระบวนการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ เท่าที่เป็นมาในอดีต กล่าวได้ว่า ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันน้อย กล่าวคือ การสอนจะเน้นในด้านการบรรยายหรืออธิบายเนื้อหาให้นักเรียนฟัง ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้พูดแต่เพียงคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ การเรียนจะเน้นหนักไปในด้านการท่องจำเนื้อหาวิชาที่จดไว้หรือที่ครูกำหนดให้ พฤติกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นไปในแบบครูบรรยาย-นักเรียนนั่งฟังเฉยๆ ครูบรรยาย-นักเรียนจด ครูอ่านคำบอก-นักเรียนจด ครูเขียนกระดานคำ-นักเรียนจด นักเรียนอ่านคำบอก-นักเรียนจด หรือ นักเรียนเขียนบนกระดานคำ-นักเรียนจด วิธีการเหล่านี้ ถ้าวิเคราะห์ตามหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนแล้ว จะพบว่า พฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้ช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เท่าที่ควร การเรียนการสอนที่ขาดปฏิสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและการตอบสนอง กล่าวได้ว่า ยังไปเป็นการเรียนการสอนที่สมบูรณ์(กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 2)

การสอนเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อน สลับซับซ้อน และเปราะบางอยู่ตลอดเวลา ในปัจจุบันได้มีผู้คิดค้นวิธีการสอนใหม่ๆ ขึ้นมามากมาย อาทิเช่น การสอนเป็นทีม (team teaching) การสอนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล (individualized instruction) การสอนโดยใช้เครื่องช่วยสอน เช่น การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม (programmed learning) ชุดการสอน (teaching packages) บทเรียนโมดูล (instructional module) เป็นต้น ซึ่งความมุ่งหมายของวิธีการสอนใหม่ๆ เหล่านี้ก็คือ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่สำคัญมากวิชาหนึ่ง มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม มีนักการศึกษาหลายคนได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาไว้ ดังเช่น เฟลตัน (Flenton. 1967 : 1) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษามีบทบาทเป็นอันมากในการสร้างพลเมืองดีให้แก่ชาติบ้านเมือง เนื่องจากจุดมุ่งหมายของวิชานี้มีสามประการ คือ การเตรียมเด็กให้เป็นพลเมืองดี การฝึกให้เด็กคิดอย่างมีวิจารณญาณและเหตุผล และ การรักษามรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้

เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1960 : 30) ก็ได้เน้นย้ำวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาจะช่วยอบรมให้เยาวชนเป็นคนดี มีทักษะในการคิด รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ สกีล (Skeel. 1970 : 4) ได้ให้แนวคิดไว้อีกว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งให้การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนนำเอาความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสภาพการก่ต่างกันในสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า มีปัญหาต่างๆ เกิดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น การลักขโมย จี้ ปล้น ชก ทำความผิดทางเพศ ตีขยา-เสพผิด ฯลฯ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้แก่หนึ่งว่า การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นเหตุให้ผู้ผู้ผ่านการศึกษามาแล้วจำนวนไม่น้อย ไม่สามารถปรับตัวได้ เข้ากับสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาเหตุที่การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลนั้น นอกจากจะมีความบกพร่องในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาแล้ว วิธีการสอนก็เป็นข้อบกพร่องที่สำคัญมาก กล่าวคือ ครูมักจะสอนตามตำราหรือแบบเรียนมากกว่าที่จะมุ่งให้ประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเด็ก เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความเห็นไว้อย่างสอดคล้องกัน เป็นต้นว่า จูญูญูญู (จูญูญูญูญูญู 2521:10-11) ได้กล่าวถึงความล้มเหลวของครูสังคมศึกษาว่า เป็นเพราะครูสังคมศึกษานิได้สอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็ก ขณะที่เสนอแนะว่า ครูสังคมศึกษาควรจะต้องขึ้นมามองดูโลกแห่งความเป็นจริง แล้วสร้างเสริมวิชาของตนให้สัมพันธ์กับความรู้จริง ทั้งในแง่ปรัชญาชีวิตและจิตวิทยาการศึกษา ทัมเบอร์โน (Tamburino. 1966 : 245-247) ก็ได้กล่าวว่า การเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเรียนจากหนังสือแต่เพียงอย่างเดียวหาเพียงพอไม่ ควรต้องมีการกระทำ (action) ด้วย กล่าวคือ ควรให้เด็กมีส่วนร่วม เปิดความรับผิดชอบโดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมขึ้นภายในห้องเรียน นำแหล่งวิทยาการในชุมชนเข้ามาสัมพันธ์กับกิจกรรมในโรงเรียน โรงเรียนไม่ควรตัดขาดจากชุมชน หากแต่ควร เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้แน่นแฟ้นอยู่เสมอ

ด้วยเหตุที่การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษายังบกพร่องอยู่ดังกล่าวดังนี้ ฉะนั้น การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนวิชานี้ เพื่อให้

บรรลุดูจุดหมายของหลักสูตร ก็มักจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติ และโลก จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

วิธีการที่จะใช้ เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการสอนของครูนั้น มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นจำนวนมาก พบว่า วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน เป็นวิธีการที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศในปัจจุบัน ซึ่ง พจนันท์ สะเพียรชัย(พจนันท์ สะเพียรชัย 2517 : 27)ก็มีความเห็นว่า วิธีการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู จำเป็นมากในการพัฒนาการสอนและปรับปรุงคุณภาพของครู จะช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา * ส่วนวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ผู้วิจัยสนใจมาก คือ วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) ซึ่งเป็นวิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ (Systematic Observation of Teaching) วิธีหนึ่ง

วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเดอร์สนี้ จากรายงานการวิจัยพบว่าใช้ได้ดีในการสังเกตการเรียนการสอนที่เป็นแบบบรรยายสลับกับการอภิปราย และการสอนโดยทั่วไปอีกด้วย (ธีระชัย ปุรกโชติ 2519 : 146) และจากการวิจัยของ บัวบุชชา ชื่อตรง (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 17 อ้างอิงจาก บัวบุชชา ชื่อตรง) พบว่า วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีพฤติกรรมทางวาทะมากที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแฟลนเดอร์สมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อหาทางปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการสอนวิชาสังคมศึกษา

ผู้วิจัยจึงอาศัยการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนตามระบบของแฟลนเดอร์สเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูกับพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียน
วิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1)

3. เพื่อสำรวจและศึกษาความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 (ม.1) เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นดังกล่าว

ความสำคัญของการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้ทราบแบบแผน (patterns) พฤติกรรมของครูและ
นักเรียน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ในการ
ดำเนินการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษาแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผล
มากขึ้น

2. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันฝึกหัดครูในการที่จะพิจารณาจัดให้มี
การศึกษาวรรณที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุงพฤติกรรมการสอนวิชาสังคมศึกษาแก่นักศึกษา
ครู นักศึกษาฝึกสอน และครูอาจารย์ที่เลี้ยง

3. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของครูที่
สอนวิชาสังคมศึกษาคามหลักสูตรใหม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อกรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตจำกัดของการศึกษา (ขอบเขต)

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้น ม.1
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521
ทั้งหมดมีจำนวน 257 คน ใน 92 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521
จำนวน 40 คน จาก 40 โรงเรียน

3. การสังเกตการสอน ทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ซึ่งกำลังทำการเรียนการสอนวิชา ส.102(ประเทศไทยของเรา)

4. ตัวแปรในการศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

4.1.1 สภาพการสมรสของครู

4.1.2 ประสบการณ์ทางการสอนของครู

4.1.3 วุฒิของครู

4.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่

4.2.1 พฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูและนักเรียน

4.2.2 พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของครู

4.2.3 พฤติกรรมการถามแนวแคบและแนวกว้างของครู

4.2.4 พฤติกรรมตอบสนองและริเริ่มของนักเรียน

4.2.5 พฤติกรรมที่เป็นความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์และไม่มี-

วัตถุประสงค์

4.2.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ของครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครู หมายถึง บุคคลที่ทำกรสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521

สภาพการสมรสของครู หมายถึง สภาพสมรสของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มภรรยาโสด และ กลุ่มครูที่สมรสแล้ว

ประสบการณ์ทางการสอนของครู หมายถึง จำนวนปีที่ทำการสอนของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 3 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางการสอน 3 ปีขึ้นไป

วุฒิของครู หมายถึง วุฒิทางการศึกษาของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา บ.1 แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ป่วฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และ กลุ่มที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้น บ.1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521

ม.1 หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

๑) พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน หมายถึง กิริยาร่วมทางวาระหว่างครูกับนักเรียน ในขณะที่มีการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งสามารถมองเห็นและฟังได้ยิน เช่น ครูถาม-นักเรียนตอบ เป็นต้น

๒) พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทางวาจาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระ ได้แก่ พฤติกรรมการยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ และการถาม ซึ่งแบ่งเป็นการถามแนวแคบและการถามแนวกว้าง

๓) พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทางวาจาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก แต่เป็นการแสดงออกภายในขอบเขตที่ครูกำหนดให้ นักเรียนไม่มีอิสระเสรีในการแสดงออก ได้แก่ การบรรยาย การให้แนวทางการตั้งคำถาม และการใช้อำนาจของครู

๔) พฤติกรรมการถามแนวแคบ หมายถึง การที่ครูตั้งคำถามโดยมุ่งให้นักเรียนตอบเนื้อหาวิชาในแบบเรียนหรือชุดจดงาน

๕) พฤติกรรมการถามแนวกว้าง หมายถึง การที่ครูตั้งคำถามโดยมุ่งให้นักเรียนตอบจากการใช้เหตุผล วิเคราะห์ปัญหา ของตนเองอย่างอิสระ มุ่งให้นักเรียนรู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง

๖) พฤติกรรมการตอบตัวเองของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกเป็นการตอบสนองภายในขอบเขตที่ครูกำหนด เช่น การลุกขึ้นตอบคำถาม การออกไปชี้แผนที่ เป็นต้น

๗) พฤติกรรมการริเริ่มของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ เช่น การตั้งคำถามถามครู การเสนอแนะกิจกรรม เป็นต้น

ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทาง วาจา ไม่มีการพูด หรือมีการพูดเล็กน้อยซึ่งไม่อาจฟังความได้ แต่เป็นไปอย่างมีเป้าหมาย เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัด นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปราย ครูเตรียมอุปกรณ์ เป็นต้น

ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่มีได้แสดงออกทาง วาจา หรือเป็นพฤติกรรมที่สับสนวุ่นวาย เป็นไปอย่างไขว่คว้าเป้าหมาย เช่น ครูหยุดพูดเป็นระยะ เวลานานๆ ความซุกมุ่นที่จำแนกพฤติกรรมไม่ได้ เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความเห็นของครูที่สอนวิชา สังคมศึกษา ม.1 ที่ปีของการสอนวิชาสังคมศึกษา ในด้าน การใช้วิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ข้อตกลงเบื้องต้น

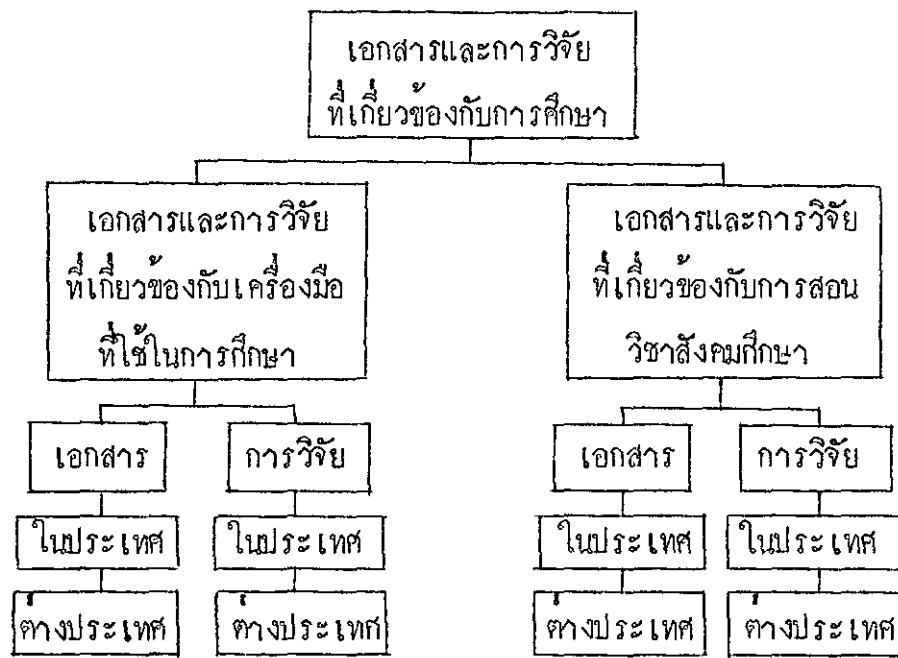
1. พฤติกรรมที่น่าขำวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมการเรียนการสอนตามปกติ
2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวอย่างที่เพียงพอ(adequate sample) ของพฤติกรรม ทั้งหมดในห้องเรียน

สมมุติฐานในการศึกษา — เงื่อนไขเป็นอิสระ

1. พฤติกรรมโดยส่วนรวบของครูมีมากกว่าพฤติกรรมโดยส่วนรวมของนักเรียน
2. ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม
3. ครูใช้พฤติกรรมตามแนวแถบมากกว่าแนวกว้าง
4. นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมตอบสนอง
5. ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีน้อยกว่าความเงียบที่เกิดขึ้นอย่าง มีวัตถุประสงค์
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษา ม.1 ซึ่งมีสภาพ การสมรส ประสบการณ์ทางการสอน และวุฒิที่ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ แยกกล่าวเป็นสองประเด็นใหญ่ๆ คือ เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับการสอน วิชาสังคมศึกษา ดังปรากฏในแผนภูมิข้างล่าง

ภาพประกอบ 1 แสดงการกล่าวถึงเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือ

1.1 เอกสารในประเทศ

* การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนครั้งนี้ ใช้เครื่องมือบันทึกพฤติกรรมของแฟลนเคอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) ซึ่งเป็นวิธีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ (Systematic Observation of Teaching) วิธีหนึ่ง

ธีระชัย ปุณฺณโชติ (ธีระชัย ปุณฺณโชติ 2519 : 146) กล่าวว่า วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูและนักเรียนของแฟลนเคอร์สัน มีหลักการว่า พฤติกรรมทางวาทะ หรือ การสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวอย่างที่เพียงพอ (adequate sample) ของพฤติกรรมทั้งหมดในห้องเรียน ดังนั้น วิธีการนี้จึงเป็นการสังเกตแค่เพียงพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกด้วยวาทะเท่านั้น การที่เลือกสังเกตพฤติกรรมทางวาทะก็เพราะว่า เราสามารถสังเกตได้อย่างมีความเชื่อมั่น (reliability) สูงกว่าพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะ (non-verbal behavior) จากรายงานการวิจัยพบว่า วิธีการของแฟลนเคอร์สันใช้ได้ดีในการสังเกตการเรียนการสอนที่เป็นการบรรยายสลับกับการอภิปราย และการสอนทั่วๆไป ส่วนการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการนั้น มีการปฏิบัติของนักเรียนมาก พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกด้วยวาทะมีมาก ดังนั้นพฤติกรรมทางวาทะที่บันทึกได้จะไม่เป็นตัวอย่างที่เพียงพอของพฤติกรรมทั้งหมดในห้องเรียน

ระบบของแฟลนเคอร์สัน เป็นระบบที่จำแนกพฤติกรรมออกมาเป็นประเภทๆ ซึ่งแฟลนเคอร์สันได้จำแนกพฤติกรรมทางวาทะของครูและนักเรียนออกเป็น 10 ประเภท ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ประเภทต่างๆของพฤติกรรมทางวาทะระหว่างครูและนักเรียน

ครูพูด และ อิทธิพลทางอ้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยวาทะในลักษณะที่เห็นอกเห็นใจ ไม่ข่มขู่ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกที่ครูพอใจหรือไม่ก็ตาม 2. การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ เป็นการกล่าวชมเชยหรือสนับสนุนการกระทำหรือพฤติกรรมทางวาทะของนักเรียน เช่น กล่าวว่า "ดีมาก" หรือ "พูดต่อไปซิ" หรือการพยักหน้าขบขัน แต่ไม่ใช่การล้อเลียนนักเรียนคนใดคนหนึ่ง 3. การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ เป็นการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน นำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของนักเรียนมาใช้ในการสอน เช่น การนำความคิดเห็นของนักเรียนมาพูดซ้ำในชั้นเรียน อธิบายหรือปรุงแต่งข้อความที่นักเรียนพูด ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เมื่อใดที่ครูแสดงความคิดเห็นแทรกลงไปด้วย จะต้องบันทึกไว้ในพฤติกรรมประเภทที่ห้า
---------------------------------	--

ตาราง 1 (ต่อ)

ครูผู้ สอน	อิทธิพล ทางอ้อม	4. การถาม การถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการต่าง ๆ โดยมี วัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนตอบ
	อิทธิพลทางตรง	5. การบรรยาย การบรรยายขอเท็จจริงหรือความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาหรือวิธีการต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นของครู 6. การให้แนวทาง การออกคำสั่ง การแนะแนวทาง โดยมีความมุ่งหมาย ให้นักเรียนปฏิบัติตาม 7. การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู พฤติกรรมที่แสดงว่าครูเป็นใหญ่ ในการเรียนการสอน การควานักเรียน การวิจารณ์คำพูดหรือการกระทำ ของนักเรียน การไล่นักเรียนออกนอกห้อง คำกล่าวที่ประสงค์ให้นักเรียน เปลี่ยนพฤติกรรมในแนวทางที่ครูประสงค์
นักเรียนผู้ เรียน		8. นักเรียนพูด-ตอบคำถามของครู นักเรียนพูดโดยที่ครูเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน ซึ่งกระทำให้นักเรียนต้องพูด 9. นักเรียนพูด-ริเริ่ม นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มในการพูดเอง เช่น การแสดง ความคิดเห็น การตั้งคำถามถามครู
		10. การเงี่ยบหรือการรบกวนยลสืบสน การหยุดเว้นระยะการพูด ช่วงเวลา แห่งการเงี่ยบหรือความรบกวนยลสืบสน ซึ่งไม่อาจจำแนกพฤติกรรมในขณะนั้น เข้าอยู่ในพฤติกรรมประเภทใดได้

นอกจากนี้ ชีระชัย ปุณณโชติ ก็ได้กล่าวถึงวิธีใช้ระบบของแพลนเคอร์สในการสังเกต
พฤติกรรมในห้องเรียนไว้ด้วย โดยกล่าวว่า การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมโดยใช้ระบบของ
แพลนเคอร์ส มีวิธีการดังต่อไปนี้ (ชีระชัย ปุณณโชติ 2519 : 146 - 150)

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจและจดจำพฤติกรรมทางวาทะทั้ง 10 ประเภทให้แม่นยำ
ขั้นที่ 2 ปีกัดวิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกับผู้ที่รู้และชำนาญในวิธีการนี้

จนกว่าจะมีระดับความเชื่อมั่น (reliability) ใ้สูง วิธีการฝึกหัดนั้น ชั้นแรกนิยมฝึกจากเทปบันทึกเสียงบทเรียนสั้น ๆ ก่อน แล้วจึงฝึกจากเทปบทเรียนที่ยาวขึ้น และฝึกบันทึกจากสภาพห้องเรียนจริง ๆ ต่อไป

ขั้นที่ 3 หลังจากที่ได้ฝึกหัดจนมีระดับความเชื่อมั่นใ้สูงพอแล้ว ก็สามารถลงมือสังเกตและบันทึกพฤติกรรมได้

ขั้นที่ 4 เมื่อบันทึกพฤติกรรมเรียบร้อยแล้ว ให้นำข้อมูลที่ใ้บันทึกลงในตารางสำหรับวิเคราะห์พฤติกรรม ซึ่งเรียกว่า ตารางมิติ (Matrix) ตารางนี้ประกอบด้วยแถว 10 แถว และสดมภ์ 10 สดมภ์ ในการบันทึก จะต้องนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (tally) ของพฤติกรรมแต่ละประเภทลงในตารางมิติ แล้วคำนวณเปลี่ยนเป็นร้อยละ (percent) ต่อไป

จากการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนโดยทั่วไปปรากฏว่า ระบบการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของแพลนเคอร์ส เป็นที่นิยมใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างแพร่หลายที่สุด (อาร์ กัลันกลีนหอม 2520 : 12)

1.2 เอกสารต่างประเทศ

ระเบียบการสังเกตพฤติกรรมการสอนมีใ้มานานประมาณ 30 ปีแล้ว และมีใ้กันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เมอร์เรย์ (Murrey. 1970 : 3) กล่าวว่า ระเบียบการสังเกตพฤติกรรมการสอนดังกล่าวมียุสองระบบ คือ Sign System และ Category System ซึ่ง โอเบอร์ (Ober. 1971 : 19 - 23) ได้ใ้หรืออธิบายเกี่ยวกับสองระบบนี้ใ้ว่า

ก. Sign System ประกอบด้วยลำดับพฤติกรรม ซึ่งผู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ปรากฏ โดยไม่คำนึงถึงเวลา ตัวอย่างใ้แก่ The Florida Taxonomy of Cognitive Behavior - FTCB) ของบราวน์ (Brown)

ข. Category System เป็นระบบที่จำแนกพฤติกรรมออกเป็นประเภท แต่ละประเภทใ้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ขดับันทึกแทนพฤติกรรม โดยกระทำใ้ในช่วงเวลาที่จำกัด ตัวอย่างใ้แก่ ระเบียบวิธีสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของแพลนเคอร์ส และระบบที่ปรับปรุงมาจากระบบของแพลนเคอร์ส เช่น The Reciprocal Category System (RCS)

ของโอเบอร์ (Ober) และ Verbal Interaction Categories System (VICS) ของ อมิดอน และ ฮันเตอร์ (Amidon and Hunter)

ในระยะแรกๆ เครื่องมือสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนยังไม่สามารถวัดพฤติกรรมได้ทุกด้าน เช่น ระเบียบวิธีการสังเกตของ ฮอร์น (Horn) ซึ่งทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมลงในแผนผังโต๊ะเรียน (classroom seating chart) โดยกำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น สีเหลี่ยม (□) แทนนักเรียนตอบครู โดยการกระทำบางอย่าง ต่อมา พุกเกต (Puckett) ได้ทำการปรับปรุงเครื่องมือของ ฮอร์น ให้สามารถบันทึกพฤติกรรมได้ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น จุด (·) แทนนักเรียนยกมือ, จุดอยู่ในวงกลม (⊙) แทนนักเรียนยกมือและถูกครูเรียก เป็นต้น ซึ่งสามารถทำการบันทึกพฤติกรรมการสนทนาได้ถึง 14 ประเภท ใน 2 - 3 ปีต่อมา ไวท์สโตน (Wrightstone) ได้คิดสร้างรหัสสำหรับบันทึกพฤติกรรมตอบสนองและการกระตุ้นของครู ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิสัมพันธ์กันในชั้น เช่น ครูอนุญาตให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ใช้รหัส 5 a เป็นต้น (Gage. 1965 : 254 - 255)

หลังจากปี ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา ได้มีการพยายามปรับปรุงระเบียบวิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสอนให้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง และมีความเที่ยงตรงมากขึ้น

แฟลนเคอร์ส ได้สร้างเครื่องมือสำหรับบันทึกพฤติกรรมของครูและนักเรียน เรียกว่า Flanders' Interaction Analysis Categories ซึ่ง แฟลนเคอร์ส กล่าวถึงความมุ่งหมายที่สำคัญของการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน ไว้ดังนี้ (Flanders. 1970 : 2)

- ก. เพื่อให้ครูพัฒนาพฤติกรรมและสามารถควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนเองได้
- ข. เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน กับผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- ค. เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตัวได้ดีขึ้น

สำหรับการจำแนกประเภทของพฤติกรรมนั้น แฟลนเคอร์ส ได้แบ่งพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนออกเป็น 10 ประเภท คือ (Flanders. n.d. : 13 - 31)

1. พฤติกรรมของครู แยกเป็น
 - 1.1 พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางตรง (direct influence) ได้แก่
 - 1.1.1 ครูบรรยาย
 - 1.1.2 ครูสั่งการ
 - 1.1.3 ครูวิจารณ์
 - 1.2 พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อม (indirect influence) ได้แก่
 - 1.2.1 ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
 - 1.2.2 ครูชมเชยและสนับสนุนให้กำลังใจ
 - 1.2.3 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
 - 1.2.4 ครูถามตามแนวความคิดของครู
2. พฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่
 - 2.1 นักเรียนตอบสนอง
 - 2.2 นักเรียนตอบคริเริ่ม
 - 2.3 นักเรียนเงี่ยบหรือสับสนวุ่นวาย

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมแต่ละประเภทนั้น แพลนเคอร์ส ใ้คอธิบายไว้ดังนี้ (Flanders. n.d. : 40 - 50)

ประเภทที่ 1 เป็นการพูดซึ่งครูยอมรับและเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนไม่ว่าพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ เช่น ในขณะที่หยุดพักกลางวัน นักเรียนเล่นกันในห้องเรียนจนสกปรกไปหมด เมื่อครูเห็นเข้าก็ไม่ได้แสดงอารมณ์โกรธ แต่กลับพูดว่า "ครูรู้สึกว่าจะมีอะไรผิดปกติเกิดขึ้นในห้องนี้ บอกครูมาซิว่านักเรียนเล่นอะไรกัน ในระหว่างที่หยุดพักกลางวัน" คำพูดที่ยกตัวอย่างมานี้ จัดให้อยู่ในพฤติกรรมประเภทที่หนึ่ง

ประเภทที่ 2 เป็นการพูดของครูซึ่งตอบสนองพฤติกรรมของนักเรียน ด้วยการให้คำชมเชย ครูอาจมองนักเรียนอย่างเอ็นดูและยิ้ม แล้วอาจกล่าวว่า "ดี" "ดีมาก" "ใช่แล้ว" "ถูกแล้ว" กึ่งตัวอย่าง

ครู ยอร์จ เธอจะตอบคำถามขอแปดนี้ไ้ใหม่

ยอร์จ ไ้ครับ ตอบ 5,286 หลาครับ

ครู ถูกแล้ว แมรีละ ตอบขอแก้ไขใหม่
 คำว่า "ถูกแล้ว" (ซึ่งครูพูดหลังจากที่ยอร์จ ตอบคำถามได้) จักอยู่ในประเภทที่สอง
 ประเภทที่ 3 เป็นการพูดซึ่งครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และนำไปใช้ในการ
 การดำเนินงานการสอน วิธีการที่แสดงว่าครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนนั้น ครูอาจจะยอมรับ
 ความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่งไว้ แล้วลองถามความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่น ๆ อีก หรือครู
 อาจตั้งคำถามขึ้นจากความคิดเห็นของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง เพื่อให้ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ตอบ ซึ่งจะ
 เป็นการช่วยขยายความคิดเห็นของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น ดังตัวอย่าง

นักเรียน ผนตกทำให้พืชเจริญงอกงาม เพราะไคร้รับน้ำฝน

ครู แมรีคิดว่าพืชเจริญงอกงามเพราะไคร้รับน้ำฝน เธอเห็นด้วยหรือไม่เจอรี่
 การพูดของครูเจอรี่นี้ จักอยู่ในประเภทที่สาม

ประเภทที่ 4 เป็นคำถามที่ครูใช้ เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนตามที่ครูต้องการ ครูเป็น
 ผู้มองเห็นความสำคัญจึงไต่ถามคำถามขึ้น คำถามที่จักอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่สี่นี้ทั้งคำถามชนิด
 ที่ต้องการคำตอบเป็นข้อเท็จจริง และคำถามแบบกว้างซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ค้นหาเหตุผลมาตอบ
 ได้หลายอย่าง สรุปแล้วคำถามที่รังตั้งขึ้นต้องชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน พฤติกรรม
 ที่นักเรียนแสดงออก มีไต่ถามพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่ม

ประเภทที่ 5 เป็นการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับ นิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โดย
 ทั่วไปแล้ว พฤติกรรมประเภทนี้มักจะใช้มากในการสอน ผู้สังเกตจะต้องมีความเข้าใจในการแยก
 พฤติกรรมประเภทที่สาม และประเภทที่ห้า ให้ออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด

ประเภทที่ 6 เป็นคำพูดซึ่งครูใช้เป็นที่สั่ง หรือแนะนำ เช่น ครูพูดว่า

"เจค ช่วยเปิดหน้าต่างให้ทรูหน่อยไค้ใหม่"

"วันนี้ เราจะเรียนเรื่องราวของประเทศอาร์เจนตินา"

"หยิบหนังสือภูมิศาสตร์ขึ้นมา แล้วเปิดไปที่หน้า 67"

ประเภทที่ 7 เป็นประเภทที่ครูใช้คำพูดตัดสินอะไรลงไปโดยอำนาจของตัวเอง
 เช่น ครูพูดว่า

"เธอรูสึกยุ่งยากลำบากในการเรียน เพราะเธอไม่อ่านคำแนะนำที่แจกให้ไป"

ประเภทที่ 8 เป็นการพูดของนักเรียนที่ตอบสนองครู เมื่อครูพุดคุย หรือเมื่อครูถาม นักเรียนจะตอบโดยไม่ต้องคิด เป็นคำตอบง่าย ๆ ที่อาศัยความจำจากตำรามาตอบครู

ประเภทที่ 9 เป็นการพูดซึ่งนักเรียนได้ริเริ่มขึ้น ใช้เมื่อนักเรียนต้องการแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีอิสระที่จะคิด เมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งก็สามารถโต้แย้งได้

ประเภทที่ 10 เป็นความเงี้ยบหรือยุ่งยากสับสน ไม่สามารถที่จะจัดเข้ากลุ่มพฤติกรรมใดได้ เช่น อาจเกิดความสับสนในขณะที่ทำการทดลอง หรือครูหยุดสอนไปชั่วครู่หนึ่ง หรือเป็นช่วงว่างที่นักเรียนใช้เวลาคิดเพื่อตอบคำถามครู

ในการใช้เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาตามระบบนี้ที่กล่าวมานี้ แพลนเคอร์สได้แนะนำว่า สำหรับครูที่ต้องการจะปรับปรุงการสอนของตน สามารถที่จะทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของตนเองได้ เมื่อสอนจบบทเรียนแต่ละชั่วโมงแล้ว แต่ถาจะทำการวิจัย จะต้องออกแบบให้สังเกตครูเป็นกลุ่ม แล้วเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูระหว่างกลุ่ม ซึ่งผู้สังเกตแต่ละคนควรจะสังเกตการสอนเป็นระยะเวลาประมาณ 6 - 10 ชั่วโมง

ในระหว่างปี ค.ศ. 1958 ถึงปี ค.ศ. 1963 เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์ส ซึ่งแบ่งเป็น 10 ประเภท ได้ถูกนำไปใช้ในการวิจัยอย่างกว้างขวาง มีการนำไปใช้ฝึกให้แก่ครูประจำการ พบว่า ครูเข้าใจอย่างรวดเร็ว และยังพบอีกว่า มีค่าพุดที่อาจจะจำแนกได้อีก ดังนั้น ในระหว่างปี ค.ศ. 1964 ถึงปี ค.ศ. 1966 แพลนเคอร์ส จึงปรับปรุงเครื่องมือขึ้นใหม่ โดยแบ่งพฤติกรรมการพุดเป็น 22 ประเภท ทั้งนี้อาศัยการพิจารณาจากเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรม 10 ประเภท นั้นเอง

พฤติกรรม 22 ประเภท ซึ่งแพลนเคอร์ส ได้ทำการปรับปรุงในเวลาต่อมา นั้น มีดังนี้ (Flanders. 1970 : 140 - 141)

- 10 ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- 21 ครูให้คำชมเชยสั้น ๆ เช่นกล่าวว่า ดี ก็มาก ถูกแล้ว
- 22 ครูให้คำชมเชยโดยกล่าวยกย่องให้นักเรียนคนอื่น ๆ เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี
- 31 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน โดยกล่าวซ้ำเฉย ๆ
- 32 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนแล้วแก้ไขตามที่ครูคิดว่าควรจะเป็นแล้วพุด

ให้นักเรียนฟัง

- 33 ครอบคลุมรับความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่ง แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติม
- 34 ครอบคลุมรับความคิดเห็นของนักเรียน แล้วครูถามต่อไปให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้น
- 41 ครูใช้คำถามชนิดแคบ (narrow question) ซึ่งเป็นการถามให้นักเรียนได้ระลึกถึงข้อเท็จจริง เช่น ถามว่า อะไร ที่ไหน เมื่อไร
- 42 ครูใช้คำถามชนิดกว้าง (broad question) ซึ่งเป็นการถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกตอบได้หลายทาง
- 51 การอธิบายของครูซึ่งกล่าวถึงเฉพาะข้อเท็จจริง เป็นการใช้เหตุผลหรือความคิดระดับต่ำ
- 52 พฤติกรรมที่ไม่ใช่ 51 และไม่ใช่ 53
- 53 ครูกล่าวปฏิเสธในบางครั้ง ครูจะมีการพบวิจารณ์ แต่ไม่จัดอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่ 70 เพราะว่าการพบประเภทที่ 70 นั้น ครูตั้งใจมาก่อนแล้วว่าจะพบและพบขึ้น และเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมไม่สมควร ซึ่งครูไม่เห็นด้วยและการที่ครูติเตียนออกมานั้นไม่มีการอธิบายอะไรทั้งสิ้น
- 61 ครูใช้คำสั่งซึ่งนักเรียนจะต้องทำโดยไม่ต้องบอกเหตุผลหรืออธิบาย
- 62 ครูให้คำแนะนำโดยอธิบายว่าจะทำอย่างไร และทำสิ่งนั้นเพื่ออะไร
- 63 ครูใช้คำพูดเป็นการกระตุ้น เชิญชวน ได้รับความสนใจ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
- 70 ครูใช้ตัวเองตัดสินหรือแสดงอำนาจต่อนักเรียน เมื่อเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมบางอย่างที่ครูไม่พอใจ
- 81 นักเรียนมีพฤติกรรมการพบตอบสนองเมื่อครูถาม หรือครูให้อ่านหนังสือ
- 82 นักเรียนตามคำถามซึ่งอยู่ในขอบเขตที่ครูกำหนด เช่น การถามในตอนที่ครูอธิบายยังไม่เข้าใจ
- 91 นักเรียนมีพฤติกรรมการพบริเริ่ม ซึ่งเกิดจากความคิดของตนเอง แต่ไม่ใช่พฤติกรรมประเภทที่ 92
- 92 นักเรียนตั้งคำถาม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ริเริ่มแสดงความคิดอย่างมีอิสระ

01 เป็นความเจ็บที่เกิเกิดขึ้นนานกว่าสามวินาที เมื่อครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนพูด

02 เป็นการพูดที่สับสนวุ่นวายยุ่งยากจนไม่สามารถจับประเภทได้ เช่น การที่นักเรียนพูดกันหลาย ๆ คนในขณะที่ทำการทดลอง เป็นต้น

หมายเหตุ 1. ตัวเลขข้างหน้า หมายถึง ประเภทของพฤติกรรมทั้ง 10 ประเภท ยกเว้นประเภทที่ 10 ซึ่งใช้เลข 0 แทน

2. ตัวเลขข้างหลัง หมายถึง พฤติกรรมย่อยซึ่งแปลนเคอร์ส ได้จำแนกเพิ่มเติม ถ้าเป็นเลข 0 แสดงว่า พฤติกรรมประเภทนั้น ไม่มีการจำแนกออกไปอีก

2. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือ

2.1 การวิจัยในประเทศ

ในประเทศไทย ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนไว้มากมาย แต่การวิจัยในเรื่องดังกล่าว ซึ่งใช้เครื่องมือการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแปลนเคอร์สยังมีน้อย อย่างไรก็ตาม จะได้กล่าวถึงผลการวิจัยที่น่าสนใจเหล่านั้นด้วย โดยจะกล่าวถึงการวิจัยครั้งหลังสุดย้อนกลับเป็นลำดับไปถึงการวิจัยในครั้งแรก ๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของการวิจัยครั้งล่าสุดกับการวิจัยในครั้งก่อน ๆ

ปี พ.ศ. 2521 มีผลการวิจัยของกรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู 2521 : 343 - 344) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกับครูในโรงเรียนประจำของวิทยาลัยครู เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของแปลนเคอร์ส ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ครูและอาจารย์ใช้พฤติกรรมการอธิบายมากที่สุดและพฤติกรรมที่ใช้น้อยที่สุด คือ พฤติกรรมการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน (2) ครูและอาจารย์ใช้พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อม และ (3) พฤติกรรมทางวาจาของครูและอาจารย์มีมากกว่าพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน

ในปี พ.ศ. 2520 มีการวิจัยของ อารี กลั่นกลิ่นหอม (อารี กลั่นกลิ่นหอม 2520 : 59 - 61) ซึ่งได้ทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนประวัติศาสตร์ของนักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ปีการศึกษา 2517 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้สอนใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม ในด้านการใช้คำถามก็พบว่า ผู้สอนหรือนักศึกษาฝึกสอนใช้คำถามที่ต้องการคำตอบจากความจำมากกว่าคำตอบโดยใช้ความคิด และพบว่า นักศึกษาฝึกสอนสอนวิชาประวัติศาสตร์โดยวิธีบอกเล่ามากกว่าการสอนโดยการอภิปรายหรือการจัดกิจกรรม

ในปี พ.ศ. 2519 ศิริยุภา พูลสุวรรณ (ศิริยุภา พูลสุวรรณ 2519 : 47) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่สองของนักศึกษาครู ป.กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนวิทยาศาสตร์เบื้องต้นโดยวิธีสถานการณ์จำลองกับวิธีสอนปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ปรับปรุงมาจากเครื่องบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์ส สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม และพบว่า นักศึกษาฝึกสอนทั้งสองกลุ่มมีปริมาณการใช้พฤติกรรมทางวาจา มากกว่าพฤติกรรมการสอนทางวาจาของนักเรียน

ปี พ.ศ. 2518 มีการวิจัยที่น่าสนใจหลายเรื่อง ดังเช่น การวิจัยของ สุพจน์ อิมเพิ่มพูล (สุพจน์ อิมเพิ่มพูล 2518 : 64 - 66) ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาวិทยาลัยครูนครปฐม ที่ออกฝึกสอนในภาคเรียนที่สาม ปีการศึกษา 2517 ใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์สเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษารูปสรุปได้ว่า นักศึกษาฝึกสอนใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าอิทธิพลทางตรง ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับการวิจัยของ มาลี พันธุ์ชาตรี (มาลี พันธุ์ชาตรี 2518 : 56) ที่ได้ทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาของนักเรียนฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ของวิทยาลัยครูนครปฐม เช่นเดียวกัน และพบว่า นักศึกษาฝึกสอนใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม นอกจากนี้ มาลี พันธุ์ชาตรี ยังพบว่า นักศึกษาฝึกสอนใช้คำถามชนิดแคบมากกว่าการใช้คำถามชนิดกว้างอีกด้วย

นรา บุรณรัช (นรา บุรณรัช 2518 : 52 - 53) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนต้น และมีธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2517 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่ครูใช้มากที่สุด คือ พฤติกรรมที่ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนตอบ ส่วนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมที่นักเรียนเป็นผู้เริ่ม

นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 245 - 250) ก็ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชาสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบ 19 ลักษณะ กลุ่มตัวอย่างครู 120 คน นักเรียน 120 ห้องเรียน จากโรงเรียน 30 โรงเรียน ใช้เครื่องมือสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์ส ผลการวิจัยที่น่าสนใจ มีดังนี้ (1) ครูใช้เวลาในการพูดมากกว่านักเรียน (2) พฤติกรรมการสอนด้วยวิธีบรรยายมีมากกว่าวิธีอื่น (3) ครูใช้อธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม (4) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นน้อยกว่าการให้นักเรียนพูดเพื่อตอบคำถามของครู (5) พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์มีมากกว่าพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์

ในปี พ.ศ. 2517 มีการวิจัยของ สมบูรณ์ สุริยวงศ์ (สมบูรณ์ สุริยวงศ์ 2517 : 13 - 14) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมปีที่เจ็ด ผลการวิจัยพบว่า ไม่ว่าครูจะใช้อธิพลทางอ้อมหรืออิทธิพลทางตรง และไม่ว่าครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนพูดหรือไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนพูด ก็ไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนต่างกัน ซึ่งนับว่าไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งหลัง ๆ ที่กล่าวมาแล้วตอนต้น ๆ

ในปี พ.ศ. 2515 ชีระชัย ปุณฺณโชติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 15 - 16) อ้างอิงมาจาก ชีระชัย ปุณฺณโชติ (2515) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครูประถมศึกษาสายวิทยาศาสตร์ และนักเรียน กับความคิดริเริ่มของนักเรียน ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลสองประเภท คือ แบบบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแพลนเคอร์ส และแบบทดสอบความคิดริเริ่มของทอแรนซ์ (The Torrance Tests of Creative Thinking)

ผลการวิจัยที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้ (1) มีสหสัมพันธ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนของความคิดริเริ่มกับ (ก) อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรง (ข) ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน (ค) ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการชมเชยหรือให้กำลังใจแก่นักเรียน (ง) ร้อยละของเวลาที่ครูใช้ในการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน (จ) ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการถาม (ฉ) ร้อยละของเวลาการพุดริเริ่มของนักเรียน (2) มีสหสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ (ก) ร้อยละของเวลาที่ครูใช้ในการบรรยาย (ข) ร้อยละของเวลาที่ครูใช้แนะนำนักเรียน (ค) ร้อยละของเวลาที่นักเรียนตอบปัญหาครู

และเมื่อปี พ.ศ. 2512 บัญชา ชื่อตรง ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ของโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2511 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) พฤติกรรมทางวาจาของครูเป็นลักษณะการบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ (2) ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม (3) ครูใช้พฤติกรรมการควบคุมมากกว่าการกระตุ้น (4) ในการพุดของนักเรียนนั้น มักพุดตอบสนองการพุดของครูมากกว่าการพุดขึ้นเอง (บัญญัติ ชื่อตรง 2512 : 68 - 70)

จากการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าในการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนเพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูนั้น วิธีการของแพลนเคอร์ส มีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก และยังพบว่าการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มี บัญชา ชื่อตรง (2512) เพียงผู้เดียวที่เคยศึกษามาก่อน ดังนั้น การวิจัยเรื่องที่ได้วิจัยได้ทำการศึกษานี้ จึงน่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอนไม่น้อย เพราะเป็นระยะที่มีการใช้หลักสูตรใหม่ ซึ่งเป็นที่หวังกันว่าพฤติกรรมการสอนของครูน่าจะมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา ที่มุ่งจะให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกเป็นแก้ปัญหาเป็น ซึ่งพฤติกรรมการสอนอันพึงประสงค์ของครูเท่านั้นที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายได้

2.2 การวิจัยต่างประเทศ

การวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน โดยใช้วิธีการของแพลนเคอร์สเป็นเครื่องมือ มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่

จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีมากขึ้น นอกจากนี้ ยังจะเป็นการปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียนให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี ทำให้ครูได้รับความร่วมมือจากนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังจะเป็นการปรับปรุงบรรยากาศในห้องเรียน ให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี ทำให้ครูได้รับความร่วมมือจากนักเรียนมากขึ้น นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครูมากขึ้น และยังทำให้ครูทราบแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตนเองโดยได้รับความร่วมมือจากนักเรียนอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1970 แคมป์เบล (Campbell. 1970 : 1096-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการด้านความรู้ ทัศนคติ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่า ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางอ้อมของครูช่วยเสริมสร้างความรู้และทัศนคติของนักเรียนได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ คาร์ไลน์ (Carline. 1970 : 103 - 105) และวูด (Wood. 1970 : 84 - 102) ก็ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมของครู และปรากฏผลการวิจัยออกมาสอดคล้องกัน กล่าวคือ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน ช่วยให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงและควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนเองให้สัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักเรียนได้

ปี ค.ศ. 1969 โลห์แมน โอเบอร์ และ ฮัฟ (Lohman, Ober and Hough. 1969 : 246 - 259) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐโอไฮโอ กลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนก่อนออกฝึกสอน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกสอนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการแสดงพฤติกรรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกจะกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ใช้พฤติกรรมในการจูงใจ การยอมรับความคิดเห็น การกระตุ้นการใช้ความคิดของนักเรียน ตลอดจนการใช้คำถาม น้อยกว่ากลุ่มทดลองอย่างเห็นได้ชัด

ปี ค.ศ. 1968 โจเซฟ (Joseph. 1968 : 117 - 122) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูกับการใช้คำถามของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อมของครูสัมพันธ์กับการใช้คำถามของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อมของครู อันได้แก่ พฤติกรรมการยอมรับความคิดเห็น การยอมรับ

การกระทำของนักเรียน การขยายความคิด การยกย่องชมเชย สามารถช่วยให้นักเรียนมี
ประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น

ปี ค.ศ. 1967 พาร์ริช (Parrish. 1967 : 3024-A) ได้ทำการศึกษา
ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 18 คน กลุ่มควบคุม 18 คน
ในกลุ่มทดลองได้รับการฝึกสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมตามระบบของแพลนเคอร์ส ผลการ
ศึกษาพบว่า ครูในกลุ่มทดลอง แสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อมแตกต่างจากครูกลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ครูในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการยอมรับความคิดเห็น การใช้ความคิด
ของนักเรียน การยกย่องชมเชย และการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มากกว่าครู
กลุ่มควบคุม การบรรยาย การวิพากษ์วิจารณ์ การสั่งหรือการแนะนำทางคำตอบให้แก่ นักเรียน
มีน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อมิดอนและแพลนเคอร์ส (Amidon
and Flanders. 1967 : 307 - 314) ที่พบว่า กลุ่มครูที่สอนโดยใช้พฤติกรรมที่มี
อิทธิพลทางอ้อม ทำให้นักเรียนสามารถเรียนวิชาเรขาคณิตได้ดีกว่ากลุ่มครูที่ใช้อิทธิพลทางตรง

นอกจากนี้ ฮัฟ และ อมิดอน (Hough and Amidon. 1967 : 307 - 314)
ได้ทดลองนำระเบียบวิธีสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของแพลนเคอร์ส ไปใช้ในการสอน
เรื่องทฤษฎีการสอน ในวิชาการมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างมี 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน
กลุ่มควบคุม 20 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน ส่วนกลุ่ม
ควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการทดลองพบว่า นักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง
จากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ และพฤติกรรมการสอนโดยทั่วไปมีทักษะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ
อีกด้วย

อมิดอน และ เจียมาทีโอ (Amidon and Giamatheo. 1967 : 210 - 216)
ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มครูที่และ
กลุ่มครูปานกลาง (จำแนกโดยการประเมินผลของครูใหญ่และศึกษานิเทศก์) ใช้ระเบียบวิธีสังเกต
และวิเคราะห์พฤติกรรมของแพลนเคอร์สเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า
กระสวนพฤติกรรมของครูกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มปานกลาง คือ กลุ่มครูที่ใช้เวลาพูนน้อยกว่า
ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและใช้คำถามให้คิดมากกว่า
สรุปได้ว่า กลุ่มครูที่ใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าอิทธิพลทางตรง

เคิร์ก (Kirk. 1967 : 299 - 306) ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนที่พิลาเคลเพีย จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาเปรียบเทียบปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีทักษะในการใช้พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าการใช้พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญ

การวิจัยของ เคิร์ก ดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ แมกลอยด์ (McLeod. 1967 : 145-A) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน ที่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแพลนเคอร์ส มาแล้ว ผลการศึกษาแมกลอยด์พบว่า นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกในเรื่องดังกล่าว ใช้พฤติกรรม การสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าพวกที่ไม่เคยฝึก ซึ่งพวกหลังใช้พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่า ใช้แต่เท่านั้นเท่านี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ฟัสต์ (Furst. 1967 : 315 - 318) ซึ่งได้ทำการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจขบวนการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนและระบบแพลนเคอร์ส มีพฤติกรรมการสอนที่ใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกในเรื่องดังกล่าวมาเลย

แมททิวส์ (Matthews. 1967 : 144-A) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของแพลนเคอร์ส สรุปผลการศึกษาที่น่าสนใจได้ดังนี้ (1) พฤติกรรมทางวาจาของครู เป็นแบบใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม ในระยะครั้งแรกของชั่วโมงสอน (2) ความถี่และความยาวนานของพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนเพื่อตอบคำถามครูจะค่อย ๆ ลดลง ในขณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางวาจาลักษณะที่นักเรียนพูดขึ้นเองจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น (3) ระยะเวลาที่เกิดความงีบหรือสับสนจะลดลงทั้งในด้านการความยาวนานและความถี่

วิทฮอลล์ และเลวิส (Withall and Lewis. 1967 : 693) ได้ทำการวิจัยพบว่า บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครูในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ถ้าครูใช้การออกคำสั่ง กำหนด หรือบอกให้นักเรียนทำโดยตรงแล้ว นักเรียนจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive) แต่ถ้าวินิจฉัยพฤติกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของตนแล้ว ครูจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนด้วยดี

ในปี ค.ศ. 1966 มีผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ การวิจัยของเนลสัน (Nelson. 1966 : 417 - 425) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาว่าการสอนแบบที่ครูใช้อธิพลทางอ้อมจะให้ผลดีกว่าการใช้อธิพลทางตรงหรือไม่ โดยใช้ครูคนเดียวทำการสอนนักเรียนนั้นเดียวกัน ด้วยวิธีสอนสองวิธี คือ วิธีที่ครูใช้อธิพลทางอ้อม ได้แก่ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อเรื่องที่จะเรียน กับวิธีที่ครูใช้อธิพลทางตรง คือ ครูเป็นผู้เลือกเรื่องที่จะให้นักเรียนเรียนเอง ใช้เครื่องมือการบันทึกพฤติกรรมกรรมการแผนเคอร์ส ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีที่ครูใช้อธิพลทางอ้อมดีกว่าการสอนวิธีที่ครูใช้อธิพลทางตรง

ในปีเดียวกันนี้ มีการวิจัยที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ การวิจัยของ พาร์ค (Parakr. 1966 : 284 - 292) ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาชีววิทยา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 10 โรงเรียน เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจากแบบบันทึกพฤติกรรมของแผนเคอร์ส ผลการศึกษาพบว่า ในการสอนชีววิทยา ครูใช้เวลาพูดเพื่ออธิบายหรือตอบคำถามประมาณร้อยละ 75 ของคำพูดทั้งหมดในระหว่างการสอนภาคทฤษฎี ส่วนในภาคปฏิบัตินั้นครูจะพูดน้อยลง เหลือเพียงร้อยละ 50 แสดงว่าการเรียนโดยการทดลองอัตราการพูดของครูจะลดลง เนื่องจากการเน้นความสามารถในการใช้เครื่องมือมากกว่าการอธิบายทฤษฎี

ในปี ค.ศ. 1965 มีผลการวิจัยที่สำคัญ คือ การวิจัยของแฟลนเคอร์ส (Flanders. 1965 : 50 - 65) ซึ่งได้ทำการวิจัยพบว่า อธิพลทางอ้อมของครูจะช่วยเสริมสร้างทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้มากกว่าอธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในปี ค.ศ. 1963 ของ ซอร์ (Soar. 1963 : 275 - 280) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน การใช้ศัพท์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่มีอธิพลทางอ้อมของครู

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในปี ค.ศ. 1962 ของ สตอโรล์ (Storile. 1962 : 394-A) ซึ่งได้ทำการศึกษากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการของครูกับการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งให้ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม

ปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแพลนเคอร์ส ส่วนอีกกลุ่มไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาปรากฏว่า ครูที่ได้รับการฝึกอบรม แสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูได้ โดยการให้การศึกษอบรมเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนแก่ครู

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ในต่างประเทศมีการตื่นตัว เป็นอันมากในการแสวงหาแนวทางพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้ายุคตลอดเวลา และวิธีการของแพลนเคอร์ส ก็เป็นวิธีที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำวิธีการของแพลนเคอร์สมาเป็นฐานเครื่องมือในการวิจัย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

1. เอกสารเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

1.1 เอกสารในประเทศ

เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แทนหลักสูตรเดิม คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป ซึ่งเหตุผลเบื้องหลังการประกาศใช้แผนการศึกษา และหลักสูตรใหม่ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็คือในปัจจุบันนี้ สังคมและโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมากมาย จึงจำเป็นต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามหลักการและจุดหมาย สิ่งสำคัญมากที่ครูสังคมศึกษาในฐานะผู้นำหลักสูตรไปก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยตรง กวกรวบ ก็คือ จุดประสงค์ในแต่ละรายวิชาที่ตนมีความรับผิดชอบอยู่ นั่นคือ ครูสอนจะต้องทำความเข้าใจในจุดประสงค์ของวิชาที่ตนสอนให้ชัดเจน หากไม่แล้วการสอนวิชาสังคมศึกษาก็อาจไม่บรรลุตามเป้าหมายได้

จุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรใหม่มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 2. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ในผลงานอันดีของคนไทย รู้จักขำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักษาแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่สั่งงามของชาติ
 3. เพื่อเสริมสร้างใหม่คุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย
 4. เพื่อเสริมสร้างใหม่ความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญ
 5. เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ในประเทศไทยและในประชาคมของโลก
 6. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ
- ด้วยเหตุที่มีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนจบออกไปเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังที่ปรากฏในจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดโครงสร้างของวิชาสังคมศึกษาชั้นใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากโครงสร้างเดิม กล่าวคือ วิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรใหม่ ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม สังคมวิทยา ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อม และเศรษฐศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 62) โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ดังกล่าวเข้าด้วยกัน จัดให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายวิชา (course) ไปตามลำดับ ส่วนหลักสูตรเดิมนั้น วิชาสังคมศึกษาประกอบด้วยสี่แขนงวิชา คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศิลปกรรม โดยวิชาเหล่านี้มิได้ผสมผสานเข้าด้วยกัน หากแต่แบ่งแยกจากกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่บรรลุผลตามความมุ่งหมาย ดังจะเห็นได้จากปัญหาทางสังคมมากมายในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า การสอนวิชาสังคมศึกษาของครูอาจจะบกพร่อง จึงไม่สามารถจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุขเท่าที่ควร

เมื่อได้มีการ เปลี่ยนหลักสูตรและมีการปฏิรูปโครงสร้างของวิชาสังคมศึกษาให้ทันสมัย กล่าวคือ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมและโลก ก็เป็นที่หวังกันว่า การเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาคงจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมก็คงจะค่อย ๆ ลดลง เพราะ ผู้เรียนคงจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรสังคมศึกษามากขึ้นนั่นเอง

การสอนวิชาการใด ๆ ก็ตาม ถ้าจะให้สัมฤทธิ์ผล ครูผู้สอนจำต้องทราบสิ่งสำคัญบางประการเกี่ยวกับการสอน สิ่งแรกก็คือ "ความหมายของการสอน" มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับความหมายของ "การสอน" ไว้อย่างน่าสนใจ กังเช่น สุมิตร คุณานุกร ได้สรุปความหมายของ "การสอน" ไว้ว่า การสอน มิได้หมายถึงการให้ความรู้หรือเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยให้เด็กคิด โดยการตั้งคำถามแก่เด็ก การแนะนำและแนะแนวทางเพื่อช่วยให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ การให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เด็ก การให้กำลังใจ และ การให้ความรัก (สุมิตร คุณานุกร 2520 : 134) และ ละออ การุณยะวณิช และคนอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของ "การสอน" ไว้ว่า การสอน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่กระทำหรือส่งเสริมให้บุคคลเจริญงอกงามขึ้น ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และสามารถปรับตัวเองให้มีความสุขที่เป็นสุขในสังคม (ละออ การุณยะวณิช และคนอื่น ๆ ม.ป.ป. : 44) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อการสอนมาก ครูจำเป็นต้องทราบและเข้าใจเป็นอย่างดี สิ่งนั้นคือวิธีการสอน

วิธีการสอนวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น ได้มีนักการศึกษาเป็นจำนวนมาก ได้เสนอแนะไว้หลายประการ ดังจะได้นำมากล่าวต่อไปนี้

จรรยา คุณมี (จรรยา คุณมี 2521 : 10 - 11) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาว่า ครูสังคมศึกษาคควรจะนำเอาชีวิตจริงของสังคมเขามาสูบทเรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้คล้ายชีวิตจริง และมุ่งสอนสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่สิ่งที่พึงตระหนักอยู่เสมออีกคือ การนำผู้เรียนออกไปสู่สังคมจริง ๆ นั้น จะต้องมีความหมาย วิธีการ และข้อกำหนดที่แน่นอน ไม่ใช่ออกไปอย่างเร็วที่ปราศจากหางเสือ นอกจากนี้ เขายังได้กล่าวถึงความล้มเหลวของการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษาไว้ว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่านักเรียนนักศึกษาได้ก้าวรุดหน้าไปกว่าครูสังคมศึกษาอย่างมากมาย

พฤติกรรมกรรมการแสดงออกของนักเรียนนักศึกษา เป็นไปตามทฤษฎีการศึกษาใหม่ๆ อย่างแท้จริง นั่นคือ "การกระทำคือพลัง" (Action is power) แนวทางในการปฏิบัติเหล่านี้ นักเรียนนักศึกษา ได้มาจากต่างประเทศ โดยการไต่ถาม ไต่ฟัง ตลอดจนการศึกษารายละเอียดจากสื่อสารต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพสูงมากในสมัยปัจจุบัน แต่การที่เกิดขึ้นมีเหตุการณาร้ายแรง ความสับสนวุ่นวาย และเรื่องเศร้าขึ้นนั้น เป็นเหตุที่เขากลัวเหล่านั้นขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ครูสังคมศึกษาคงจะถูกตำหนิเป็นอย่างมาก เพราะไม่สามารถนำ แนะนำ แนะนำแนวทาง ช่วยเหลือ และให้ความกระจ่างแก่นักเรียนนักศึกษา ใค้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความล้มเหลวอย่างใหญ่หลวงของครูสังคมศึกษา ดังนั้น น่าจะถึงเวลาอันสมควรแล้วที่ควรจะได้มีการสำรวจคุณภาพของครู เนื้อหาวิชา วิธีสอน และสร้างจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้ง

มันส์ รัตนคิลก ณ ภูเก็ต (มันส์ รัตนคิลก ณ ภูเก็ต 2520 : 29 - 31) กล่าวถึง การสอนสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศว่า ครูจะต้องคัดเลือกและจัดเทคนิคการสอนที่มุ่งให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย อันมี กิจกรรมที่จะต้องคิด ต้องค้นหาหาคำตอบ ต้องพิจารณาตัดสิน อันเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้เรียน ซึ่งครูอาจยึดเป็นหลักปฏิบัติในการสอนเลยว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้กระทำกิจกรรมมากที่สุด มีผู้สอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้กระทำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากจะเป็นการฝึกอบรมให้เป็นผลเมื่อใดแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนเป็นผู้รอบรู้ คิดเป็น ทำเป็น และสามารถตัดสินใจได้อย่าง ถูกต้อง เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว ก็จะเป็นกำลังอันสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศชาติ สืบไป

สนิท ทิพวัลย์ (สนิท ทิพวัลย์ 2518 : 12 - 21) กล่าวว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาทั้งหลาย นอกจากจะต้องชำนาญในเนื้อหาวิชาแล้ว จะต้องชำนาญในวิธีสอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) วิธีสอนแบบนี้มีใช้กันอยู่ทั่วไปและเป็นวิธีสอนที่รู้จักกันมาแต่โบราณ และเกือบจะไม่จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมอีก วิธีการสอนแบบนี้ เป็นฝ่ายถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยอาศัยคำพูดเป็นส่วนใหญ่ ข้อดีของการสอนแบบนี้ คือ

- (1) ประหยัดเวลา การสอนดำเนินไปได้รวดเร็ว
- (2) ผู้สอนที่มีความสามารถ อาจถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กได้ดีไม่แพ้วิธีอื่น ๆ

(3) การบรรยายช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายกว่าการอ่านจากแบบเรียน เพราะภาษาที่ผู้ที่มีแบบสร้างไม่ซับซ้อน ผู้พูดอาจแสดงความหมายให้ชัดเจนได้โดยใช้น้ำเสียง และอากัปกิริยาที่เหมาะสมแก่เนื้อเรื่อง ส่วนแบบเรียนนั้นใช้ภาษาเขียน มีแบบสร้างซับซ้อนกว่า คำต่าง ๆ เป็นตัวอักษรซึ่งใช้แทนคำพูด ผู้อ่านจะต้องแปลตัวอักษรให้ตรงกับคำพูดแล้วจึงจะเข้าใจว่า หมายความว่าอย่างไร จึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนกว่าการฟังคำพูดโดยตรง

(4) ผู้บรรยายสามารถใช้อุปกรณ์การสอนประกอบคำอธิบาย ทำให้เด็กเข้าใจดีขึ้น แบบเรียนแม้จะสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้ ส่วนมากก็เป็นเพียงภาพ กราฟ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของวิธีสอนแบบบรรยายก็มีอยู่หลายประการ คือ

(1) ครูเป็นผู้แสดงบทบาทแต่ผู้เดียว เด็กไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดความมุ่งหมายและเนื้อเรื่อง

(2) ถ้าไม่มีประสบการณ์เป็นพื้นฐาน คำพูดก็อาจไม่มีความหมายแก่เด็กเลย เพราะเด็กไม่เข้าใจว่าคำพูดนั้น ๆ ใช้แทนสิ่งใด

(3) การบรรยายเหมาะสำหรับผู้ใหญ่ ไม่เหมาะสำหรับเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีความคิดรวบยอดหรือสิ่งกัมภีร์ในเรื่องต่าง ๆ เป็นพื้นฐานอยู่มากแล้ว แต่เด็กยังขาดพื้นฐานเช่นนี้อยู่

(4) เด็กไม่สามารถคงความสนใจได้นาน การบรรยายทำให้เด็กต้องนั่งฟังอยู่เฉย ๆ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

2. วิธีสอนแบบใช้ตำรา (Textbook Method) วิธีการสอนแบบนี้ มีใช้อยู่โดยแพร่หลายในปัจจุบันเท่า ๆ กันแบบบรรยาย ทั้งนี้ก็เนื่องจากทางราชการได้กำหนดให้นักเรียนใช้หนังสือเรียนในวิชาต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีหนังสือประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาประจำตัว ครูผู้สอนจึงพยายามที่จะใช้แบบเรียนเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์โดยวิธีต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากมักจะดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ให้เด็กอ่านออกเสียงเช่นเดียวกับเรียนภาษาไทย เมื่ออ่านจบแล้วอาจอธิบายประกอบ แล้วให้ทำแบบฝึกหัดท้ายบท หรือไม่ก็อธิบายเพียงแต่ให้ทำแบบฝึกหัดท้ายบทเท่านั้น

2.2 ให้นักเรียนอ่านตามลำพัง แล้วให้ทำแบบฝึกหัดท้ายบท อาจจะมีการอธิบายเพิ่มเติมหรือไม่อธิบายเลย

การสอนโดยใช้ตำรานั้น ถ้าหากดำเนินไปโดยลำพัง มิได้มีวิธีสอนอื่นประกอบเลย ก็อาจมีข้อดีและข้อเสีย

ข้อดี

- (1) เด็กได้ฝึกทักษะในการอ่าน ช่วยให้เด็กอ่านภาษาไทยได้ดีขึ้น
- (2) เด็กได้ฝึกรู้จักคนควา และอ่านจับใจความได้ดีขึ้น

ข้อเสีย

- (1) ผู้สอนและผู้เรียนไม่ไ้ร่วมกันวางแผนบทเรียน ยึดเอาแผนบทเรียนจำตำราอย่างเดียว ซึ่งอาจจะตรงตามหลักสูตรหรือไม่ตรงก็ได้
- (2) บทเรียนไม่มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะประกอบความเข้าใจของเด็กอย่างเพียงพอ ส่วนมากมักใช้รูปภาพและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นพื้น
- (3) ตัวอักษรจะไม่มี ความหมายแก่เด็ก นอกจากเด็กจะมีประสบการณ์จากสิ่งต่าง ๆ ที่อ้างอิงไว้ในหนังสือนั้นมาก่อน

(4) เด็กไม่ไ้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียนนั้นดีขึ้น เช่น การปั้น วาด สร้างหุ่นจำลอง ฯลฯ มีแต่เรียนจากตัวอักษรเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กไม่ไ้ได้รับประสบการณ์อย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ดี หากมีการปรับปรุงให้เหมาะสม การสอนแบบนี้ก็จะ เป็นประโยชน์มากขึ้น

3. วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) วิธีการสอนแบบนี้ได้มีใช้ อยู่บ้างในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นวิธีที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนรวมในการเรียน โดยการนำความคิดมาแลกเปลี่ยนกัน วิธีสอนแบบอภิปรายส่วนมากเริ่มต้นโดยการตั้งหัวข้อเรื่องให้เด็กไปค้นหา แล้วนำเอามาอภิปรายในห้องเรียน โดยครูเป็นผู้นำอภิปรายหรือมอบหมายให้นักเรียน กลุ่มหนึ่งดำเนินการอภิปราย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งชั้นซักถาม และแสดงความคิดเห็นได้ วิธีการแบบนี้ ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ค้นคว้า รู้จักแสดงความคิดเห็น ทำให้เนื้อหาที่เคลือบคลุม แจ่มกระจ่างขึ้น ครูมีโอกาสสอบถามความเข้าใจของเด็ก สามารถรู้ชอบพร่องของเด็กแต่ละคน ได้ในขณะเดียวกัน วิธีการอภิปรายก็มีข้อเสีย คือ

- 3.1 ถ้าเรื่องอภิปรายยากเกินไป เด็กจะแสดงความคิดเห็นของตนเองไม่ได้ ได้แต่จดจำเอาข้อความจากหนังสือมาพูดทั้งข้อความ โดยตนเองก็ไม่มีใจเข้าใจ
- 3.2 เสียเวลามาก อาจจะไม่ได้อรรถาหรือความเข้าใจ
- 3.3 ถ้าใช้วิธีการกันความแล้วนำมาพูดอย่างเดียว ผลที่ได้จะไม่ต่างจากวิธีอ่านตำรา เป็นแต่เพียงผู้อ่าน นำข้อความนั้นมาพูดให้ผู้อื่นฟังเท่านั้น เด็กจะไม่ได้ประสบการณ์ด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

4. วิธีสอนแบบปัญหา (Problem Method) วิธีการสอนแบบนี้ได้มีผู้ใช้อยู่บ้างในโรงเรียนต่าง ๆ แต่ไม่แพร่หลายนัก มักจะใช้ร่วมกับวิธีสอนแบบหน่วย โดยนำลำดับขั้นของวิธีสอนแบบปัญหาไปใช้ในการสอนแบบหน่วย การสอนแบบปัญหานี้มีรากฐานมาจากความจริงประการหนึ่งว่า ชีวิตของมนุษย์จะต้องเผชิญปัญหาอยู่ทุกขณะ ต้องแก้ปัญหาทางานานชนิด เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ คิวเฮนนี่ โรงเรียนจึงควรตระเตรียมเด็กให้รู้จักแก้ปัญหา เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างราบรื่น จากความจริงดังกล่าวนี้เอง นักการศึกษาจึงได้คิดค้นระเบียบวิธีสอนเพื่อฝึกเด็กให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาขึ้น เรียกว่า "วิธีสอนแบบปัญหา" ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ได้รับการยกย่องกว้างขวางในหมู่นักศึกษาในปัจจุบัน ดร.สาโรช บัวตรี อธิการบดีของวิทยาลัยการได้เปรียบเทียบวิธีสอนแบบปัญหาว่าเป็นวิธีเดียวกับอริยสัจสี่ในพระพุทธศาสนา เพราะอริยสัจสี่ในพระพุทธศาสนานั้นเป็นวิธีการแก้ปัญหาชีวิตซึ่งเรียกว่า "ทุกข์" การแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจสี่นั้นบุคคลพึงพิจารณาเหตุแห่งทุกข์ และหาทางขจัดเหตุแห่งทุกข์นั้นเสีย เพื่อจะได้บรรลุดังความสุขในทางศาสนา แม่วิธีการของอริยสัจสี่จะไม่มุ่งหมายแก้ทุกข์ โดยให้บุคคลยึดเหนี่ยวอยู่กับโลก เนื่องจากเป้าหมายของพุทธศาสนา เป็นไปเพื่อกำจัดทุกข์นั้น ก็เป็นวิธีที่สอดคล้องกับวิธีแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของการแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการดำเนินการมากเป็นพิเศษ เช่น รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การแยกแยะข้อมูล และการสรุปเป็นกฎเกณฑ์หรือความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เด็กจะต้องได้รับความช่วยเหลือโดยใกล้ชิด ปัญหาที่จะให้เรียน จะต้องเป็นปัญหาที่ไม่ซับซ้อน แหล่งของข้อมูลควรมีลักษณะที่เด็กจะเก็บได้ง่าย (ถ้าเป็นหนังสืออ่าน ก็ต้องเขียนอย่างง่าย ๆ เด็กอ่านเข้าใจได้สะดวก ถ้าเป็นครู ก็ต้องพูดให้เข้าใจง่าย) การสอนแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ผู้สอนส่วนมากไม่ใคร่เข้าใจ และเมื่อนำไปใช้ก็มักจะพบข้อขัดข้องต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่ชำนาญในการดำเนินการ และไม่รู้จักเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและตัวเด็กนั่นเอง

5. วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method) วิธีสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีปัญหา ข้อแตกต่างมีเพียงวิธีปัญหาเป็นวิธีที่ไม่มี การปฏิบัติจริง ได้แค่คำตอบที่เป็นทฤษฎีเท่านั้น เช่น "เหตุไฉนพม่าจึงเผากรุงเทพฯ" ผู้เรียนอาจจะคิดว่าได้คำตอบต่าง ๆ กัน เช่น "การเข้าศึกกรุงเทพฯครั้งที่สองพม่ามีไคหวังจะรักษาไว้เป็นประเทศราช เพียงแต่ต้องการจะปล้นเอาทรัพย์สินเท่านั้น" เมื่อได้คำตอบเช่นนี้แล้ว ก็เป็นอันยุติ ไม่มีการกระทำอย่างใดต่อไป แต่วิธีสอนแบบโครงการนี้ นอกจากจะคิดให้คำตอบแล้วยังจะต้องปฏิบัติจริง ๆ ด้วย เช่น "กำหนดเงินให้ 100 บาท จงทำอาหารมื้อกลางวันเลี้ยงแขกจำนวนสิบคน เมื่อคิดได้แล้วจะต้องนำเงินจำนวนนั้นไปจ่ายของนำมาทำอาหารจริง ๆ ฉะนั้น จึงมีผู้ให้นิยามวิธีสอนแบบโครงการไว้ว่า "คือ หน่วยงานที่มีลักษณะ เป็นภาคปฏิบัติและเป็นปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะต้องดำเนินการไปบรรลุไปโดยวิถีทางที่เป็นธรรมชาติ มีการใช้วัตถุสิ่งของจริง ๆ เพื่อใ้ทำงานนั้น ๆ เสร็จขึ้นมา"

อย่างไรก็ตาม วิธีสอนแบบโครงการเป็นวิธีเรียนโดยการกระทำ (Learning by doing) เหมาะสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาอยู่มาก เพราะเด็กชั้นประถมก็หาความรู้ได้เรียนโดยการปฏิบัติจริง เพื่ออาศัยการจับต้อง สัมผัส และการประกอบสิ่งต่าง ๆ ให้มีตัวตนขึ้นมา นั้นเป็นสะพานให้เกิดความรู้ความเข้าใจขึ้นโดยชัดเจน ปัญหาการสอนด้วยวิธีนี้เคยปรากฏก็คือ การขาดแคลนวัสดุการเรียนบางอย่าง ทำให้ไม่สามารถเรียนโดยการกระทำจริงได้ แต่ทั้งนี้ก็ยอมแล้วแต่การคิดแปลงแก้ไขของครูสอนเป็นแห่ง ๆ ไป เพราะโครงการบางอย่างก็ไม่จำเป็นต้องใช้วัสดุที่ ต้องซื้อหา อาจจะใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในห้องเรียนใช้ปฏิบัติงานก็ได้

6. การสอนแบบหน่วย (Unit Method) วิธีสอนแบบนี้ได้มีการส่งเสริมอย่างจริงจังมาระยะหนึ่ง เมื่อมีการปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักการศึกษายุคใหม่ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในระยะนั้น วิชาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญมากในการจัดแผนการสอนประจำวัน โดยถือว่าเป็นวิชาแกน (Core Subject) ซึ่งจะต้องนำวิชาอื่น ๆ มาสอนสัมพันธ์ เช่น เมื่อเรียนเรื่อง "การคมนาคมในประเทศไทย" ไปแล้วก็จะมีการทำโจทย์เลขคณิตเกี่ยวกับระยะทาง ค่าโดยสาร ฯลฯ ในวิชาภาษาไทยก็จะมี การสอนอ่านแผนภูมิการสะกดตัว โดยใช้เนื้อหาจากบทเรียนสังคมศึกษา ในวิชาศิลปะศึกษา ก็จะมีการสอนขับร้อง วาดภาพ ระบายสี ให้เกี่ยวกับเรื่องการคมนาคม เช่น ให้อ่านเพลงที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับรถไฟ ให้อ่านภาพเกี่ยวกับพาหนะ ฯลฯ ดูเหมือนว่าในระยะนั้น วิชาไตรภาค (Three R's) จะมีบทบาทเป็นเพียงวิชาเสริมการเรียนสังคมศึกษา โดยถือเนื้อหา

สังคมศึกษาเป็นหลัก วิชาอื่น ๆ เป็นวิชาเสริม ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของการจัดหลักสูตรแบบหลอมเนื้อหาเข้าด้วยกัน เมื่อหลอมเนื้อหาเป็นอันหนึ่งอันเดียวแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีเนื้อหา (Content) อันใดอันหนึ่งเป็นแกน ซึ่งอาจจะเป็นเนื้อหาวิทยาศาสตร์หรือสังคมศึกษาก็ได้ นักการศึกษาส่วนมากมักนิยมใช้เนื้อหาสังคมศึกษาเพราะเนื้อหาวิชาสังคมศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเด็กมากกว่า และหลักสูตรศึกษาแผนใหม่ก็มุ่งส่งเสริมความเจริญทางสังคมของเด็กเป็นพิเศษด้วย

วิธีสอนสังคมศึกษาในระบายนั้น นิยมใช้วิธีสอนแบบหน่วย โดยจัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันบรรจุเป็นหน่วย เช่น หน่วยบ้าน หน่วยโรงเรียน ชุมชน เป็นต้น วิธีการสอนมักนิยมใช้ลำดับขั้นของการสอนแบบปัญหา (Problem Method) โดยเริ่มต้นจากปัญหาที่ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งขึ้นต่อไปก็มีการดำเนินการแก้ปัญหาโดยนักเรียนเป็นฝ่ายกระทำเองส่วนมาก งานต่าง ๆ ที่นักเรียนทำนั้น เรียกว่า กิจกรรม มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ คึ้น

การสอนแบบหน่วยเป็นวิธีการที่ดี แต่ในระยะหลัง ๆ นี้มีความรู้สึกว่าการสอนแบบนี้ ทำให้ได้ผลดีไต่ยาก เพราะผู้สอนไม่ค่อยเข้าใจวิธีการสอนที่ต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาก นอกจากอุปกรณ์การสอนธรรมดาแล้ว ยังต้องมีวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษสี าลา เพื่อให้นักเรียนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงรู้สึกกันว่าค่าใช้จ่ายในการสอนแบบหน่วยแพงเกินกว่าฐานะโรงเรียนประชาบาลทั่ว ๆ ไปจะจัดได้ อีกประการหนึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าจัดมากเกินไป เด็กก็จะเรียนเนื้อหาต่าง ๆ ได้น้อย เป็นเหตุให้เด็กหย่อนความรู้ในด้านเนื้อหาได้เหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม วิธีสอนแบบหน่วยในตัวของมันเอง เป็นวิธีการที่สมบูรณ์กว่าวิธีสอนแบบใด ๆ ดังกล่าวมาแล้ว เพราะพยายามที่จะใช้วิธีการที่ดีของวิธีอื่นแทบทั้งหมด เช่น

1. วิธีการแก้ปัญหาของแบบปัญหา
2. ให้นักเรียนเรียนจากการกระทำ ซึ่งชั้นงานที่ใหม่ปฏิบัตินั้นอาจเข้ากันได้กับ

วิธีโปรเจ็คหรือโครงการ

3. บางครั้งก็ใช้วิธีการบรรยาย โดยครูหรือวิทยากร
4. บางครั้งก็ใช้วิธีให้เด็กค้นคว้า โดยอ่านแบบเรียนและหนังสืออื่น ๆ
5. บางครั้งให้เด็กอภิปราย เพื่อนำความรู้ความคิดมาแลกเปลี่ยนกัน

6. เด็กได้มีโอกาสปฏิบัติงานหมู่ อันเป็นการฝึกอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย
เด็กได้เจริญงอกงามทางด้านสังคมและอารมณ์

7. ภายทอติในการเรียนรู้มากกว่าวิธีอื่นใด เพราะเด็กได้มีส่วนร่วมใน
กระบวนการเรียน และเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชากับชีวิตที่เป็นจริงตั้งแต่ต้นจนสุดท้าย

ปัญหาและอุปสรรคของการสอนแบบหน่วยจึงได้กล่าวมาแล้วตอนแรก ไม่ใช่ปัญหา
ที่เกิดขึ้นเพราะความไม่สมบูรณ์ของแบบหน่วย แต่เกิดจากความไม่สมบูรณ์ของฝ่ายผู้สอน เช่น
ขาดความเข้าใจและความชำนาญในการสอน ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการสอน เป็นต้น
ในปัจจุบันนี้ผู้สอนมักนิยมสอนด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพื้น เช่น ให้อ่านตำราอย่างเดียว
หรืออธิบายให้ฟังอย่างเดียว เป็นต้น ซึ่งแม้จะเป็นวิธีปฏิบัติได้ง่าย ไม่มีปัญหาอย่างใดนัก แต่เมื่อ
พิจารณาผลที่ได้รับแล้ว ย่อมจะเห็นได้ชัดว่า ไม่เป็นที่น่าพอใจ ถ้าถือว่าความมุ่งหมายของการศึกษา
เป็นสิ่งที่กำหนดวิธีสอน ก็ย่อมจะเห็นได้ชัดว่า วิธีสอนดังกล่าวแล้วย่อมไม่เป็นทางที่จะนำไปสู่ผล
ได้สมประสงค์ เพราะเป็นวิธีที่สนองความมุ่งหมายได้จำกัดมาก

การจำแนกวิธีสอนออกเป็นหลาย ๆ แบบดังที่กล่าวแล้ว มิได้หมายความว่า
แต่ละแบบจะมีวิธีการที่เป็นของตนเองโดยสิ้นเชิง ไม่มีส่วนใดที่เหมือนกันกับวิธีอื่นเลย แท้จริง
วิธีสอนแต่ละแบบย่อมมีวิธีสอนแบบอื่นเข้ามาปะปนอยู่ เช่น วิธีโครงการ แม้ว่าจะมีลักษณะเฉพาะ
คือ เป็นวิธีให้เด็กกระทำงานที่ต้องแก้ปัญหาให้ลุกล่วงไปโดยการคิดเองทำเอง แต่ก็มีลักษณะเป็น
การแก้ปัญหาเช่นเดียวกับวิธีปัญหา ต่างกันเพียงการแก้ปัญหาที่มีภาระกระทำจริง เข้าเกี่ยวข้องกับ
ส่วนมากเท่านั้น การแก้ปัญหของวิธีโครงการอาจจะต้องมีการทดลอง ดังนั้น วิธีโครงการ
จึงมีส่วนเหมือนกับวิธีทดลองด้วยในบางเรื่อง ตัวอย่างของการหล่อมล้าของวิธีต่าง ๆ จะเห็น
ได้ชัดที่สุดในวิธีหน่วย ซึ่งอาจสอนด้วยการบรรยาย การถามตอบ การอภิปราย การสาธิต การทดลอง
การรายงาน การค้นคว้า การพาไปศึกษานอกสถานที่ การค้นคว้าและอื่น ๆ เพราะวิธีหน่วยถือว่า
ควรใช้วิธีการเรียนรู้หลาย ๆ อย่าง ฉะนั้น ครูผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเบื้องต้นนี้ว่า
วิธีสอนแต่ละแบบมีลักษณะหล่อมล้ากันอยู่ การสอนด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดมิได้หมายความว่า
วิธีการให้เป็นไปตามวิธีนั้นโดยเฉพาะ เพราะการแยกวิธีสอนออกจากกันโดยเด็ดขาดนั้น ย่อมไม่
มีทางที่จะทำได้

คำรอง มัชฌมนิคคั โคสุรปุวิธีสอนวิชาสังคัมศึกษาออกเป็นสองแบบ (คำรอง มัชฌมนิคคั 2514 : 73 - 74) คือ

1. วิธีสอนที่ยึดหลักเนื้อหาวิชา วิธีนี้จักแบ่งออกสอนเป็นรายวิชา และมีวิธีสอนของคนโดยเฉพาะ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม การสอนวิธีนี้ครูยึดหลักเนื้อหาวิชาที่ปรากฏอยู่ในตำราเรียนเป็นสำคัญ เหมาะแก่นักเรียนชั้นสูง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดสอนเป็นหน่วยของแต่ละวิชา เช่น ภูมิศาสตร์ อาจจัดสอนหน่วยโดยเฉพาะได้ เช่น หน่วย "การคมนาคมทางอากาศ" บางทีก็อาจสอนให้วิชาในหมวดเดียวกันมีความสัมพันธ์กัน เช่น เรียนภูมิศาสตร์ประเทศอินเดีย ก็ให้นำประวัติศาสตร์มาสอนควบไปด้วย แล้วอาจนำเรื่องราวเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมวัฒนธรรมเข้ามาแทรกได้ด้วย

2. วิธีสอนที่ยึดหลักประสบการณ์ของนักเรียน วิธีสอนแบบนี้เป็นวิธีการที่กว้างขวางมาก เพราะเป็นการสอนทุก ๆ วิชา ไม่ว่าจะอยู่ในหมวดไหนก็นำมาให้สัมพันธ์กันหมด เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปะ นอกจากนี้วิธีสอนแบบนี้ยังถือว่าครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน มุ่งให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองได้ โดยยกเอาเหตุการณ์ในปัจจุบันขึ้นมาเป็นปัญหาเพื่อให้อีกช่วยกันแก้ เช่น การต่อสู้ระหว่างอิสราเอลกับอาหรับในตะวันออกกลาง เป็นต้น

การสอนโดยวิธีที่กล่าวนี้ จะมีปรากฏอยู่ในการสอนแบบหน่วย ดังนั้น การสอนแบบหน่วยจึงนับว่าเป็นการสอนแบบหนึ่งที่นักการศึกษายอมรับว่าเป็นวิธีสอนที่ก้าวหน้ามาก เพราะโดยทั่วไป เป็นวิธีที่วางมาตรฐานโดยอาศัยธรรมชาติของเด็ก ความสนใจ ความต้องการ สมรรถภาพ ความแตกต่างของบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และวัตถุประสงค์อันแท้จริงของการศึกษา แต่วิธีนี้ครูต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ต้องมีความขยัน อดทน อดทน และมองเห็นการณ์ไกล ในทางการศึกษา จึงจะสามารถทำการสอนได้

สุนทร สุนันท์ชัย กล่าวว่า ในการสอนวิชาสังคัมศึกษานั้น ควรมุ่งฝึกทักษะต่อไปนี้ให้แก่เด็กนักเรียน (สุนทร สุนันท์ชัย 2514 : 31 - 32)

1. ทักษะในการพิจารณาปัญหาทางสังคัมด้วยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ หมายความว่า ให้รู้จักเผชิญต่อปัญหาทางสังคัมอย่างมีเหตุผล ไม่ตื่นข่าวลือ ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ

รู้จักพิจารณาความเป็นมาของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นวัตถุวิสัย (objective) รู้จักพิสูจน์ความถูกต้องของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ การรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งมาวินิจฉัย แยกแยะความถูกต้องของข้อมูลและวินิจฉัยลงไปอย่างมีเหตุผล ไม่ด่วนลงความเห็นโดยไม่ไตร่ตรองเสียก่อน

2. ทักษะในการใช้เครื่องมือค้นหาในวิชาสังคมศึกษา การที่บุคคลจะแสวงหาความจริงในวิชาหนึ่งวิชาใดได้ จำเป็นที่จะต้องรู้จักใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า กล่าวคือ

2.1 จะต้องอ่านให้เข้าใจและค้นหนังสือเป็น รู้จักการแปลความหมายของแผนที่ เส้นเวลา กราฟ ตาราง และรูปร่างของสัญลักษณ์ที่จะต้องค้นจากหนังสือประเภทใด

2.2 จะต้องรู้จักดำเนินการขอข้อมูล คือ จะเพิ่มและเสนอข้อมูลอย่างไร จะแปลผลจากข้อมูลอย่างไร สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้ออุปมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่หามาจากแหล่งต่าง ๆ ได้

2.3 นอกจากการแสวงหาความจริงจากหนังสือประเภทต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนควรจะสามารถใช้เครื่องมือค้นหาอื่น ๆ ได้ เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต ตามความรู้ความสามารถของเด็กในวัยนี้

3. ทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม (social skills) บุคคลจะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น บุคคลจะต้องรู้จักมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เช่น การพูดจา การทำความเคารพ การรู้จักลำดับก่อนหลัง การเคารพสิทธิของผู้อื่น การมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน การต้อนรับเชื้อเชิญ เป็นต้น

4. ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม (group-work skills) การทำงานเป็นกลุ่ม นับวันแต่จะมีความสำคัญมากขึ้นในชีวิตของมนุษย์ การแก้ปัญหาต่าง ๆ จะสำเร็จได้ก็ด้วยการประชุมปรึกษาหารือ วิธีการประชาธิปไตยส่วนใหญ่ก็ต้องอาศัยการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนั้น ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม จึง เป็นสิ่งที่ควรจะต้องฝึกฝนอย่างยิ่ง ทักษะเช่นนี้ก็ได้แก่ การอภิปราย การจับประเด็นข้อความ การวางแผน การแบ่งงาน การดำเนินงาน การประเมินผล เป็นต้น

นอกจากนี้ สุนทร สุนันท์ชัย ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาว่า ควรมุ่งให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดี ควรสอนให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด เพื่อจะนำไปปฏิบัติได้ อย่างถูกต้อง โดยได้เสนอหลักการสอนดังนี้ (สุนทร สุนันท์ชัย 2513 : 125 - 129)

1. ให้ประสบการณ์แก่เด็ก จะเป็นประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์รองก็ได้ เพื่อให้เด็กได้เห็นสิ่งที่เรียนด้วยตาของเขาเอง เด็กจะได้สังเกตลักษณะที่สำคัญได้
2. สิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่มีของจริงหรืออุปกรณ์ เช่น ความดี ความชั่ว ความซื่อสัตย์ เป็นต้น จะต้องยกตัวอย่างเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน
3. ให้เด็กได้มีโอกาสใช้สิ่งที่เรียนในสภาพการณ์ต่าง ๆ กัน เช่น การเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตย การให้เด็กมีการเลือกตั้งกรรมการนักเรียน การประชุมกลุ่ม การร่วมมือกับบุคคลอื่น เป็นต้น
4. เด็กจะเข้าใจความหมายต่าง ๆ คีขึ้น ถ้าสิ่งที่เรียนปรากฏชัดในตัวอย่างที่ครูยกขึ้นมา
5. ถ้าเด็กมีประสบการณ์พื้นฐานมาจากครอบครัวบ้าง เด็กจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนได้คีขึ้น เด็กในเมืองมักมีประสบการณ์ดีกว่าเด็กในชนบท ดังนั้น โรงเรียนควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กไม่มีโอกาสได้เห็นที่บ้าน
6. เด็กจะเข้าใจความหมายคีขึ้น ถ้าเนื้อเรื่องที่สอนเหมาะสมกับความคิดของเด็ก และวิธีการที่ถ่ายทอดนั้นมีความเหมาะสม
7. การอธิบายต้องแจ่มแจ้ง ไม่คลุมเครือ ใช้ถ้อยคำที่เด็กคุ้นเคย ใช้ประโยคสั้น ๆ ย้ำหลักที่สำคัญ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นส่วนรวม
8. ครูต้องระวัง ไม่ยอประสบการณ์ของเด็กให้เป็นสัญลักษณ์หรือภาษาเร็วเกินไป ควรรอให้เด็กมีประสบการณ์ที่มีความหมายพอเสียก่อน

อารี สันตหวี (อารี สันตหวี 2513 : 443 - 445) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดี โดยอ้างถึง ชาร์ลส เอดเวิร์ด การ์มาน (Charles Edward Garman. 1830 - 1907) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น "ยอดครู" หรือครูที่สอนดีแห่งวิทยาลัยแอมเฮิสต์ ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของสหรัฐอเมริกา การสอนของการ์มานส่วนใหญ่ใช้วิธีซักถาม

โดยมักตั้งข้อสมมติฐานขึ้น แล้วให้นักเรียนช่วยกันโต้แย้ง คัดค้าน พยายามไม่ให้นักเรียนคิด หรือ ยึดมั่นในความคิดใดความคิดหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่พยายามเร้าให้นักเรียนคิดค้นหาเหตุผล และพิจารณาตัดสินข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่าง ๆ ให้รู้จักคิดอย่างกว้างขวางหลายแง่มุม

มานี ธรรมครองอาศม์ ได้เสนอแนวความคิดว่า การสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อให้เด็ก เติบโตเป็นพลเมืองดี จะต้องสอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริงภายนอกโรงเรียนของนักเรียนเพื่อว่าเมื่อนักเรียนออกจากโรงเรียนไปแล้ว จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีได้อย่างถูกต้อง มีความคิดอย่างมีเหตุผล โดยใช้วิธีสอนที่เรียกว่า Method of Civic Action ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้ (มานี ธรรมครองอาศม์ 2500 : 14 - 19)

1. สำรวจท้องถิ่นหรือชุมชนที่อาศัยอยู่ เช่น บ้าน ตลาด วัด เป็นต้น เพื่อให้รู้ความเป็นอยู่ในสังคม แล้วนำมาอภิปรายในห้องเรียน
2. ศึกษาเปรียบเทียบท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่กับท้องถิ่นอื่น เช่น ท้องถิ่นในเมือง กับท้องถิ่นนอกเมือง แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ การทำมาหากิน ประวัติความเป็นมา ตลอดจนปัญหาในท้องถิ่นนั้น ๆ
3. ศึกษาประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่ตนอยู่ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การศึกษาจากโบราณวัตถุ จากนิทานพื้นเมือง ประวัตินุคคณสำคัญของท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เด็กมีความรักและภูมิใจในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่
4. การบริการเกี่ยวกับชุมชน ฝึกให้เด็กคุ้นเคยกับชีวิตภายนอกโรงเรียน เช่น การเลียนแบบตั้งร้านขายของ บริการรับแจ้งของหาย การอยู่เวรหน้าโรงเรียน เป็นต้น
5. การปรับปรุงท้องถิ่นให้ดีขึ้น โดยให้ฝึกหัดปรับปรุงโรงเรียนและบ้านให้สะอาดเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ แล้วจึงก้าวออกไปพัฒนาหรือปรับปรุงชุมชน

นอกจากหลักการและวิธีสอนตามที่กล่าวมาแล้วโดยพิสดารแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกอย่างที่จะช่วยให้การสอนสังคมศึกษาประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี คือ อุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนสมัยปัจจุบัน

โสภาพรรณ สุวรรณแสง (โสภาพรรณ สุวรรณแสง 2518 : 87 - 89) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างกว้างขวาง อุปกรณ์

ที่นำมาใช้มีทั้งราคาถูกและราคาแพง อาจเป็นสิ่งที่ครูทำขึ้นเอง หรือที่ผู้ทำจำหน่าย แต่การใช้
อุปกรณ์ที่ไคยล คือ ครูต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ว่าใช้เพื่ออะไร ครูส่วนใหญ่มักใช้
เพื่อประกอบการสอน ซึ่งนับว่าเป็นแนวคิดแบบเก่า ส่วนความคิดใหม่เน้น การใช้อุปกรณ์ต้องเป็นไป
เพื่อประกอบการเรียนของนักเรียน โดยให้ออกาสักเรียนในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น ดังนั้น ครู
จึงควรทราบถึงอุปกรณ์ที่จะนำมาประกอบการเรียนการสอน ควรศึกษาวิธีทำ วิธีใช้ ให้เข้าใจเป็น
อย่างดี เพื่อจะได้สามารถแนะนำนักเรียนได้ต่อไป

นอกจากนี้ โสภพวรรณ สุวรรณแสง ยังได้แบ่งประเภทของวัสดุทัศนศึกษาอุปกรณ์
สำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาดังนี้

1. ตำราและหนังสือ (Printed text and Reference materials)
แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 ตำราเรียน (textbooks) คือ ตำราที่ใช้ประกอบการเรียน
โดยตรง เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด เช่น หนังสือ
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง กีฬาธรรม หนังสือเหล่านี้มักจะมีผู้แต่งหลายคนในแต่ละเล่ม

1.2 หนังสือคู่มือ (workbooks) คือ หนังสือที่เป็นทั้งตำราเรียนและ
แบบฝึกหัด กล่าวคือ มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำประกอบในแต่ละบทเรียน ปัจจุบัน หนังสือประเภทนี้
ได้รับความนิยมมาก

1.3 หนังสืออ่านประกอบ (supplementary books) คือ หนังสือ
ที่มิใช่ตามห้องตลาด ไม่ตรงตามหลักสูตรโดยตรง ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติม
ในบางหัวข้อที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้มากยิ่งขึ้น

1.4 สารานุกรม (encyclopedia) เป็นหนังสือที่พิมพ์ออกมาเป็นชุด ๆ
ชุดหนึ่งมีประมาณ 20 - 30 เล่ม อธิบายคำศัพท์ต่าง ๆ ที่สำคัญ เรียงตามลำดับตัวอักษร ที่เป็น
ภาษาอังกฤษมีผู้ทำออกมาหลายชุด เช่น อเมริกานา (Americana) บริตตานิกา (Britannica)
 เป็นต้น ส่วนที่เป็นภาษาไทยยังไม่มีหนังสือที่พิมพ์ในลักษณะนี้โดยตรง

1.5 หนังสือพิมพ์และแมกกาซีน (newspapers and magazines)
เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอนที่สำคัญในการสอนสังคมศึกษา เพราะจะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้
ทันโลกทันสมัย

1.6 หนังสือการ์ตูน (comic) ที่เกี่ยวกับสังคมศึกษานั้น ส่วนมากเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ ซึ่งหาได้จากร้านขายหนังสือเกี่ยวกับการศึกษาใหญ่ ๆ ส่วนหนังสือภาษาไทยนั้นยังมีอยู่ไม่มากนัก อาจขอทราบรายละเอียดได้จากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เช่น ไทยวัฒนาพานิช ร้านค้าขององค์การคำของคุรุสภา เป็นต้น

1.7 ไมโครฟอร์ม (microforms) หมายถึง ไมโครฟิล์ม (microfilm) หรือเอกสารที่เป็นสำเนาของไมโครฟิล์ม ปัจจุบันนี้ ความรู้สาขาต่าง ๆ ถูกบันทึกลงในไมโครฟิล์มเพื่อการเก็บรักษาไว้ได้นานและกินเนื้อที่น้อยในจำนวนนี้ มีไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา

2. วัสดุกราฟิก (graphic materials) หมายถึง วัสดุพวกลายเส้นต่าง ๆ อันเกิดจากการเขียนด้วยเครื่องเขียน แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่

2.1 กราฟหรือแผนสถิติ (graphs) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาบางตอนอาจจำเป็นต้องใช้การแสดงสถิติต่าง ๆ เข้าช่วย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ถูกต้อง ชัดเจนและสะดวก เช่น จำนวนประชากรในประเทศต่าง ๆ เปรียบเทียบกัน การเพิ่มของประชากรในแต่ละปี เป็นต้น

2.2 แผนภูมิ (charts and diagrams) เป็นเครื่องช่วยสรุปเพื่อให้เห็นโครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน ในบางเรื่องอาจทำออกมาในรูปแบบแผนภูมิ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือเร็วขึ้น

2.3 การ์ตูน (cartoons) ได้แก่ภาพการ์ตูนในหนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ เป็นภาพเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวของมันเพียงอย่างเดียว

2.4 โปสเตอร์ (poster) เป็นภาพที่จัดทำขึ้นเพื่อการโฆษณาต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน การจัดฉายภาพยนตร์ หรือการชักชวนให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงบางอย่าง เพื่อหมู่คณะ

2.5 แผนที่และลูกโลก (maps and globes) เป็นอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในวิชาภูมิศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การแสดงเขตการปกครอง แหล่งทรัพยากร การกระจายของทรัพยากร เป็นต้น

3. ภาพนิ่ง (still pictures) หมายถึง ภาพที่บ่งแสงและโปร่งแสงที่ไม่มีการเคลื่อนไหว แบ่งออกเป็น

3.1 ภาพทึบแสง (flat opaque pictures) เป็นรูปภาพที่นำมาฉีกด้วยกระดาษแข็ง ให้มีกรอบนอกขนาดเท่า ๆ กัน เพื่อใช้ในการสอนเป็นกลุ่มเล็ก หรือเพื่อใช้ในการจัดนิทรรศการ

3.2 फिल्मสตริป 35 มม. (35 mm. filmstrips) เป็นแถบฟิล์มโพสิทีฟ (positive) ขนาด 35 มม. ยาวติดต่อกันเป็นม้วน เป็นเนื้อเรื่องสั้น ๆ ที่มีข้อความอธิบายข้างใต้ภาพ มีทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หายืมได้จากห้องสมุดใหญ่ ๆ ทั่วไป

3.3 สไลด์ขนาด 2 x 2 นิ้ว (2 by 2 inch slides) เป็นสไลด์ที่วางขยายทั่ว ๆ ไป ในรายที่ขายสินค้าให้ชาวต่างประเทศ ในปัจจุบันนี้มีจำหน่ายตามรายขายอุปกรณ์การเรียนการสอนทั่ว ๆ ไป สไลด์เหล่านี้ครูสอนอาจทำขึ้นเองได้

4. แผนภาพโปร่งแสงสำหรับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (transparencies for overhead projector) มีทั้งชนิดที่เป็นชุดสำเร็จรูป และที่ครูอาจทำขึ้นเองได้ โดยการนำแผ่นเขียนภาพโปร่งแสงซึ่งมีจำหน่ายตามรายขายอุปกรณ์การศึกษา มาเขียนภาพหรือข้อความที่ต้องการฉาย เสร็จแล้วก็นำไปใช้ได้เลย

5. ภาพยนตร์ (films) ส่วนใหญ่จะเป็นฟิล์มภาพยนตร์ขนาด 16 มม. มีให้ยืมจากหน่วยงานบางแห่ง เช่น สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สำนักงานสารนิเทศแห่งสหรัฐอเมริกา สำนักงานข่าวสารญี่ปุ่น บริติช เคาน์ซิล (British Council) และตามหน่วยราชการบางแห่ง เป็นต้น ซึ่งครูสอนสามารถจะเลือกเอาภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระตรงตามที่ต้องการได้

6. โทรทัศน์ (television) มีทั้งส่วนที่เป็นโทรทัศน์การศึกษาโดยตรง เช่น รายการโทรทัศน์ของเทศบาล โดยร่วมมือกับบริษัทไทยโทรทัศน์ จัดเป็นรายการเกี่ยวกับสังคมศึกษาโดยเฉพาะ เช่น รายการทองแดงระตือใจ รายการวิเคราะห์ชาวต่างแดน รายการตอบปัญหาทางสังคมศึกษา เป็นต้น

7. เครื่องบันทึกเสียง (recorder) ใช้ในการบันทึกเสียงรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา แลนำมาเปิดให้นักเรียนฟัง เป็นการช่วยส่งเสริมความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น การอภิปราย การโต้วาที การแสดงธรรมเทศนา เป็นต้น

8. ของจริงและหุ่นจำลอง (real things and models) ได้แก่ พวกของจริงต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เช่น ตัวอย่างแร่ธาตุต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนพวกของจำลองก็ได้แก่ รูปจำลองของยานอวกาศ เครื่องบินจำลองเล็ก ๆ รูปจำลองของภูเขา หรือภูมิประเทศ เป็นต้น

อุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่กล่าวมานี้ ครูจะต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และความสะดวกที่อาจจะจัดหามาได้ เช่น อุปกรณ์บางอย่างมีอยู่แล้วในห้องเรียนนั้น ๆ ครูก็นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ แต่สิ่งสำคัญในเรื่องการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็คือ ครูจะต้องมีความเข้าใจวิธีการใช้ ประโยชน์เฉพาะของอุปกรณ์แต่ละอย่าง และครูจะต้องฝึกฝนการใช้จนเกิดความชำนาญเสียก่อนที่จะนำไปใช้จริง

1.2 เอกสารต่างประเทศ

วิธีการสอนนั้นเมื่ออยู่มากมายหลายวิธี ซึ่งทุกวิธีล้วนมีประโยชน์ต่อการสอนด้วยกันทั้งนั้น ความสำคัญอยู่ที่ว่า ครูควรเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการสอนแต่ละระดับ เวสเลย์ (Wesley. 1952 : 263) กล่าวว่า วิธีสอนแต่ละวิธีมีประโยชน์ในแง่หนึ่ง และควรนำมาใช้เมื่อพิจารณาเห็นว่ามิชอบได้เปรียบ หรือจะเกิดประโยชน์ได้มาก ส่วนการจะใช้วิธีใดดีที่สุด เหมาะสมที่สุดนั้น สคิล (Skeel. 1970 : 4) กล่าวว่า ครูควรจะคำนึงถึงปรัชญา และวิธีการหลาย ๆ วิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรจะได้เลือกวิธีที่ได้พิสูจน์แล้วว่า เกิดผลดีมากที่สุด สำหรับครูและนักเรียน

วิธีการสอนสังคมศึกษา ได้มีผู้เสนอหลักการและหลักเกณฑ์ และแนวความคิดไว้มากมาย ดังเช่น สคิล (Skeel. 1970 : 6) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาวางโครงการสอน และวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาว่าจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ประสพการณ์พื้นฐานของนักเรียน
2. ความสามารถทางสมองนักเรียน
3. ความสามารถในการจัดหาวัสดุที่จำเป็นในการสอน
4. เป้าหมายของหลักสูตรทั้งหมด ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

นอกจากนั้น การสอนวิชาสังคมศึกษาแต่ละชั้นเรียน จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการ และความสนใจของเด็ก และขึ้นอยู่กับแนวการสอนสำหรับโรงเรียนในแต่ละท้องถิ่น ความต้องการของประเทศชาติอีกด้วย

ไมเกิลลิส (Michaelis. 1968 : 5 - 7) กล่าวถึงการสอนสังคมศึกษาว่า ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีความสามารถในการคิด (thinking ability) คือ ให้ความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อให้มีสำนึกการแห่งตน (self-realization) คือ ให้ความเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
3. เพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ (human relationship) คือ เข้าใจแนวคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติในวัฒนธรรมของตนเอง และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป
4. เพื่อให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) คือ ให้ความสามารถในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คุ้มค่า
5. เพื่อให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ (civic responsibility) คือ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ
6. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิธีที่จะศึกษา (learning how to learn) คือ การฝึกหัดเกี่ยวกับการศึกษาก่อนว่าควยตนเอง

ซีเนส (Senesh. 1967 : 49) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษา จำเป็นต้องสอนให้เด็กได้พัฒนาในด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving ability) สำหรับการสอนแบบแก้ปัญหา จะได้ผลหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กด้วย

ทาบ (Taba. 1967 : 87) ได้เสนอว่า กิจกรรมการสอนสังคมศึกษา ควรจะเป็นการเตรียมการฝึกการคิดอย่างมีระบบ และช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการคิด และควรมีลำดับขั้นในการพัฒนาการคิด จากวัยเด็กสู่วัยรุ่นผู้ใหญ่ แต่ละชั้นควรพิจารณาถึงความสำคัญก่อนหลังตามลำดับ นักเรียนควรจะได้เรียนรู้การคิดในสิ่งที่

มีตัวคนก่อนเพื่อจะพัฒนาไปสู่การศึกษเกี่ยวกับนามธรรม ส่วนกลยุทธ์ในการสอนวิชาสังคมศึกษาที่จะช่วยให้ให้นักเรียนก้าวหน้าไปสู่การศึกษาระดับสูงขึ้นไปนั้น ขึ้นอยู่กับว่าครูใช้ค่าตามลักษณะใดตามนักเรียน อะไรที่ครูและนักเรียนแสดงออกในทางปฏิบัติ กล่าวโดยสรุป การสอนเพื่อให้เด็กมีความชำนาญในการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับการที่ครูดึงความคิดและความรู้ออกมาจากตัวเด็กมากกว่าที่จะใส่ให้เด็กอย่างเดียวนั้น

ทัมเบอร์โน (Tamburino. 1966 : 245 - 247) กล่าวถึงการสอนวิชาสังคมศึกษาว่า การเรียนเนื้อหาจากหนังสือเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เป็นการเพียงพอ ต้องมีการฝึกอบรบ ความรับผิดชอบ ต้องใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์ และโรงเรียนไม่ควรจะตัดขาดจากสังคม การสอนสังคมศึกษาเป็นเรื่องของการกระทำ (action) เพื่อให้เด็กออกจากโรงเรียนไปเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และดำเนินชีวิตตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย (democratic way of life) ใฝ่อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ คลีเมนต์ส และคนอื่นๆ (Clements and others. 1966 : 13) ก็ได้กล่าวถึงการสอนวิชาสังคมศึกษาว่า เป็นขบวนการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชีวิตพฤติกรรมของมนุษย์ ขบวนการเรียนรู้ควรจะเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทางสังคม (gathering social data) แล้วนำมาวิเคราะห์ ทดสอบ เพื่อหาข้อสรุป (conclusion) และขอยุติ (generalization) อันจะเป็นทางนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป

2. การวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

2.1 การวิจัยในประเทศ

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทย ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน ดังเช่น ชัยพร วงศ์วรรณ (ชัยพร วงศ์วรรณ 2521 : 14) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนตามปกติ ผลการศึกษพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนจากการสอนตามปกติ นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และเมื่อเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เทคนิคใหม่ ๆ ทำให้เด็กสนใจการเรียน และชอบวิชาเรียนมากขึ้นกว่าวิธีเก่า ๆ หรือการสอบแบบเดิม

ในปี พ.ศ. 2520 มีผลการวิจัยที่น่าสนใจเรื่อง คือ การวิจัยของ นันทินี ไพบูลย์สุขสกุล ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียนแบบศูนย์การเรียนที่ใช้การวิเคราะห์ระบบกับศูนย์การเรียนที่ไม่ใช่การวิเคราะห์ระบบ และผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากศูนย์การเรียนที่ใช้การวิเคราะห์ระบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากศูนย์การเรียนที่ไม่ใช่การวิเคราะห์ระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 (นันทินี ไพบูลย์สุขสกุล 2520 : 48) และการวิจัยของ วิชัย ณาพงศ์ (วิชัย ณาพงศ์ 2520 : 144) ซึ่งได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันหากแต่ต่างชั้นกัน กล่าวคือ วิชัย ณาพงศ์ ทำการวิจัยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนผลการศึกษา ปรากฏว่าสอดคล้องกันทุกประการ

สุกสว่าง ยกสำน (สุกสว่าง ยกสำน 2520 : 103 - 104) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการสอนภูมิศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 4 พบว่า หลักสูตรที่ใช้ บางตอนมีเนื้อหามากเกินไป และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูขาดแหล่งที่จะศึกษาเพิ่มเติม ส่วน วันดี วัฒนาประสิทธิ์ (วันดี วัฒนาประสิทธิ์ 2520 : 174 - 175) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสอนที่ล้าสมัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปผลการศึกษาได้ว่า ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ นักเรียนไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรม

รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ 2520 : 170 - 171) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราษฎร์ ผลการศึกษาบางประการพบว่า การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และครูขาดเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ ไม่ได้รับการวิจารณ์ที่จะช่วยให้การสอนดีขึ้น

๕ จำรัส น้อยแสงศรี (จำรัส น้อยแสงศรี 2520 : 150 - 151) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 9 ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา พบว่านักเรียนต้องการให้เพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ปัญหาบ้านเมือง พรรคการเมือง จิตวิทยา ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาสังคม ปัญหาระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนทั้งหลายชอบวิธีที่ครูขยายความรู้เพิ่มเติมเนื้อหาในแบบเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเรียน ใช้อุปกรณ์การสอน จัดทัศนศึกษา และการเชิญวิทยากรมาบรรยาย สิ่งที่นักเรียนไม่ชอบ คือ วิธีที่ครูแสดงความคิดเห็นแต่เพียงผู้เดียว ครอบงำตามแบบเรียน และวิธีที่ครูอ่านบทเรียนแล้วให้นักเรียนดูตาม

ชุกลิน อุณวิจิตร (ชุกลิน อุณวิจิตร 2520 : 154 - 155) ได้ทำการวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเคอร์ส เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูใช้เวลาในการพูดมากกว่านักเรียน ครูใช้อธิพลทางตรงมากกว่าอธิพลทางอ้อม และครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนมาก

ผลการวิจัยทั้งเจ็ดเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อพิจารณาคูอย่างรอบคอบพบว่า มีปัญหาหลายปัญหาที่นักค้นคว้าหาคำตอบเป็นอย่างมาก ปัญหาเหล่านั้นได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการสอนประการแรกครูขาดเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ และไม่ได้รับการวิจารณ์ที่จะช่วยให้การสอนดีขึ้น การที่ครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ครูที่มีประสบการณ์น้อยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า การวิจัยเรื่องนี้อาจตอบปัญหาข้างต้นได้บ้าง

ในปี พ.ศ. 2519 มีผลการวิจัยที่น่าสนใจหลายเรื่อง ดังเช่น ผลการวิจัยของทวีศักดิ์ กิจวิวัฒนาชัย (ทวีศักดิ์ กิจวิวัฒนาชัย 2519 : 32) ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากชุดการสอนที่วิเคราะห์ระบบกับที่ไม่วิเคราะห์ระบบ ผลการศึกษาพบว่าการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนที่วิเคราะห์ระบบ

สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนที่ไม่ใช้ กระดาษระบบและสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้ชุดการสอน

คลอง มณีฉาย (คลอง มณีฉาย 2519 : 9) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อัตงคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยใช้สมุคภาพโปรแกรมกับสมุคลำดับภาพ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากสมุคภาพโปรแกรมและสมุคลำดับภาพสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้จากการสอนตามปกติ และในกานความคงทนของการ เรียนรู้ นักเรียนกลุ่มแรกก็มีสูงกว่านักเรียนในกลุ่มหลังด้วย

สันต์ เนียมประคิษฐ์ (สันต์ เนียมประคิษฐ์ 2519 : 164) ก็ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมปีที่ 3 - 4 ของนักเรียนเด็กหัดกรู ป.กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีสถานการณจำสองกับวิธีสอนตามปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่สอนโดยวิธีแรกมีพฤติกรรมการเสริมกำลังใจ การใช้อิทธิพลทางอ้อม การถามคอบแสดงความคิดริเริ่มของนักเรียน และการจัดกิจกรรมประกอบการสอนมากกว่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีหลัง

ผลการวิจัยในปี พ.ศ. 2519 ทั้งสามเรื่องทีกล่าวมาแล้วนี้ เป็นการทดลองเปรียบเทียบวิธีการสอน ซึ่งผลก็ปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม เป็นที่น่ายินดีทีเทคนิคใหม่ ๆ เหล่านั้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าการสอนตามปกติ แต่อย่างไรก็ตาม การวิจัยทีกล่าวมาแล้ว ล้วนกระทำกับระดับประถมศึกษา และเป็นหลักสูตรเก่า ซึ่งแตกต่างจาก การวิจัยทีผู้วิจัยกำลังกระทำอยู่นี้ โดยทีผู้วิจัยจะกระทำกับมัธยมศึกษาซึ่งยังมีการวิจัยอยู่น้อยมาก และเป็นวิจัยในสภาพการ เรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

ในปี พ.ศ. 2518 มีผลการวิจัยที่น่าสนใจ ก็คือ การวิจัยของ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ (สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ 2518 : 156) ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อัตงจริงในวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมปีที่ 6 โดยการใ้แผนทีชุกกับสไลด์ ผลการศึกษาพบว่า การใ้แผนทีชุกสไลด์ และวิธีสอนตามปกติให้ผลการ เรียนรู้อัตงจริงวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และในกานความคงทนในการจำทั้งสามวิธีทีกล่าวมาแล้วก็ให้ผลไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 245 - 250) ก็ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชาสังคมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเคอร์สเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษาที่น่าสนใจมีดังนี้

1. ครูใช้เวลาพูดมากกว่านักเรียน
2. พฤติกรรมการสอนด้วยวิธีบรรยายมีมากกว่าวิธีอื่น
3. ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นน้อยกว่าการให้นักเรียนพูดเพื่อตอบ

คำถามของครู

5. พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกมาทางวาจา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์มีมากกว่า พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์

ปี พ.ศ. 2517 อูธกร กรีนแสน (อูธกร กรีนแสน 2517 : 92) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การสอนศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พบว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมพูดมากกว่าผู้เรียน และอาจารย์ใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่า พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อม

ปี พ.ศ. 2514 อนงค์ ประมุขกุล (อนงค์ ประมุขกุล 2514 : 137) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าของวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังความถึกรวมยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โดยทำการสำรวจการสอนของครู 30 โรงเรียน พบว่า ครูส่วนมากใช้การสอนแบบบรรยาย มีจำนวนน้อยที่ใช้การสอนแบบแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังพบว่า วิธีสอนของครูมีผลต่อการปลูกฝังความคิดเห็นรวบยอดในค่านักความเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน

ปี พ.ศ. 2513 เพ็ญจันทร์ กุประเสริฐ (เพ็ญจันทร์ กุประเสริฐ 2513 : 115) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาในวิชาศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่สอนแบบบรรยายหรืออธิบาย ครูมีปัญหาในด้านการไม่มีเวลาจัดกิจกรรมและขาดแคลนอุปกรณ์ และครูมีความต้องการที่จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมอย่างน้อยปีละครั้ง

ปี พ.ศ. 2512 อมรา มนัสวานิช (อมรา มนัสวานิช 2512 : 159) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาล ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องส่วนตัว ขาดความปลอดภัย การสอนขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดครูที่มีคุณวุฒิได้รับการฝึกหัดเกี่ยวกับวิชานี้มา โดยเฉพาะ ขาดแหล่ง วิทยากร อุปกรณ์การสอน และหนังสืออ่านประกอบ และหลักสูตรไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ในปีเดียวกันนี้ บัญญา ชื่อตรง (บัญญัติ ชื่อตรง 2512 : 68 - 70) ได้ทำการวิเคราะห์กริยาช่วยทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา แผนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ของโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2511 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมทางวาจาของครูเป็นลักษณะเป็นการบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ
2. ครูใช้อธิพจน์ทางตรงมากกว่าอธิพจน์ทางอ้อม
3. ครูใช้พฤติกรรมกรรมการควบคุมมากกว่าการกระตุ้น
4. ในการพูดของนักเรียนนั้น มักพูดตอบสนองครูมากกว่าพูดขึ้นเอง

ปี พ.ศ. 2508 พานี แสงกิจ (พานี แสงกิจ 2508 : 118) ได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทำการสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษพบว่า ครูมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ภาระหนักมาก เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก ในด้านอุปกรณ์การสอน ครูมีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย วิธีสร้าง การใช้อุปสรรคที่สำคัญ คือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ ครูและนักเรียนมีความเห็นว่าหลักสูตร เนื้อหา กำหนดเวลาในการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่สมดุลย์กัน และเสนอแนะว่า ต้องปรับปรุงบุคลิกภาพของครู ความรู้ในเนื้อหา การเลือกวิธีสอน และการวัดผลที่เหมาะสม

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ จิตรบุญธรรม เฒ่าวัฒนา (จิตรบุญธรรม เฒ่าวัฒนา 2508 : 232) ซึ่งทำการวิจัยในปีเดียวกัน โดยทำการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษพบว่า ภาวะขาดประสิทธิภาพ โรงเรียน

ส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์และหนังสือค้นคว้า ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการสอนได้เต็มที่

ปี พ.ศ. 2506 ภัทรพร ทิพย์รักษา (ภัทรพร ทิพย์รักษา 2506 : 94) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางวิชาการที่ครูต้องการ พบว่า ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น และต้องการจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ ซึ่งกันและกัน ตลอดจนต้องการรับการอบรมเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาปีละครั้ง และครูเหล่านี้พร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของศึกษานิเทศก์

พรพามาส ทัดตานนท์ (พรพามาส ทัดตานนท์ 2506 : 100) ก็ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจบางวิชาในหมวดสังคมศึกษา เพราะเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน เป็นเหตุให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลมากนัก และทำให้เป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจ แต่อย่างไรก็ดี นักเรียนส่วนใหญ่ก็มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2504 สมศรี สุวรรณเกษม (สมศรี สุวรรณเกษม 2504 : 56) ได้ทำการสำรวจอุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสวนกลาง ผลการศึกษาพบว่า จำนวนและชนิดของอุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษายังไม่พอเพียง ครูส่วนใหญ่ขาดความพร้อม ขาดความสามารถในการสร้าง และขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอน

เมื่อพิจารณาการวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา จากปี พ.ศ. 2517 ย้อนกลับไปถึง พ.ศ. 2504 อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวยังมีไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูพบว่ามีอยู่น้อย และการวิจัยในทำนองที่ผู้วิจัยกำลังกระทำอยู่นี้ ปรากฏว่ายังมีอยู่น้อยมาก กล่าวคือ มีอยู่เพียงเรื่องเดียว ได้แก่ การวิจัยของ บัญชา ชูตรง (2512) จะเห็นได้ว่า การที่ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่องนี้ จะช่วยให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงพฤติกรรม การสอนของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมทั้งหลายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในต่างประเทศ มีที่น่าสนใจอยู่หลายเรื่อง ดังเช่น การวิจัยของ บราวน์ (Brown. 1971 : 758-A - 759-A) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนระดับ 8 (มัธยมศึกษาปีที่ 1) ในเนบราสกา โดยใช้วิธีสังเกตการสอนในชั้นเรียน จำนวน 40 ห้องเรียน และใช้วิธีสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนส่วนใหญ่ได้แก่ การให้อ่านตำราเรียนทุกวันเป็นการบ้าน การเล่าเรื่องประกอบเนื้อหาวิชาที่เรียน การท่องจำ และการทดสอบต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้มักจะเน้นให้จำชื่อคน จำจำกัดความ และเหตุการณ์ต่าง ๆ

2. วิธีสอน ส่วนใหญ่ครูใช้วิธีอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการเรียนประวัติศาสตร์อเมริกัน ในระดับ 8 มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ก็คือ ฝึกให้ผู้เรียนเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความสามารถ

โรส (Rose. 1971 : 6374-A - 6375-A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนวิชาสังคมศึกษา ในเรื่องประวัติศาสตร์อเมริกัน โดยใชการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (inquiry) และการสอนในแบบเดิม (traditional) ซึ่งครูเป็นผู้บรรยายกับนักเรียนระดับ 8 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน และนักเรียนที่ได้รับการสอนในแบบเดิม ที่ขึ้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โบร์จ (Borge. 1966 : 154 - 160) ได้ทำการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษาระดับ 4, 5 และ 6 โดยเปรียบเทียบการสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนปฏิบัติจริง กับการสอนแบบเดิม ผลการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยของ โรส (Rose. 1971) กับผลการวิจัยของโบร์จ (Borge. 1966) สอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้วิจัยทั้งสองต่างพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ต่างกันแต่เพียงว่า กลุ่มทดลองของ โรส มีผลสัมฤทธิ์ทาง

การ เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มทดลองของ โบร์จ มีผลสัมฤทธิ์ทาง การ เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การให้นักเรียนแสดงออก หรือมีพฤติกรรมรว่ในการ เรียนการสอนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดีกว่าการไม่ให้นักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

วัตส์ (Watts. 1965 : 1519-A) ก็ได้ทำการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในแขนงวิชาภูมิศาสตร์ เมื่อนักเรียนออกเป็นห้ากลุ่ม ใช้ครูคนเดียวทำการสอน ทั้งห้ากลุ่ม โดยใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 สอนโดยการบรรยายให้เด็กฟังตามหนังสือ โดยไม่ใช้อุปกรณ์การสอน ประกอบการสอนเลย

กลุ่มที่ 2 สอนโดยใช้รูปภาพเป็นอุปกรณ์การสอน

กลุ่มที่ 3 สอนโดยใช้ฟิล์มสตรีป

กลุ่มที่ 4 สอนโดยใช้โครงการที่สร้างขึ้น

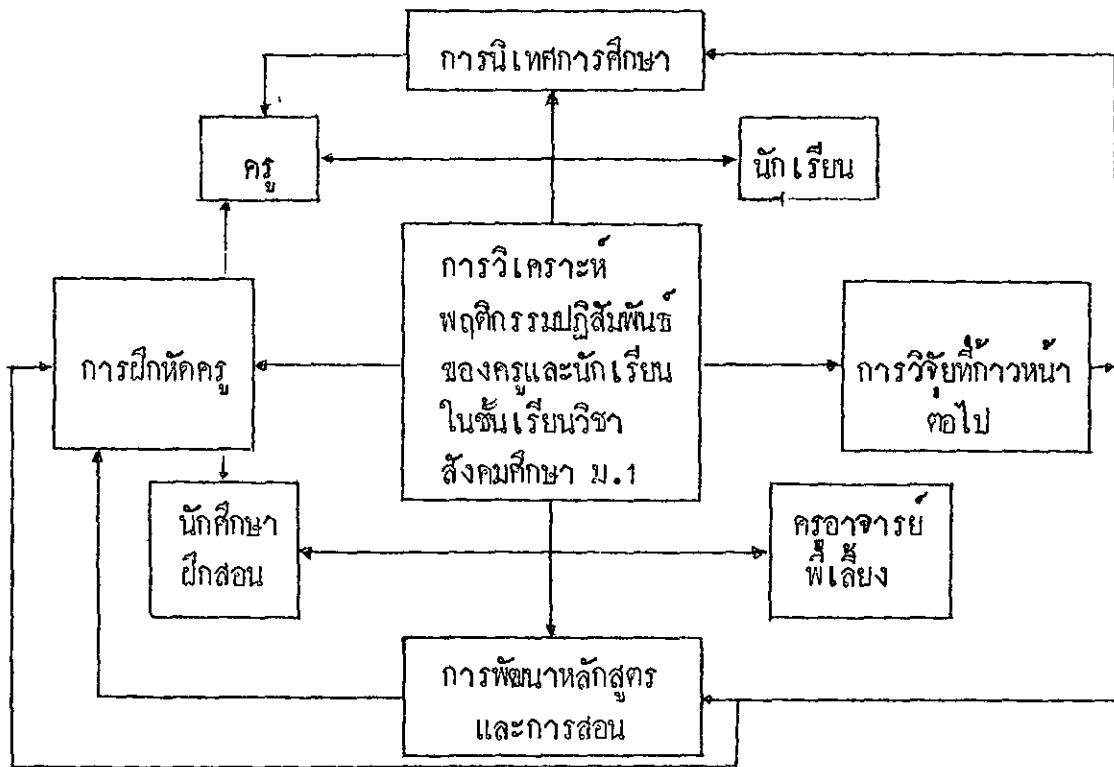
กลุ่มที่ 5 สอนโดยใช้ภาพพยนตร์เป็นอุปกรณ์การสอน

โดยทำการสอบแต่ละกลุ่มเป็นเวลาสองสัปดาห์ หลังจากนั้นมีการทดสอบ นำผลมา เปรียบเทียบกัน ปรากฏว่า กลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 มีการเรียนรู้สูงกว่ากับต่าง ๆ สูงกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการสอบระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาคุณผลการวิจัยของ วัตส์ (Watts. 1965) จะเห็นว่าสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ โรส (Rose. 1971) และของ โบร์จ (Borge. 1966) กล่าวคือ ผลการวิจัยของ วัตส์ แสดงให้เห็นว่าการสอนที่ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และการใช้อุปกรณ์การสอน ช่วยให้การ เรียนรู้ของนักเรียนดีกว่าการสอนที่ครูเป็นผู้บรรยาย และไม่ใช้อุปกรณ์การสอน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเป็นจำนวนมาก ดังที่ได้ยกมาอ้างอิงข้างต้นนั้น สามารถกล่าวได้ว่า การสอนวิชาสังคมศึกษายังมีปัญหาคือควรศึกษาอีกมากมาย เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวินาที และวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางที่ดีในการ

ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันมากกว่าวิชาอื่นๆ ดังนั้น การทำการวิจัยเพื่อมุ่งพัฒนาพฤติกรรมการสอนวิชาสังคมศึกษา จะก่อประโยชน์อย่างมากต่อการให้การศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนากำลังคน ในแง่ที่ว่า เยาวชนจะได้รับแนวทางที่ถูกต้องจากการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนโดยครูที่มีพฤติกรรมการสอนอันพึงประสงค์ สำหรับคุณค่าของการวิจัยเรื่องนี้ อาจแสดงเป็นภาพได้ดังปรากฏข้างล่าง

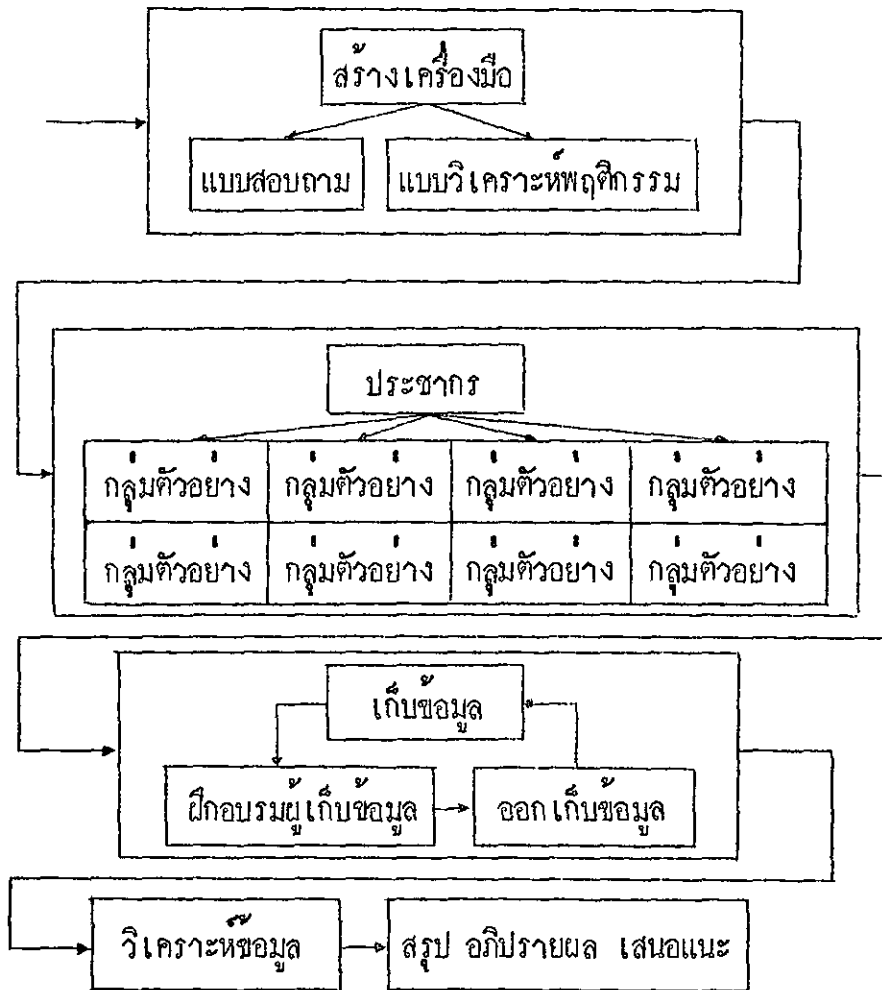

ภาพประกอบ 2 แสดงคุณค่าของการวิจัยเรื่องนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนแบบ (Flow Chart)
ดังปรากฏข้างล่าง

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนแบบวิธีดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ประเภทของเครื่องมือ มีสองประเภท คือ

1.1 แบบสอบถาม

1.2 แบบวิเคราะห์พฤติกรรม

2. การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

2.1.1 วิธีการสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากที่ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา จากเอกสารและการวิจัยเป็นจำนวนมาก ดังเช่น เอกสารเกี่ยวกับวิธีการสอนสังคมศึกษาของ นอมฤที จงพุกะ (2519) สนิท ทิพวัลย์ (2518) โสภภาพรรณ สุวรรณแสง (2518) สุนทร สุนันท์ชัย (2514) คำรง มัชยมนันท์ (2514) เป็นต้น และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาของ อารี กลั่นกลิ่นหอม (2520) มาลี พันธุ์ชาตรี (2518) เป็นอาทิ รวมทั้งคำร่าเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามของ กมล สุขประเสริฐ (2516) วิเชียร เกตุสิงห์ (2517) อนันต์ ศรีโสภ (2520) และ วิเชียร เกตุสิงห์ (2521)

2.1.2 เหตุผลในการสร้าง การที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู เนื่องจากได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่า การที่ครูสังคมศึกษามีพฤติกรรมการสอนที่จะเอื้ออำนวยต่อการปลูกฝัง อบรมสั่งสอนให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้นั้น ครูจำเป็นต้องรู้จักและใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมแบบสอบถามนี้จะช่วยให้ทราบการใช้วิธีสอนของครู รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน ซึ่งจะ เป็นข้อมูลให้ผู้มีหน้าที่ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ได้นำไปเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานใหม่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.3 เนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นห้าตอน คือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดบางประการของครู ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับวุฒิ ประสบการณ์ทางการสอน และสถานภาพการสมรสของครู

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดวิธีสอนมาให้ 15 วิธี ให้ครูผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่า แต่ละวิธีมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 3 วิธีสอนที่ครูใช้มาก ผู้วิจัยกำหนดวิธีสอนมาให้ 15 วิธี ให้ครูผู้ตอบบันทึกลงไปแบบสอบถามว่า วิธีใดที่ตนเองใช้มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 4 การใช้อุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยกำหนดรายการอุปกรณ์การสอนมาให้ เก้าชนิด ให้ผู้ตอบบอกปริมาณการใช้อุปกรณ์แต่ละชนิดเหล่านั้น

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ให้ผู้ตอบเขียนบรรยายเป็นข้อ ๆ ตามความคิดเห็นของตนเอง

2.1.4 ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดบางประการของครู

ตัวอย่าง

โปรดกา ลงในรูป หน้าคำหรือข้อความที่ตรงกับรายละเอียดส่วนตัวของท่าน

0) วุฒิทางการศึกษา	☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
00) ประสบการณ์ทางการสอน	☐ น้อยกว่า 3 ปี	☐ 3 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีห้าตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเอง

ตัวอย่าง

โปรดกา ลงในช่องว่างทางขวามือ ตามที่ท่านเห็นว่ามีความเหมาะสมหรือ เห็นด้วยกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นที่ท่านสอนอยู่

วิธีสอน	เห็นควย อย่างยิ่ง	เห็นควย	ไม่ เห็นควย	ไม่เห็นควย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น
0) ครูพูดคนเดียวตลอดชั่วโมง					
00) ครูให้นักเรียนออกมารายงาน					

ตอนที่ 3 วิธีสอนที่ครูใช้มาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีตัวเลือก

ให้สี่ตัว

ตัวอย่าง

โปรดกา ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของท่าน ให้ตรงกับปริมาณที่ท่านคิดว่าท่านใช้วิธีสอนนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

วิธีสอน

ไม่ใช่เลย

- 0) ครูพูดคนเดียวตลอดชั่วโมง
00) ครูให้นักเรียนออกมารายงาน

ตอนที่ 4 การใช้อุปกรณ์การสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี

ตัวเลือกสี่ตัว

ตัวอย่าง

โปรดกา ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของท่าน ที่ท่านคิดว่าท่านใช้อุปกรณ์นั้น ๆ มาก ปานกลาง น้อย หรือ ไม่เคยใช้

อุปกรณ์	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่เคยใช้เลย
0) รูปภาพ เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย				
00) ภาพยนตร์				

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ให้ผู้ตอบเขียนแสดงความคิดเห็นเองเป็นข้อ ๆ

ตัวอย่าง

ก. ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ข้าพเจ้าพบปัญหาดังต่อไปนี้

1.

.....

2.

.....

ฯลฯ

ข. ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ข้าพเจ้าขอเสนอแนะบางประการดังนี้

1.

.....

ฯลฯ

2.1.5 การตรวจแบบสอบถาม

ใช้วิธีนับความถี่ของคำตอบตามที่ปรากฏในแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบส่งกลับคืน
ผู้วิจัย

2.2 แบบวิเคราะห์พฤติกรรม

2.2.1 วิธีการสร้าง หลังจากที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือในการสังเกตและ
วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู จากเอกสารและการวิจัยเป็นจำนวนมาก และพบว่าวิธีการของ
แพลนเคอร์ส มีความเหมาะสมมากที่สุดในการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนทั้งหลาย
ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการของแพลนเคอร์สเป็นฐานเครื่องมือในการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครู
และนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แต่ได้จำแนกพฤติกรรมประเภทที่ 4 และประเภท
ที่ 10 ออกให้ละเอียดยิ่งขึ้น กล่าวคือ พฤติกรรมประเภทที่ 4 จำแนกเป็น การถามแนวแคบและ
การถามแนวกว้าง ส่วนพฤติกรรมประเภทที่ 10 จำแนกเป็นความเจียมที่มีวัตถุประสงค์และความเจียม
ที่ไม่มีวัตถุประสงค์ (ดูตาราง)

2.2.2 เหตุผลในการจำแนกพฤติกรรมให้ละเอียดยิ่งขึ้น

พฤติกรรมประเภทที่ 4 แยกเป็น การถามแนวแคบ และการถามแนวกว้าง
เพื่อศึกษาว่าครูใช้คำถามหรือการถามในแนวใดมากกว่า ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ
การนิเทศการสอน เพราะจะทำให้ครูมองเห็นภาพการถามของตนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็น
ทางนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

พฤติกรรมประเภทที่ 10 แยกเป็น ความเจียมที่มีวัตถุประสงค์และความเจียม
ที่ไม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาดูปริมาณช่วงเวลาแห่งความเจียม หรือช่วงที่ไม่มีพฤติกรรมทางวาจา
ว่าความเจียมแบบใดมีมากกว่า ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศการสอนเพื่อให้ครู
พัฒนาพฤติกรรมการสอนของตนเอง เช่นกัน

ตาราง 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตามระบบของแฟลนเคอร์ส (Flanders.

1970 : 34)

ครูพูด (Teacher Talk)	ตอบสนอง (Response)	<p>1. การยอมรับความรู้สึก (Accepts feeling) เป็นการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งครูแสดงออกทางวาจาในลักษณะที่เห็นอกเห็นใจ ไม่ชมชู้ไม่ว่าความรู้สึกนั้นจะเป็นด้านบวก (positive) หรือด้านลบ (negative) ก็ตาม</p> <p>2. การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ (Praises or encourages) เป็นการที่ครูชมเชยหรือสนับสนุนหรือสนับสนุนให้กำลังใจในการกระทำหรือพฤติกรรมของนักเรียน เช่น กล่าววา "ดี" "อิม" "ทอโยชิ" รวมทั้งการพูดตลกขบขัน แต่ไม่เป็นการล้อเลียนหรือตลกตลกนักเรียนคนใดคนหนึ่ง</p> <p>3. การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ (Accepts or uses ideas of pupils) เป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกถึงการยอมรับหรือใช้ความคิดเห็นของนักเรียน เช่น การอธิบายเพิ่มเติม ต่อจากที่นักเรียนพูด หรือการพูดซ้ำข้อความที่นักเรียนพูด แต่ถาครูสอดแทรกความคิดเห็นของตนเองลงไป จัดเป็นพฤติกรรมประเภทที่ 5</p>
	ริเริ่ม (Initiation)	<p>4. การถาม (Ask questions) เป็นพฤติกรรมที่ครูถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือกระบวนการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนตอบตามที่ครูเคยสอน</p> <p>5. การบรรยาย (Lecturing) เป็นการบรรยายข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา (content) หรือกระบวนการ (procedures) ต่าง ๆ</p> <p>6. การให้แนวทาง (Giving directions) เป็นการแนะนำ ออกคำสั่ง หรือบอกให้นักเรียนปฏิบัติตาม</p> <p>7. การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจ (Criticizing or justifying authority) เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าครูเป็นใหญ่ในการสอน เช่น การคู้ว่านักเรียน การวิจารณ์คำพูด หรือการกระทำของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในแนวทางที่ครูประสงค์</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

นักเรียนพูด (Pupil Talk)	ตอบสนอง	(Response)	8. นักเรียนพูดตอบสนอง (Pupil talk-response) เป็นการพูดที่นักเรียนพูดตอบสนองการพูดของครู โดยครูเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน การพูดของนักเรียนอยู่ในขอบเขตที่ครูกำหนดให้
	ริเริ่ม	(Initiation)	9. นักเรียนพูดริเริ่ม (Pupil talk-initiation) เป็นการพูดที่นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน เช่น การตั้งคำถามถามครู การแสดงความคิดเห็น
ความเงียบ			10. ความเงียบหรือสับสน (Silence or confusion) เป็นการหยุดเว้นระยะการพูด หรือมีความสับสนวุ่นวายที่ไม่อาจจำแนกพฤติกรรมได้

ตาราง 3 พฤติกรรมที่จะทำการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้

พฤติกรรม	รหัส	รายละเอียดพฤติกรรม
พฤติกรรมของครู	อิทธิพลทางอ้อม	1 ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออกถึงการยอมรับ
		ความรู้สึกของนักเรียน ครูแสดงออกด้วยวาจาในลักษณะที่เห็นอกเห็นใจ ไม่ขมขู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกซึ่งเป็นที่พอใจของครูหรือไม่ก็ตาม
		2 ครูชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ เช่น ครูพูดว่า "เก่ง" "ถูกต้อง" "ดี" "พูดคอไฉน" หรือการพูดตลกขบขัน แต่ไม่เป็นการล้อเลียนนักเรียนคนใดคนหนึ่ง
		3 ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนหรือใช้ความคิดเห็นของนักเรียน เช่น ครูพูดว่าขอความที่นักเรียนพูด ครูอธิบายเพิ่มเติมจากที่นักเรียนพูด (แต่ถ้าครูพูดสอแทรกความคิดเห็นของตนเองลงไป จัดเป็นพฤติกรรมประเภทที่ 5)
		41 ครูถามแนวแคบ (narrow questions) เป็นการถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือวิธีการที่ครูเคยสอนไปแล้ว หรือมีอยู่ในหนังสือ แบบเรียน คำถามมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "ใคร" "อะไร" "ที่ไหน" "เมื่อไร" "ใช่มั้ย" เป็นต้น
42 ครูถามแนวกว้าง (broad questions) เป็นการถามที่มุ่งให้นักเรียนตอบได้อย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ และมุ่งให้นักเรียนใช้เหตุผลในการตอบมากกว่าการจำ) คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เช่น "นักเรียนจะอย่างไร ถ้า ..." "นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด ..." เป็นต้น		
	อิทธิพลทางตรง	5 ครูอธิบาย เป็นพฤติกรรมที่ครูบรรยาย อธิบาย เรื่องราวข้อเท็จจริง หรือครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่กำลังสอนอยู่
		6 ครูให้แนวทาง เป็นพฤติกรรมที่ครูออกคำสั่ง แนะนำ หรือบอก ให้นักเรียนปฏิบัติตามความประสงค์ของครู
		7 ครูวิจารณ์หรือใช้อ่านาจศักดิ์สิน เช่น ครูวิจารณ์คำพูดหรือการกระทำของนักเรียน การดูนักเรียน การไล่นักเรียนออกนอกห้องเรียน การทำโทษนักเรียน การแสดงสีหน้าไม่พอใจ เป็นต้น

ตาราง 3 (ต่อ)

พฤติกรรม	รหัส	รายละเอียดพฤติกรรม
พฤติกรรมนักเรียน	8	นักเรียนตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนตอบสนองคำพูดของครู ภายในขอบเขตที่ครูกำหนดให้ เช่น การยกมือ การตอบคำถาม การอ่าน เป็นต้น
	9	นักเรียนริเริ่ม เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนริเริ่มพูดขึ้นเอง เช่น การขออนุญาต แสดงความคิดเห็น การตั้งคำถามถามครู เป็นต้น
	01	ความเจ็บป่วยมีวัตถุประสงค์ เป็นช่วงที่ไม่มีพฤติกรรมทางวาจา แต่สังเกตเห็นได้ เช่น นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูกำลังเตรียมอุปกรณ์ เป็นต้น
	02	ความเจ็บป่วยไม่มีวัตถุประสงค์ เป็นช่วงที่มีความสับสนวุ่นวาย ไม่อาจจำแนกพฤติกรรมได้ เช่น ครูออกไปธุระนอกห้อง-นักเรียนคุยกัน ครูหยุดพูดนาน ๆ เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จำนวนทั้งสิ้น 257 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 92 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 40 คน จากโรงเรียน 40 โรงเรียน โดยสุ่มมาจากประชากรด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ซึ่งวิธีการเป็นลำดับขั้นดังนี้ (ดูภาพประกอบ)

ชั้นที่ 1

สำรวจประชากร

ชั้นที่ 2

จำแนกตามสภาพ

การสมรส

ชั้นที่ 3

จำแนกตาม

ประเภทการ

ชั้นที่ 4

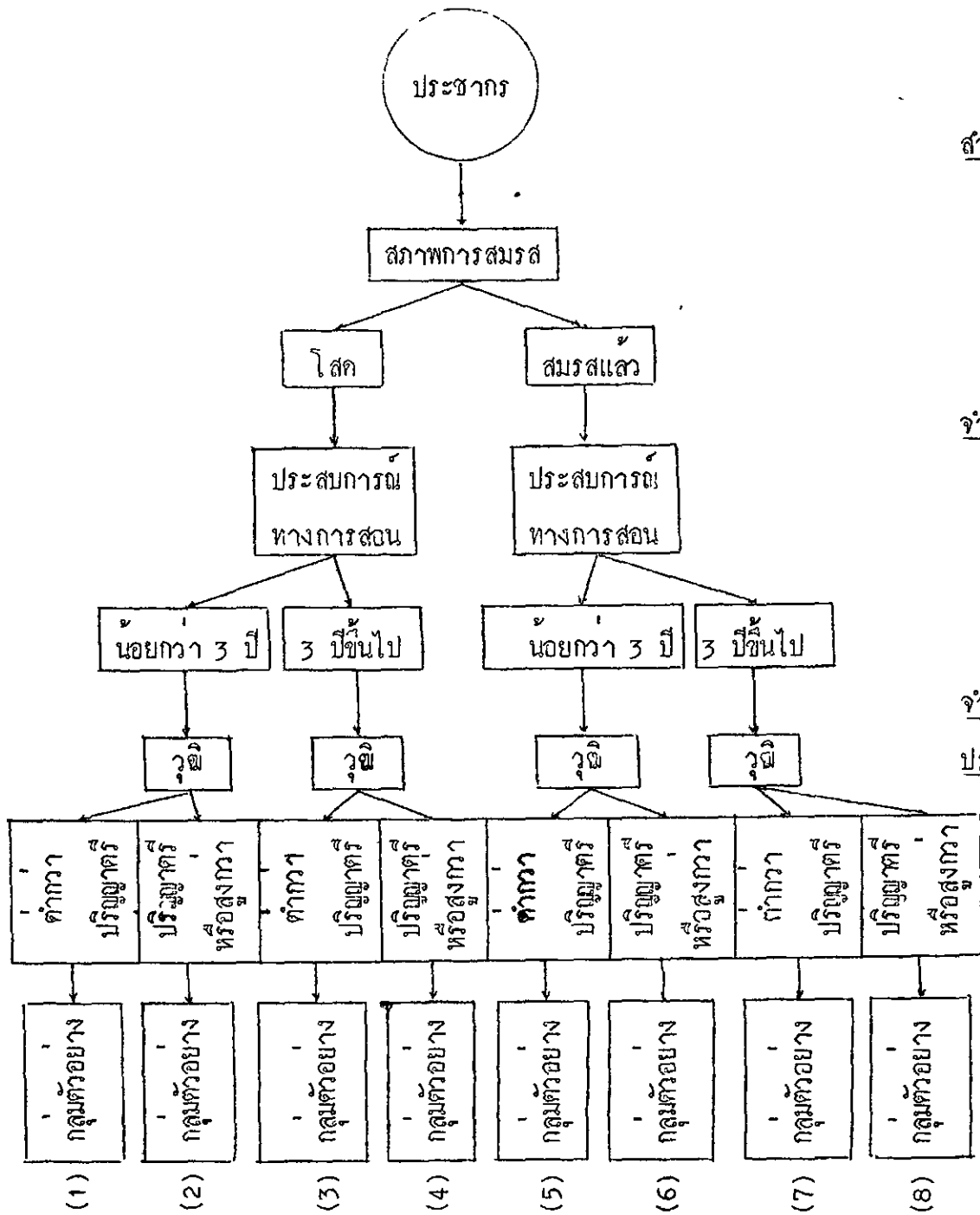
จำแนก

ตามวิธี

ชั้นที่ 5

สุ่มกลุ่ม

ตัวอย่าง

ภาพประกอบ 4 แสดงลำดับขั้นการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 สํารวจประชากร

ผู้วิจัยได้ไปสำรวจประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ที่กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏผลดังนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 92 โรงเรียน และมีครูที่สอนวิชา สังคมศึกษา ม.1 จำนวน 257 คน

ขั้นที่ 2 จำแนกประชากรออกตามสภาพการสมรส

จำแนกประชากรออกตามสภาพการสมรสออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นโสด และกลุ่มที่สมรสแล้ว

ขั้นที่ 3 จำแนกประชากรตามประสบการณ์ทางการสอน

จำแนกประชากรในขั้นที่ 2 คือ กลุ่มที่เป็นโสด และกลุ่มที่สมรสแล้ว ออกตาม ประสบการณ์ทางการสอนเป็นสี่กลุ่ม (ดังปรากฏในภาพ)

ขั้นที่ 4 จำแนกประชากรตามวุฒิทางการศึกษา

จำแนกประชากรในขั้นที่ 3 ตามวุฒิทางการศึกษาออกเป็นแปดกลุ่ม (ดังปรากฏ ในภาพ) ซึ่งประชากรในขั้นนี้มีคุณสมบัติครบตามที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาทุกประการ

ขั้นที่ 5 สุ่มกลุ่มตัวอย่าง

จากประชากรแปดกลุ่ม ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เอามากรุ่นละห้าคน รวมทั้งหมด เป็น 40 คน โดยมีให้เข้าโรงเรียนกัน ใช้การสุ่มควยวิธีจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปี และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

กลุ่มที่ 2 ครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปี และมีวุฒิปริญญาตรี หรือสูงกว่า

กลุ่มที่ 3 ครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไป และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

กลุ่มที่ 4 ครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไป และมีวุฒิปริญญาตรี หรือสูงกว่า

กลุ่มที่ 5 ครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปี
และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

กลุ่มที่ 6 ครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปี
และมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า

กลุ่มที่ 7 ครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไป
และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

กลุ่มที่ 8 ครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไป
และมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ปีคั้งต่อไปนี้

1. กลุ่มที่ 1

- 1.1 โรงเรียนหอวัง
- 1.2 โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม
- 1.3 โรงเรียนสายปัญญา
- 1.4 โรงเรียนสตรีวัชรราชัง
- 1.5 โรงเรียนพรตพิทยพยัต

2. กลุ่มที่ 2

- 2.1 โรงเรียนวัดกมฤกษ์นักรีย์
- 2.2 โรงเรียนสตรีเกษมธรมุทราบำเพ็ญ
- 2.3 โรงเรียนวัดราชบพิตร
- 2.4 โรงเรียนปทุมคงคา
- 2.5 โรงเรียนวัดกันน้อยใน

3. กลุ่มที่ 3

- 3.1 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
- 3.2 โรงเรียนราชวินิตมัธยม
- 3.3 โรงเรียนเว็คสังเวช
- 3.4 โรงเรียนวัดอินทาราม
- 3.5 โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา

4. กลุ่มที่ 4

- 4.1 โรงเรียนจันทน์หุ่นบำเพ็ญ
- 4.2 โรงเรียนวัดสุทธาวาส
- 4.3 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
- 4.4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- 4.5 โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย

5. กลุ่มที่ 5

- 5.1 โรงเรียนเทพศิรินทร์
- 5.2 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
- 5.3 โรงเรียนเทพศิลา
- 5.4 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา
- 5.5 โรงเรียนบดินทรเดชา

6. กลุ่มที่ 6

- 6.1 โรงเรียนวิมุกตอารามพิทยากร
- 6.2 โรงเรียนจตุรพักตรพิมานวิทยาลัย
- 6.3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา 2
- 6.4 โรงเรียนศรีพัฒนา
- 6.5 โรงเรียนวัดบวรนิเวศ

7. กลุ่มที่ 7

- 7.1 โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย
- 7.2 โรงเรียนประชากรราษฎร์อุปถัมภ์
- 7.3 โรงเรียนเทพศิรินทร์
- 7.4 โรงเรียนศึกษานารี
- 7.5 โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ

8. กลุ่มที่ 8

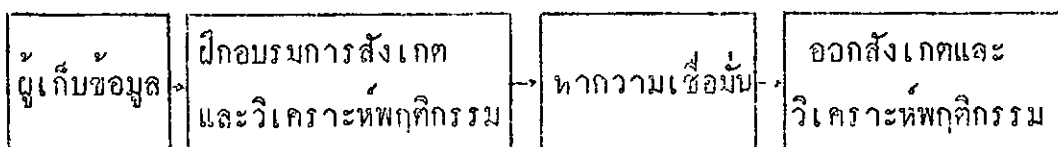
- 8.1 โรงเรียนวัดธาตุทอง (มัธยม)
- 8.2 โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
- 8.3 โรงเรียนนทรรอดพิหาราม
- 8.4 โรงเรียนนบทรวิวิทยา
- 8.5 โรงเรียนสาयน้ำผึ้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล1. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยและผู้เก็บข้อมูลอีกเก้าคน รวมเป็น 10 คน นำแบบสอบถามไปให้ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 คอบ พร้อมกับการไปสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม โดยให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยภายในหนึ่งสัปดาห์

2. การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม

กำเนินการตามแผนแบบ (Flow Chart) ดังนี้

2.1 ผู้เก็บข้อมูล

ผู้เก็บข้อมูล หมายถึง ผู้ที่จะทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้เก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลอีกเก้าคน รวมเป็นผู้เก็บข้อมูลทั้งหมด 10 คน

2.2 การฝึกอบรมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมให้แก่ผู้เก็บข้อมูล

ดำเนินการฝึกอบรมเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เก็บข้อมูลที่เข้ารับการอบรม ได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรม เพื่อทำความเข้าใจ และทบทวนจำพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 เริ่มฝึกวิเคราะห์พฤติกรรม จากแบบฝึกหัดเอกสารสามครั้ง

ขั้นที่ 3 ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมจากเทปบันทึกเสียงสามครั้ง

ขั้นที่ 4 ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมจากภาพยนตร์การสอนสามครั้ง

ขั้นที่ 5 ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมในชั้นเรียนจริง โดยจะไปสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สองครั้ง เพื่อให้ผู้เก็บข้อมูลคุ้นเคยต่อสภาพห้องเรียนจริง ๆ

2.3 หากความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เก็บข้อมูล

การดำเนินการตามหลักและวิธีการดังนี้

2.3.1 เกณฑ์ (criteria) ในการอบรมผู้เก็บข้อมูลครั้งนี้ ถือว่าผู้ที่ผ่านการอบรม จะต้องได้ค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .80 ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานตามระบบของแฟลนเคอร์ส ผลปรากฏว่า ผู้เก็บข้อมูลทั้ง 10 คน มีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่าเกณฑ์

(ดูภาคผนวก ง.)

2.3.2 ระยะเวลาในการหาความเชื่อมั่น มีดังนี้

ระยะที่ 1 หลังการฝึกจากแบบฝึกหัด

ระยะที่ 2 หลังการฝึกจากเทปบันทึกเสียง

ระยะที่ 3 หลังการฝึกจากภาพยนตร์

ระยะที่ 4 หลังการฝึกจากชั้นเรียนจริง

2.3.3 สูตรที่ใช้ในการหาความเชื่อมั่น

การคำนวณหาความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม
ใช้สูตรของสกอต (Scott) (Ober. 1971 : 80) ดังนี้

$$\text{Reliability} = \frac{P_o - P_e}{1.00 - P_e}$$

P_o หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็น (probability) ของ
การสังเกตพฤติกรรมใดตรงกันของผู้สังเกตสองคน หากได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 และค่า
ผลรวมของผลต่างของสัดส่วนความถี่ของผู้สังเกตทั้งสองคน

P_e หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็น (Probability) ของ
การสังเกตพฤติกรรมใดตรงกันของผู้สังเกตสองคน หากได้จากสัดส่วนของความถี่ของพฤติกรรมที่มี
จำนวนสูงสุดและรองลงมา โดยเลือกเอามาจากผู้สังเกตคนใดก็ได้ นำค่าทั้งสองมายกกำลังสอง
แล้วรวมกัน

การคำนวณหาความเชื่อมั่น ทำโดยการรวบรวมพฤติกรรมที่บันทึกได้
ในแต่ละประเภทของผู้สังเกตทั้งสองคน แล้วหาผลต่างระหว่างจำนวนร้อยละของพฤติกรรมใน
แต่ละประเภทของผู้สังเกตทั้งสองคน หาก P_o และ P_e แล้วคำนวณหาความเชื่อมั่นต่อไป

ตัวอย่าง

การหาค่าความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์หัตถ์กิจกรรมหนึ่งครั้ง (สมศรี ตั้งมงคลเลิศ 2520 : 58-5)

ประเภท พฤติกรรม	ผู้สังเกต คนที่หนึ่ง	ผู้สังเกต คนที่สอง	สัดส่วนความถี่ของ ผู้สังเกตคนที่หนึ่ง	สัดส่วนความถี่ของ ผู้สังเกตคนที่สอง	ผลต่างของสัดส่วนความถี่
1	1	1	0.0016	0.0016	0.0000
2	28	17	0.0455	0.0260	0.0195
3	53	44	0.0861	0.0673	0.0188
4	149	170	0.2419	0.2600	0.0181
5	223	235	0.3620	0.3593	0.0027
6	18	25	0.0292	0.0382	0.0090
7	10	7	0.0162	0.0107	0.0055
8	116	128	0.1883	0.1957	0.0074
9	2	4	0.0032	0.0061	0.0029
10	16	22	0.0260	0.0352	0.0092
	616	654	1.0000	1.0000	0.0931

$$P_o = 1.00 - 0.0931$$

$$= 0.9069$$

$$P_e = (0.3620)^2 + (0.2419)^2$$

$$= 0.1310 + 0.0585$$

$$= 0.1895$$

$$\frac{P_o - P_e}{1.00 - P_e} = \frac{0.9069 - 0.1895}{1.0000 - 0.1895}$$

$$= 0.8851$$

$$= .88$$

$$\text{Reliability} = .88$$

2.4 การออกสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม

ดำเนินการตามหลักและวิธีการดังนี้

2.4.1 ระยะเวลาที่ทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม ผู้วิจัยและผู้เก็บข้อมูลรวม 10 คน ออกทำการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมในเดือนมกราคม 2522 โดยสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ชั้นเรียนละครั้ง รวมทั้งสิ้น 40 ชั้นเรียน จากโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน การสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ ใช้เวลา 40 นาที

2.4.2 ปริมาณพฤติกรรมที่ทำการวิเคราะห์ ในการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมหนึ่งครั้ง ใช้เวลา 40 นาที จะทำให้ได้พฤติกรรมไม่น้อยกว่า 800 รหัส ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากช่วงเวลาสามวินาทีจะได้พฤติกรรมอย่างน้อยหนึ่งรหัส และในหนึ่งนาทีจะได้ไม่น้อยกว่า 20 รหัส ดังนั้น ในเวลา 40 นาที ก็จะได้พฤติกรรมอย่างน้อย 800 รหัส เมื่อรวมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมทั้งหมด 40 ครั้งแล้ว จะได้พฤติกรรมไม่น้อยกว่า 32,000 รหัส ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณพฤติกรรมที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์แบบแผน (pattern) ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างครูและนักเรียน (ธีระชัย ปุณณโชติ การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ การบรรยายที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 22 พฤศจิกายน 2521 เวลา 10.00 – 12.00 น.) ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1

2.4.3 วิธีการบันทึกพฤติกรรม มีดังนี้

2.4.3.1 บันทึกพฤติกรรมลงไปทุกสามวินาที ใช้รหัสตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2.4.3.2 ในช่วงเวลาสามวินาที หากมีพฤติกรรมเกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งประเภท ให้บันทึกลงไปทุกประเภท

2.4.3.3 ให้ใส่เลข 10 เมื่อเริ่มบันทึก และเมื่อจบการบันทึก เพราะในช่วงเวลาดังกล่าว มักเป็นช่วงเวลาแห่งความเงิบหรือสับสน

2.4.4 ผลการบันทึกพฤติกรรม จากการออกไปทำการบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ในระยะปลายเดือนมกราคมถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2522 ปรากฏว่า สามารถบันทึกพฤติกรรมได้ถึง 33,603 รหัส

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละใช้ในการหาอัตราส่วนของพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียน มีดังนี้
(Flanders. 1970 : 35)

- 1.1 พฤติกรรมของครู =
$$\frac{\text{ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 1 ถึง 7} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมทั้งหมด}}$$
- 1.2 พฤติกรรมของนักเรียน =
$$\frac{\text{ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 8 และ 9} \times 10}{\text{ผลรวมความถี่ของพฤติกรรมทั้งหมด}}$$
- 1.3 พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม =
$$\frac{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 1 ถึง 42} \times 1}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 1 ถึง 7}}$$
- 1.4 พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรง =
$$\frac{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 5 ถึง 7} \times 10}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 1 ถึง 7}}$$
- 1.5 การใช้คำถามแนวแคบของครู =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมที่ 41} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 41 และ 42}}$$
- 1.6 การใช้คำถามแนวกว้างของครู =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมที่ 42} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 41 และ 42}}$$
- 1.7 พฤติกรรมตอบสนองของนักเรียน =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 8} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 8 และ 9}}$$
- 1.8 พฤติกรรมริเริ่มของนักเรียน =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 9} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมที่ 8 และ 9}}$$
- 1.9 ความเงียบที่มีวัตถุประสงค์ =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 01} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมทั้งหมด}}$$
- 1.10 ความเงียบที่ไม่มีวัตถุประสงค์ =
$$\frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมประเภทที่ 02} \times 100}{\text{ผลรวมความถี่พฤติกรรมทั้งหมด}}$$

2. ไค-สแควร์ (Chi-square) ใช้ในการทดสอบความคิดเห็นของครู (สวน
สายยศ และ อังคณา คันทิรัศนานนท์ 2515 : 231)

$$\chi^2 = \frac{\sum (O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไค-สแควร์
	O	แทน	ค่าความถี่ที่ได้มาจากการสังเกต (observed frequen
	E	แทน	ค่าความถี่ที่ได้มาตามทฤษฎี (expected frequency)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

	χ^2	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน χ^2 - distribution
	TB	แทน	พฤติกรรมทั้งหมดของครู (Teacher Behavior)
ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 1 - 7		
	PB	แทน	พฤติกรรมทั้งหมดของนักเรียน (Pupil Behavior)
ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 8 - 9		
	DI	แทน	พฤติกรรมการสอนที่สื่ออิทธิพลทางตรง (Direct Influence)
ของครู	ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 5 - 7	
	II	แทน	พฤติกรรมการสอนที่สื่ออิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence)
ของครู	ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 1 - 4.2	
	NQ	แทน	พฤติกรรมคำถามแนวแคบ (Narrow Question)
ของครู	ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 4 1	
	BQ	แทน	พฤติกรรมคำถามแนวกว้าง (Broad Question)
ของครู	ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 4 2	
	PR	แทน	พฤติกรรมการตอบสนองของนักเรียน (Pupil Response)
ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 8		
	PI	แทน	พฤติกรรมการริเริ่มของนักเรียน (Pupil Initiation)
ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 9		
	PS	แทน	ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ (Purposeful Silence)
ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 01		
	NS	แทน	ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ (Non-purposeful Silence)
	ได้แก่	พฤติกรรมประเภทที่ 02	

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ตอนที่ 1 วิเคราะห์อัตราส่วนของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1.1 พฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูและนักเรียน

1.2 พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

1.3 พฤติกรรมการถามแนวแคบและแนวกว้างของครู

1.4 พฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่มของนักเรียน

1.5 ความเงี่ยยงที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์และไม่มีวัตถุประสงค์

2. ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ของครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แบ่งเป็น

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

2.2 วิธีสอนที่ครูใช้มาก

2.3 การใช้อุปกรณ์การสอนของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ตอนที่ 1 วิเคราะห์อัตราส่วนของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ

1. พฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูและนักเรียน

ตาราง 4 เปรียบเทียบพฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูและนักเรียน (TB / PB)

กลุ่มที่	พฤติกรรมครู		พฤติกรรมนักเรียน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	2640	61.4096	707	16.4456
2	3308	78.7806	416	9.9017
3	3194	75.8850	759	18.0327
4	2830	67.3649	779	18.5432
5	2063	49.1190	797	18.9761
6	2852	68.0830	907	21.6519
7	3343	79.6331	628	14.9595
8	2941	69.9072	589	14.0004
รวม	23171	68.9551	5582	16.6116

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4 ดังนี้

1. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 1 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 61.4096 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 16.4456
2. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 2 ครูมีพฤติกรรมทางวาจา มากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 70.7006 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 9.9071
3. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 3 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 75.0350 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 10.0327
4. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 4 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 67.3649 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 10.5432
5. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 5 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 49.1190 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 10.9761
6. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 6 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 60.0030 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 21.6519
7. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 7 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 79.6331 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 14.9595
8. พฤติกรรมของครูและนักเรียนในกลุ่มที่ 8 ครูมีพฤติกรรมทางวาจามากกว่านักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมร้อยละ 69.9072 นักเรียนมีพฤติกรรมร้อยละ 14.0004
9. พฤติกรรมโดยรวมของครูมากกว่าพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียน กล่าวคือ ครูมีพฤติกรรมรวมร้อยละ 60.5551 นักเรียนมีพฤติกรรมรวมร้อยละ 16.6116

2. พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

ตาราง 5 เปรียบเทียบอัตราส่วนของพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงและที่มีอิทธิพลทางอ้อม

(DI / II)

กลุ่มที่	อิทธิพลทางตรง		อิทธิพลทางอ้อม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	2127	80.5376	514	19.4623
2	2095	87.5151	413	12.4848
3	2446	76.7974	739	23.2025
4	2170	76.9611	652	23.0388
5	1533	74.3092	530	25.6907
6	2105	73.0878	747	26.9121
7	2933	87.7355	410	12.2644
8	2470	84.2500	463	15.7499

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 มีดังนี้

1. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 1 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 60.5376 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 19.4623
2. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 2 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 37.5151 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 12.4648
3. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 3 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 76.7974 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 23.2025
4. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 4 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 76.9611 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 23.0389
5. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 5 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 74.3092 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 25.6907
6. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 6 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 73.0070 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 26.1921
7. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 7 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 67.7355 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 12.2644
8. พฤติกรรมของครูในกลุ่มที่ 8 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 64.2570 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 15.7429

3. พฤติกรรมการถามแนวแคบและแนวกว้างของครู

ตาราง 6 เปรียบเทียบอัตราส่วนพฤติกรรมการถามแนวแคบและแนวกว้างของครู (NQ / BQ)

กลุ่มที่	การถามแนวแคบ		การถามแนวกว้าง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	274	92.5675	22	7.4324
2	244	94.9416	13	5.0583
3	500	97.5047	13	2.4952
4	343	90.7407	35	9.2592
5	233	61.7543	52	13.2456
6	419	91.0059	37	8.9940
7	303	93.0000	20	6.0000
8	231	83.3935	46	16.6064

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 มีดังนี้

1. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 1 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 92.5675 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 7.4324
2. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 2 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 94.9416 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 5.0583
3. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 3 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 97.5047 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 2.4952
4. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 4 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 90.7407 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 9.2592
5. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 5 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 91.7545 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 10.2456
6. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 6 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 91.2059 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 8.1140
7. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ 7 ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ 93.0000 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 6.1919
๘. พฤติกรรมการถามของครูกลุ่มที่ ๘ ครูใช้การถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง กล่าวคือ ใช้การถามแนวแคบร้อยละ ๘3.3935 ใช้การถามแนวกว้างร้อยละ 16.6064

4. พฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่มของนักเรียน

ตาราง 7 เปรียบเทียบอัตราส่วนพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่มของนักเรียน
(PR / FI)

กลุ่มที่	ตอบสนอง		ริเริ่ม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	594	๔4.0169	113	15.9๘30
2	356	๒5.5769	60	14.4230
3	719	๑4.7299	40	5.2700
4	477	61.2323	392	3๘.7676
5	63๘	๘0.๐501	159	19.๑49๘
6	626	69.๐1๘7	2๘1	30.๑๘12
7	372	59.2356	256	40.7643
๘	4๘2	๘1.๘336	107	1๘.1663

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 มีดังนี้

1. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 1 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ ๐4.๐16๑ มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 15.9๖3๐
2. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ ๐5.5769 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 14.423๐
3. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 3 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ 94.729๑ มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 5.27๐๐
4. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 4 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ 61.2323 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 3๘.7676
5. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 5 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ ๕0.๐5๐1 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 1๑.๖4๑๐
6. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 6 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ 6๖.๐1๘7 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 3๐.9๕12
7. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ 7 นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ 5๑.2356 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 4๐.7643
๘. พฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่ ๘ นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม
กล่าวคือ มีพฤติกรรมตอบสนองร้อยละ ๕1.๕336 มีพฤติกรรมริเริ่มร้อยละ 1๘.1663

5. ความเจ็บที่เกิเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์และไม่มีวัตถุประสงค์

ตาราง 8 เปรียบเทียบอัตราส่วนความเจ็บที่เกิเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์และไม่มีวัตถุประสงค์

(PS / NS)

กลุ่มที่	ความเจ็บที่มีวัตถุประสงค์		ความเจ็บที่ไม่มีวัตถุประสงค์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	865	20.1209	86	2.0004
2	421	10.0261	54	1.2860
3	186	4.4191	70	1.6631
4	408	9.7119	184	4.3799
5	1226	29.1904	114	2.7142
6	244	5.8247	186	4.4402
7	167	3.9780	60	1.4292
8	569	13.5250	108	2.5671

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แบ่งเป็น 4 ตอน
คือ

1. ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แบบต่างๆ
 2. วิธีสอนที่ครูใช้มาก
 3. การใช้อุปกรณ์การสอนของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1
 4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1
- การวิเคราะห์แต่ละตอนปีรายละเอียดความสำคัญดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 จำนวน 15 แบบ ได้แก่
วิธีสอนแบบ

- 1.1 ครูบรรยายตลอดชั่วโมง
- 1.2 ครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย
- 1.3 ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น
- 1.4 ครูบอกให้นักเรียนจดตาม
- 1.5 ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด
- 1.6 ครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน
- 1.7 ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
- 1.8 ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม
- 1.9 ครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน
- 1.10 ครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน
- 1.11 ครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
- 1.12 ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง
- 1.13 ครูใช้สื่อกวี.นวัตชุดอุปกรณ์ประกอบการสอน
- 1.14 ครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย
- 1.15 ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ความถี่เห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 แต่ละวิธี ปรากฏในตาราง ตามลำดับจากตาราง 9 ถึงตาราง 23 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบกรุปบรรยายตลอดชั่วโมง

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ มีความเห็น	รวม	χ^2
1	1	1	3	-	-	5	17.34*
2	-	-	3	2	-	5	
3	-	-	3	2	-	5	
4	-	-	3	2	-	5	
5	-	-	2	3	-	5	
6	-	-	3	2	-	5	
7	-	-	3	2	-	5	
8	-	-	1	4	-	5	
รวม	1	1	21	17	0	40	
ร้อยละ	2.50	2.50	52.50	42.50	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ค่าที่เท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่กำหนดได้ แสดงว่า ความถี่เห็นของครูทั้งแปดกลุ่มต่อวิธีสอนแบบกรุปบรรยายตลอดชั่วโมง แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบกรุปบรรยายตลอดชั่วโมง มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีสอนแบบนี้

ตาราง 10. เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	-	5	-	-	-	5	17.03 *
2	-	4	-	1	-	5	
3	3	2	-	-	-	5	
4	3	2	-	-	-	5	
5	2	3	-	-	-	5	
6	3	2	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	1	4	-	-	-	5	
รวม	15	24	0	1	0	40	
ร้อยละ	37.50	60.00	0	2.50	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่กำหนดไว้ แสดงว่า ความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายแตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความถี่เห็นของครู มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.50 เห็นด้วย ร้อยละ 60.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่าครูส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 11. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	-	1	2	2	-	5	14.24*
2	-	-	3	2	-	5	
3	-	-	4	1	-	5	
4	-	1	1	3	-	5	
5	-	-	4	1	-	5	
6	-	2	2	1	-	5	
7	-	-	4	1	-	5	
8	-	2	1	2	-	5	
รวม	0	6	21	13	0	40	
ร้อยละ	0	15.00	52.50	32.50	0	100	

* บัญชีค่าทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 15.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

ตาราง 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูทอวิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนจดทวน

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ มีความเห็น	รวม	χ^2
1	-	-	3	2	-	5	22.01*
2	-	-	3	1	1	5	
3	-	-	2	2	1	5	
4	-	1	2	2	-	5	
5	-	-	3	1	1	5	
6	-	-	3	2	-	5	
7	-	-	4	-	1	5	
8	-	2	3	-	-	5	
รวม	0	3	23	10	4	40	
ร้อยละ	0	7.50	57.50	25.00	10.00	100	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความคิดเห็นของครูทอวิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนจดตามแตกต่างกัน

ถ้าร้อยละของความคิดเห็นของครู มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 57.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.00 และ ไม่มี ความเห็น ร้อยละ 10.00 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 13 เปรียบเทียบความถี่เห็นของกรูทอวีวีลอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	\bar{X}^2
1	-	3	2	-	-	5	17.15*
2	-	3	2	-	-	5	
3	2	2	1	-	-	5	
4	1	4	-	-	-	5	
5	-	4	1	-	-	5	
6	-	5	-	-	-	5	
7	-	4	1	-	-	5	
8	-	4	1	-	-	5	
รวม	3	29	8	0	0	40	
ร้อยละ	7.50	72.50	20.00	0	0	100	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ค่าที่เท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า กรูทอวีวีลอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด แตกต่างกัน

การร้อยละของความถี่เห็นของกรูทอวีวีลอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า กรูทอวีวีลอนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 14. เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มีความเห็น	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	-	5	17.85 *
2	-	5	-	-	-	5	
3	1	3	1	-	-	5	
4	1	3	-	2	1	5	
5	-	5	-	-	-	5	
6	-	5	-	-	-	5	
7	1	4	-	-	-	5	
8	-	4	-	-	1	5	
รวม	3	33	2	0	2	40	
ร้อยละ	7.50	82.50	5.00	0	5.00	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความถี่เห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 82.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 5.00 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	1	3	1	-	-	5	17.74*
2	-	4	-	-	1	5	
3	2	2	-	-	1	5	
4	2	3	-	-	-	5	
5	-	4	1	-	-	5	
6	-	5	-	-	-	5	
7	1	4	-	-	-	5	
8	-	4	-	-	1	5	
รวม	6	29	2	0	3	40	
ร้อยละ	15.00	72.50	5.00	0	7.50	100	

*เป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความคิดเห็นมีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.00 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 7.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 16 เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ มีความเห็น	รวม	χ^2
1	1	2	2	-	-	5	23.71 *
2	-	3	1	1	-	5	
3	-	4	1	-	-	5	
4	1	2	-	2	-	5	
5	1	1	2	1	-	5	
6	-	3	2	-	-	5	
7	-	4	-	1	-	5	
8	-	2	1	1	1	5	
รวม	3	21	9	6	1	40	
ร้อยละ	7.50	52.50	22.50	15.00	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 นี้ค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่กำหนดไว้ แสดงว่า ครูมีความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบนี้ แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความถี่เห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 22.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.00 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 2.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม

ตาราง 17 เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน

กลุ่มที่	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่มีความเห็น	รวม	χ^2
1	-	1	3	1	-	5	12.20 *
2	-	-	3	2	-	5	
3	-	-	3	2	-	5	
4	-	-	4	1	-	5	
5	-	-	2	3	-	5	
6	-	1	3	1	-	5	
7	-	-	-	5	-	5	
8	-	1	2	2	-	5	
รวม	0	3	20	17	0	40	
ร้อยละ	0	7.50	50.00	42.50	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการตารางแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีความถี่เห็นต่อวิธีสอนแบบนี้ แตกต่างกัน

ถ้าร้อยละของความถี่เห็นของครู มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 50.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน

ตาราง 18. เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	1	4	-	-	-	5	11.90*
2	2	3	-	-	-	5	
3	1	4	-	-	-	5	
4	2	3	-	-	-	5	
5	-	4	1	-	-	5	
6	-	5	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	1	4	-	-	-	5	
รวม	10	29	1	0	0	40	
ร้อยละ	25.00	72.50	2.50	0	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่กำหนดได้ แสดงว่า ครูมีความถี่เห็นต่อวิธีสอนแบบนี้แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของความถี่เห็นของครู มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.00 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน

ตาราง 19. เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	-	5	-	-	-	5	16.65*
2	3	2	-	-	-	5	
3	2	3	-	-	-	5	
4	2	2	1	-	-	5	
5	2	3	-	-	-	5	
6	3	2	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	-	5	-	-	-	5	
รวม	15	24	1	0	0	40	
ร้อยละ	37.50	60.00	2.50	0	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่ แตกต่างกัน

การร้อยละของความถี่เห็นของครู บัดนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.50 เห็นด้วย ร้อยละ 60.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่

ตาราง 20 เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูเชิงวิทยากรบรรยายให้นักเรียนฟัง

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	1	3	1	-	-	5	12.74*
2	1	4	-	-	-	5	
3	-	5	-	-	-	5	
4	1	4	-	-	-	5	
5	1	4	-	-	-	5	
6	1	4	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	1	4	-	-	-	5	
รวม	9	30	1	0	0	40	
ร้อยละ	22.50	75.00	2.50	0	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 ที่ค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีความถี่เห็นต่อวิธีสอนแบบครูเชิงวิทยากรบรรยายให้นักเรียนฟัง แตกต่างกัน

ค่าร้อยละที่ปรากฏในตารางข้างบน กล่าวคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.50 เห็นด้วย ร้อยละ 75.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบทฤษฎีใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	1	4	-	-	-	5	5.17 *
2	4	1	-	-	-	5	
3	3	2	-	-	-	5	
4	2	3	-	-	-	5	
5	2	3	-	-	-	5	
6	3	2	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	3	2	-	-	-	5	
รวม	21	19	0	0	0	40	
ร้อยละ	52.50	47.50	0	0	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบทฤษฎีใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของความคิดเห็นของครู คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 52.50 เห็นด้วย ร้อยละ 47.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูทั้งแปดกลุ่มเห็นด้วยกับวิธีสอนแบบนี้

ตาราง 22 เปรียบเทียบความถี่เห็นของครูก่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย
ในชั้นหรือหน้าชั้นเรียน

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ ความเห็น	รวม	χ^2
1	-	5	-	-	-	5	12.71*
2	1	3	-	1	-	5	
3	2	3	-	-	-	5	
4	2	3	-	-	-	5	
5	1	4	-	-	-	5	
6	2	3	-	-	-	5	
7	3	2	-	-	-	5	
8	1	4	-	-	-	5	
รวม	12	27	0	1	0	40	
ร้อยละ	30.00	67.50	0	2.50	0	40	

* ใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.34 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ความถี่เห็นของครูก่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรียน แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละในตาราง ก็คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.00 เห็นด้วย ร้อยละ 67.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรียน

ตาราง 23 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มที่	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มี ความเห็น	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	-	5	12.69*
2	2	3	-	-	-	5	
3	-	5	-	-	-	5	
4	2	3	-	-	-	5	
5	2	3	-	-	-	5	
6	3	2	-	-	-	5	
7	3	1	1	-	-	5	
8	2	2	1	-	-	5	
รวม	14	23	3	0	0	40	
ร้อยละ	35.00	57.50	7.50	0	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 41.3, มากกว่าค่าที่กำหนดไว้ แสดงว่า ครูปีความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบนี้ แตกต่างกับ

จากค่าร้อยละของความคิดเห็นของครู คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 35.00 เห็นด้วย ร้อยละ 57.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความคิด ร้อยละ 0 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

2. วิเคราะห์วิธีสอนที่ครูใช้มาก จากวิธีสอนแบบ

- 2.1 ครูบรรยายตลอดชั่วโมง
- 2.2 ครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย
- 2.3 ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนไปชั้น
- 2.4 ครูบอกให้นักเรียนทำตาม
- 2.5 ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด
- 2.6 ครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน
- 2.7 ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
- 2.8 ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม
- 2.9 ครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน
- 2.10 ครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน
- 2.11 ครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่
- 2.12 ครูใช้วิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง
- 2.13 ครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน
- 2.14 ครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย
- 2.15 ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์วิธีสอนที่ครูใช้มาก ปรากฏในตาราง ตารางลำดับจากการาง 24 ถึงตาราง 38 ดังต่อไปนี้

ตาราง 24. เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบบรรยายตลอดชั่วโมง

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	3	—	1	1	5	28.80 *
2	—	1	2	2	5	
3	1	3	—	1	5	
4	1	2	1	1	5	
5	—	3	1	1	5	
6	—	2	3	—	5	
7	—	1	3	1	5	
8	1	2	2	—	5	
รวม	6	14	13	7	40	
ร้อยละ	15.00	35.00	32.50	17.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบบรรยายตลอดชั่วโมง แตกต่างกัน จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบบรรยายตลอดชั่วโมง กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 15.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 35.00 ใช้น้อย ร้อยละ 32.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 17.50 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 25 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรวมอภิปราย

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	—	4	—	1	5	23.38*
2	1	2	2	—	5	
3	—	3	2	—	5	
4	1	3	1	—	5	
5	1	1	3	—	5	
6	—	3	2	—	5	
7	—	5	—	—	5	
8	—	5	—	—	5	
รวม	3	26	10	1	40	
ร้อยละ	7.50	65.00	25.00	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรวมอภิปราย แจกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอน กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 65.00 ใช้น้อย ร้อยละ 25.00 และไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50 แสดงว่า ครูส่วนมากนิยมใช้วิธีสอนแบบนี้

ตาราง 26_ เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้นเรียน

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	1	2	2	5	9.29*
2	-	1	3	1	5	
3	-	-	3	2	5	
4	-	-	2	3	5	
5	-	1	1	3	5	
6	-	1	3	1	5	
7	-	-	4	1	5	
8	-	1	1	3	5	
รวม	0	5	19	16	40	
ร้อยละ	0	12.50	47.50	40.00	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้นเรียน แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของการใช้วิธีสอน คือ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 12.50 ใช้น้อย ร้อยละ 47.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 40.00 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้นเรียน

ตาราง 27 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบกรรบอกให้นักเรียนจดตาม

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	1	3	1	5	8.24*
2	-	1	3	1	5	
3	-	1	2	2	5	
4	-	-	4	1	5	
5	-	-	4	1	5	
6	-	-	3	2	5	
7	-	-	5	-	5	
8	-	1	3	1	5	
รวม	0	4	27	9	40	
ร้อยละ	0	10.00	67.50	22.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า การใช้วิธีสอนแบบนี้ของครู แตกต่างกัน จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอน กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 10.00 ใช้น้อย ร้อยละ 67.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 22.50 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบกรรบอกให้นักเรียนจดตาม น้อย

ตาราง 28 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด

กลุ่มที่	ใ้มาก	ใ้ปานกลาง	ใ้น้อย	ไม่ใ้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	3	-	5	18.49 *
2	-	2	2	1	5	
3	2	2	1	-	5	
4	1	4	-	-	5	
5	1	2	2	-	5	
6	-	3	2	-	5	
7	1	3	1	-	5	
8	-	3	2	-	5	
รวม	5	21	13	1	40	
ร้อยละ	12.50	52.50	32.50	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจง χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่กำหนดให้ แสดงว่าครูใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด แตกต่างกัน

การร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุดมีดังนี้ ใ้มาก ร้อยละ 12.50 ใ้ปานกลาง ร้อยละ 52.50 ใ้น้อย ร้อยละ 32.50 และ ไม่ใ้เลย ร้อยละ 2.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 29 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	-	4	1	5	28.50*
2	-	1	3	1	5	
3	-	-	3	2	5	
4	-	2	2	1	5	
5	-	-	5	-	5	
6	-	-	3	2	5	
7	2	-	3	-	5	
8	-	1	2	2	5	
รวม	2	4	25	9	40	
ร้อยละ	5.00	10.00	62.50	22.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ของการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียนมีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 5.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 10.00 ใช้น้อย ร้อยละ 62.50 และไม่ใช้เลย ร้อยละ 22.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบนี้

ตาราง 30 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	1	2	2	—	5	9.23 *
2	1	3	1	—	5	
3	3	—	2	—	5	
4	1	3	1	—	5	
5	1	2	2	—	5	
6	1	3	1	—	5	
7	2	3	—	—	5	
8	1	2	2	—	5	
รวม	12	18	10	0	40	
ร้อยละ	30.00	45.00	25.00	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 ซึ่งมากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดแตกต่างกัน

การร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 30.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 45.00 ใช้น้อย ร้อยละ 25.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 31 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	2	—	2	1	5	18.33 *
2	—	3	1	1	5	
3	—	2	1	2	5	
4	—	2	1	2	5	
5	—	1	3	1	5	
6	—	1	3	1	5	
7	1	1	2	1	5	
8	—	1	2	2	5	
รวม	3	11	15	11	40	
ร้อยละ	7.50	27.50	37.50	27.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจง χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม แตกต่างกัน

ค่าร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 27.50 ใช้น้อยร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 27.50 แสดงว่าครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบนี้

ตาราง 32 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	2	1	5	21.53 *
2	-	1	3	1	5	
3	-	-	1	1	5	
4	-	2	2	1	5	
5	-	1	1	3	5	
6	-	-	2	3	5	
7	-	-	5	-	5	
8	-	-	2	3	5	
รวม	0	6	21	13	40	
ร้อยละ	0	15.00	52.50	32.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 นี้ต่ำกว่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน แตกต่างกัน

ถ้าร้อยละของการใช้วิธีสอน ปีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 15.00 ใช้น้อย ร้อยละ 52.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 32.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน

ตาราง 33 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาตามนักเรียน

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	3	2	-	-	5	18.92*
2	4	1	-	-	5	
3	3	2	-	-	5	
4	3	2	-	-	5	
5	-	4	1	-	5	
6	3	2	-	-	5	
7	5	-	-	-	5	
8	1	1	-	-	5	
รวม	22	17	1	0	40	
ร้อยละ	55.00	42.50	2.50	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า กลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาตามนักเรียน แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละ คือ ใช้มาก ร้อยละ 55.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 42.50 ใช้น้อย ร้อยละ 2.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ย่อมใช้วิธีสอนแบบนี้มาก

ตาราง 34 - เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	1	3	1	5	5.06 *
2	-	1	4	-	5	
3	-	-	4	1	5	
4	-	1	3	1	5	
5	-	-	4	1	5	
6	-	1	3	1	5	
7	-	1	4	-	5	
8	-	1	3	1	5	
รวม	0	6	28	6	40	
ร้อยละ	0	15.00	70.00	15.00	100	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบนี้ คือ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 15.00 ใช้น้อย ร้อยละ 70.00 และไม่ใช้เลย ร้อยละ 15.00 แสดงให้เห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ น้อย

ตาราง 35 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	-	3	2	5	9.93 *
2	-	1	1	3	5	
3	-	-	3	2	5	
4	-	-	2	3	5	
5	-	-	2	3	5	
6	-	-	1	4	5	
7	-	1	1	3	5	
8	-	-	2	3	5	
รวม	0	2	15	23	40	
ร้อยละ	0	5.00	37.50	57.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง แยกต่างกัน

จากถ้อยคำร้อยละของการใช้วิธีสอนดังกล่าว คือ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 5.00 ใช้น้อย ร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 57.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้วิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟังเลย

ตาราง 36 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	3	2	-	5	25.48 *
2	-	5	-	-	5	
3	-	3	2	-	5	
4	1	4	-	-	5	
5	-	4	-	1	5	
6	-	4	1	-	5	
7	-	5	-	-	5	
8	-	2	3	-	5	
รวม	1	30	8	1	40	
ร้อยละ	2.50	75.00	20.00	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแบบครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน แตกต่างกับ

จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอน คือ ใช้มาก ร้อยละ 2.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 75.00 ใช้น้อย ร้อยละ 20.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50 จะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 37 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรียน

กลุ่มที่	ใช้นัก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	3	-	5	22.15*
2	-	2	3	-	5	
3	-	2	3	-	5	
4	1	2	2	-	5	
5	-	3	2	-	5	
6	-	1	4	-	5	
7	2	-	3	-	5	
8	-	5	-	-	5	
รวม	3	17	20	0	40	
ร้อยละ	7.50	42.50	50.00	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 ปีก่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่าส ักฎวิธีการได้วิธีสอนแบบนี้ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอน คือ ใช้นัก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 42.50 ใช้น้อย ร้อยละ 50.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า สักฎส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายน้อย

ตาราง 38 เปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	3	-	5	9.41 *
2	-	4	1	-	5	
3	-	4	1	-	5	
4	1	2	2	-	5	
5	1	3	1	-	5	
6	-	2	3	-	5	
7	1	2	2	-	5	
8	-	3	2	-	5	
รวม	3	22	15	0	40	
ร้อยละ	7.50	55.00	37.50	0	100	

* ปีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 55.00 ใช้น้อย ร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนมากใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลาง

3. วิเคราะห์การใช้อุปกรณ์การสอน ประเภท

- 3.1 รูปภาพ
- 3.2 แผนที่ แผนผัง
- 3.3 แผนภูมิ กราฟ สถิติ
- 3.4 ป้ายนิเทศ
- 3.5 หุ่นจำลอง
- 3.6 ของจริง
- 3.7 โทรทัศน์ ภาพยนตร์
- 3.8 फिल्मสตริป สไลด์
- 3.9 หนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้า

การวิเคราะห์ถ้อยคำที่เห็นของครูต่อการใช้อุปกรณ์การสอนดังกล่าวข้างบน
ปรากฏในตารางตามลำดับ จากตาราง 39 ถึงตาราง 47 ดังต่อไปนี้

ตาราง 39, เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทรูปภาพ

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	2	2	1	-	5	12.59 *
2	4	1	-	-	5	
3	1	3	1	-	5	
4	2	3	-	-	5	
5	3	1	1	-	5	
6	2	3	-	-	5	
7	1	4	-	-	5	
8	1	4	-	-	5	
รวม	16	21	3	0	40	
ร้อยละ	40.00	52.50	7.50	0	100	

* เป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่กำหนดได้ แสดงว่า ครูมีการใช้อุปกรณ์การสอน ประเภทรูปภาพ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้อุปกรณ์การสอน กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 40.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 52.50 ใช้น้อย ร้อยละ 7.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่นิยมใช้อุปกรณ์การสอนประเภทรูปภาพในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 40 เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนที่ แผนที่

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	3	2	-	-	5	16.79*
2	4	-	1	-	5	
3	2	2	1	-	5	
4	4	1	-	-	5	
5	3	1	-	1	5	
6	3	2	-	-	5	
7	4	1	-	-	5	
8	2	3	-	-	5	
รวม	25	12	2	1	40	
ร้อยละ	62.50	30.00	5.00	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 นี้ค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนที่ แผนที่ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทนี้ กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 62.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 30.00 ใช้น้อย ร้อยละ 5.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนที่ แผนที่ มาก

ตาราง 41 เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนภูมิ กราฟ สถิติ

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	5	21.02*
2	-	1	3	1	5	
3	-	2	3	-	5	
4	-	3	2	-	5	
5	-	1	4	-	5	
6	-	1	4	-	5	
7	-	2	3	-	5	
8	1	1	3	-	5	
รวม	1	15	23	1	40	
ร้อยละ	2.50	37.50	57.50	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทแผนภูมิ กราฟ สถิติ แตกต่างกัน จากค่าร้อยละของการใช้ กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 2.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 37.50 ใช้น้อย ร้อยละ 57.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้ อุปกรณ์การสอนประเภทน้อย

ตาราง 42_ เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทป้ายนิเทศ

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	5	64.49*
2	-	3	2	-	5	
3	-	2	3	-	5	
4	1	2	2	-	5	
5	1	2	1	1	5	
6	-	3	1	1	5	
7	-	3	2	-	5	
8	1	1	2	1	5	
รวม	3	21	14	3	40	
ร้อยละ	7.50	52.50	35.00	7.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทนี้ ไม่แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้อุปกรณ์การสอน กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 52.50 ใช้น้อย ร้อยละ 35.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 7.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทป้ายนิเทศในเขตพื้นที่ปานกลาง

ตาราง 4.3 เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหุ่นจำลอง

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	1	3	1	-	5	26.52 *
2	-	5	-	-	5	
3	-	2	1	2	5	
4	1	2	2	-	5	
5	-	5	-	-	5	
6	-	3	2	-	5	
7	1	4	-	-	5	
8	-	2	1	2	5	
รวม	3	26	7	4	40	
ร้อยละ	7.50	65.00	17.50	10.00	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 นี้ค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทนี้ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้อุปกรณ์การสอนข้างบน คือ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 65.00 - ใช้น้อย ร้อยละ 17.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 10.00 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหุ่นจำลองในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 44 เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทของจริง

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	5	20.15*
2	-	3	2	-	5	
3	-	3	2	-	5	
4	1	2	2	-	5	
5	-	2	3	-	5	
6	-	-	4	1	5	
7	1	1	3	-	5	
8	1	1	3	-	5	
รวม	3	16	20	1	40	
ร้อยละ	7.50	40.00	50.00	2.50	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทของจริง แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้อุปกรณ์การสอน กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 40.00 ใช้น้อย ร้อยละ 50.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทของจริงน้อย

ตาราง 45. เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	1	2	5	22.56*
2	-	2	1	2	5	
3	1	-	2	2	5	
4	1	1	1	2	5	
5	-	-	-	5	5	
6	-	1	1	3	5	
7	-	1	1	3	5	
8	-	-	4	1	5	
รวม	2	7	11	20	40	
ร้อยละ	5.00	17.50	27.50	50.00	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้ กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 5.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 17.50 ใช้น้อย ร้อยละ 27.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 50.00 แสดงว่า ครูส่วนมากไม่ได้ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เลย

ตาราง 46. เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทฟิล์มสตริป สไลด์

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	2	2	1	5	17.92*
2	-	3	2	-	5	
3	-	1	3	1	5	
4	1	1	2	1	5	
5	-	-	3	2	5	
6	-	2	2	1	5	
7	-	1	4	-	5	
8	1	-	2	2	5	
รวม	2	10	20	8	40	
ร้อยละ	5.00	25.00	50.00	20.00	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 มากกว่าค่าที่คำนวณได้ แสดงว่า ครูมีการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทฟิล์มสตริป สไลด์ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้ กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 5.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 25.00 ใช้น้อย ร้อยละ 50.00 และไม่ใช้เลย ร้อยละ 20.00 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทนั้นน้อย

ตาราง 47 เปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้า

กลุ่มที่	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย	รวม	χ^2
1	-	4	1	-	5	10.18*
2	-	3	2	-	5	
3	1	-	4	-	5	
4	1	3	1	-	5	
5	-	3	2	-	5	
6	1	2	2	-	5	
7	1	2	2	-	5	
8	1	2	2	-	5	
รวม	5	19	16	0	40	
ร้อยละ	12.50	47.50	40.00	0	100	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการแจกแจงของ χ^2 ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 χ^2 มีค่าเท่ากับ 32.67 แสดงว่า ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทนี้ แตกต่างกัน

จากค่าร้อยละของการใช้ กล่าวคือ ใช้มาก ร้อยละ 12.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 47.50 ใช้น้อย ร้อยละ 40.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0 แสดงว่า ครูส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การสอนประเภทหนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้าในเกณฑ์ปานกลาง

4. ปัญหาและข้อเสนอนี้ เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

จากความคิดเห็นของครูซึ่งปรากฏจากแบบสอบถาม จำนวน 40 ชุด สรุปเรียงตามลำดับจากควาขถี่มากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหา ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 มีปรากฏใน

ตาราง 48

ตาราง 48 ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ข้อที่	ปัญหา	ความถี่
1	คำราไม่สอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก	14
2	อุปกรณ์การสอนไม่พอเพียง ล้วนมากไม่ตรงกับเนื้อหา	12
3	เนื้อหามากเกินไป ทำให้มีส่วนใหญ่เป็นแบบบรรยาย เพราะเกรงจะไม่จบตามหลักสูตร	11
4	เนื้อหาบางเรื่องยาวและเยิ่นเย้อเกินไป ทำให้เด็กสนใจน้อย เพราะเกิดความเบื่อหน่าย	11
5	หนังสือสำหรับให้เด็กก้นกว่าในห้องสมุดมีน้อย	10
6	เวลาเรียนมีน้อย ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่กำหนดให้เรียน	9
7	ขาดคู่มือในการสอน	7
8	แหล่งวิทยากรสนับสนุนบทเรียนได้ยาก	5
9	บทเรียนไม่ต่อเนื่องกัน บางบทมีข้อ ขาดข้อกัน เช่น เรื่อง "ระเทศาภิบาล" เป็นต้น	3
10	ส่วนวนภาษาไทยในแบบเรียนยากต่อการเข้าใจ สำหรับเด็ก ม.1 เช่น คำว่า "เวนกัน" เป็นต้น	3

ตาราง 48 (ต่อ)

ข้อที่	ปัญหา	ความถี่
11	เนื้อหาบางตอนไม่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานและ ประสบการณ์ของเด็ก เช่น เรื่องการปฏิรูปที่ดิน และสหกรณ์ การเลือกตั้ง เป็นต้น	2
12	นักเรียนไม่ค่อยรับผิดชอบในงานที่กำหนดให้ทำ เนื่องจากยังเด็กเกินไป	2
13	นักเรียนขาดอุปกรณ์ประกอบการเรียน เช่น หนังสือ ปากกา สมุด เป็นต้น	2
14	ไม่ค่อยมีเวลาในการทบทวนและทำแบบฝึกหัด เพราะเนื้อหามาก	2
15	แบบเรียนเล็กรำซ้ำ	2
16	ผู้สอนมีประสบการณ์น้อย	2
17	ผู้สอนไม่มีความมั่นใจในการสอนและประเมินผล เพราะไม่ได้เข้ารับการอบรมการวัดผล ระดับ ม.1	1
18	เนื้อหาในบางเรื่องไปจะเยิ่นเย้อที่ควร เช่น เรื่อง ศาสนา ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนไม่เข้าใจอย่างชัดเจน	1
19	เด็กยังไม่เข้าใจการเรียนระบบหน่วยกิต	1
20	นักเรียนตอบคำถามประเภทอักษณีย์ไปเป็น	1

ตาราง 48 (ต่อ)

ข้อที่	ปัญหา	ความถี่
21	เนื้อหาบางเรื่องผู้สอนไปศึกษารู้อยู่	1
22	จำนวนนักเรียนในชั้นมีมากเกินไป	1
23	ักเรียนเรียนอ่อน เพราะเหลือมาจากการคัดเลือกในที่ต่างๆ มาแล้ว เมื่อมาเรียนเนื้อหาซึ่งยาก จึงไม่ค่อยรู้เรื่อง	1
24	นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น	1
25	การสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่วางไว้ เนื่องจากอุปสรรคเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา	1
26	การจัดทำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน	1
27	ขาดงบประมาณในการจัดซื้อหาอุปกรณ์การสอน เพราะ ผู้สอนปีกำลังทรัพย์ไปเพียงพอที่จะเสียสละได้	1
28	ผู้บริหารโรงเรียนไม่ค่อยสนใจงานสอน	1
29	การจัดทัศนศึกษาไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร เพราะ ขาดการประสานงานและการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน	1
30	นักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนา เช่น ชอบคุยกัน ส่งเสียงดัง ลุกจากที่ ก้าวร้าวต่อเพื่อนๆ บุจจริต เป็นต้น	1
31	นักเรียนบางคนขาดเรียนบ่อย เพราะมีปัญหาทางครอบครัว ทำให้การเรียนการสอนไม่ก้าวหน้าไปตามกำหนดเวลา	1

ตาราง 48 (ต่อ)

ข้อที่	ปัญหา	ความถี่
32	นักเรียนสนใจวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มากกว่า วิชาหน้าที่พลเมือง ีศธรรม	1
33	ครูมีชั่วโมงมากเกินไปใน 1 สัปดาห์ ทำให้ไม่มีเวลา เตรียมการสอนอย่างเพียงพอ	1
34	สิ่งอำนวยความสะดวกไม่บริบูรณ์ เช่น ไฟฟ้า ทำให้อุปกรณ์ ประเภทเครื่องฉายใช้ไม่ได้	1
35	โรงเรียนอยู่ห่างไกลชุมชนใหญ่ ไม่สะดวกที่จะพานักเรียน ออกไปศึกษานอกสถานที่	1
36	ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาบางตอนได้	1

ผลการวิเคราะห์ตาราง 48 สรุปได้ดังนี้

ครูยังพบกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชา
สังคมศึกษา ม.1 ข้อที่ 1) ค่าเวลาไม่สอดคล้องกับฐานะของเด็ก 2) อุปกรณ์การสอน
ไม่พอเพียง 3) เนื้อหาหนักเกินไป 4) เนื้อหาบางเรื่องยาวและเยิ่นเย้อเกินไป
5) หนังสือสำหรับให้เด็กค้นคว้าในห้องสมุดมีน้อย และ 6) เวลาเรียนมีน้อยไม่สอดคล้อง
กับเนื้อหาวิชาที่กำหนดให้เรียน ส่วนปัญหาข้ออื่นๆ ครูพบกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4.2 ข้อเสนอแนะ

ตาราง 49 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรจัดเนื้อหาได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก และควรให้ครูผู้สอนมีส่วนในการจัดทำทบทเรียน	10
2	ควรมีภาพประกอบเนื้อหามากๆ เพราะจะช่วยให้เด็กเข้าใจ ง่ายขึ้น	8
3	ครูผู้สอนควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนและอื่นๆ ปีละครั้ง เป็นอย่างน้อย	5
4	ควรมีคู่มือการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนและการจัด กิจกรรมให้เหมาะสมกับหลักสูตร	4
5	ควรใช้สำนวนภาษาที่เด็กอ่านแล้วเข้าใจง่าย	4
6	ควรตัดเนื้อหาบางตอนที่ยากเกินไปและไม่จำเป็นออก	3
7	ควรมีการใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น เช่น บทเพลง ภาพยนตร์ เป็นต้น	3
8	ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรหาทางผลิต อุปกรณ์ประกอบการสอนของกจำหน่ายจ่ายแจก ให้มาก และให้ทันกับความต้องการของครู	2
9	ควรรหาทางเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้นอีก	2
10	ควรให้งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์การสอนเพิ่มขึ้นอีก	2

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
11	เนื้อหาควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว ให้เด็กเห็นตัวอย่างง่ายๆ และควรเป็นรูป, รรมมากกว่านามธรรม	2
12	ภาพประกอบควรให้ชัดเจนและเข้าใจว่าเดิม	2
13	การส่งครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ไปเข้ารับการอบรม จริยศึกษา เพื่อนำความรู้ความถนัดมาใช้สอนและพัฒนา จิตใจเด็ก	2
14	ควรเพิ่มแบบฝึกหัดท้ายบทในแต่ละบทเรียงขึ้นอีก เพื่อเป็น แนวทางให้เกิดความคิดอิสระรูปแบบที่เรียนได้	2
15	ควรจัดครูสอนตามความถนัดในเนื้อหา	1
16	โรงเรียนควรเปิดสอนวิชาบรรณารักษ์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้จัก การใช้ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดอื่นๆ ได้	1
17	ผู้สอนวิชาสังคมศึกษารากโรงเรียนต่างๆ ควรมี การผสมปะ สังสรรค์ สัมมนา กันบ้าง เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด ความรู้ และประสบการณ์	1
18	เวอร์สรุปเนื้อหาในแต่ละบทให้กระชับรัดกุมกว่าเดิม โดยคงไว้ แต่ใจความสำคัญๆ	1
19	บทเรียนควรเน้นให้เด็กนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	1
20	ควรเสริมเรื่องแปลกๆใหม่ๆ ที่ควรรู้	1
21	ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ควรประสานงานกัน และ ได้ความร่วมมือกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่	1

ตาราง 49 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อเสนอก่อน	ความถี่
22	กระทรวงศึกษาธิการควรผลิตอุปกรณ์ประเภทไดคัทให้สะดวกซื้อองกับเนื้อหา แล้วจำหน่ายไปตามโรงเรียน	1
23	วิธีสอนควรเป็นแบบอภิปรายหรือซักถาม มากกว่าแบบให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น	1
24	ครูสตรีควรแต่งกายให้ดูภาพเรียบร้อย ไม่ใช่สีฉูดฉาดหรือเสื้อผ่ามางๆ	1
25	ควรจะมีการใช้วิธีสอนแบบเป็นทีบบ้าง	1
26	ในแบบเรียนควรเสนอแนะกิจกรรมต่างๆประกอบบทเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม บ้าง	1
27	ควรจัดให้ครูสอนคนละ 15 คาบต่อสัปดาห์ จะช่วยให้มีเวลาเตรียมการสอนให้มากขึ้น	1
28	ชั้นเรียนหนึ่งควรมีนักเรียนไม่เกิน 15 คน แต่ถ้าเป็นไปได้ควรมีเพียง 30 คน	1
29	การเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อการผลิต อุปกรณ์และทำกิจกรรมอื่นๆ ควรให้สะดวก รวดเร็ว กว่าที่เป็นอยู่	1
30	ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการนำรางวัลและกำลังใจครูบ้าง	1
31	ควรพิจารณารับปรับปรุงเนื้อหา ส.101 ตอนประวัติศาสตร์ให้ทันสมัย	1

ตาราง 49 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
32	กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แจกจ่ายไปตามโรงเรียนต่างๆ	1
33	ควรใช้วิธีสอนแบบเล่นเกม และให้เด็กถามตอบกันเองบ้าง	1

ผลการวิเคราะห์ตาราง 49 สรุปได้ดังนี้

ครูทั้งแปดกลุ่มมีข้อเสนอแนะที่ไม่แตกต่างกัน ในข้อที่ 1) ควรจัดเนื้อหา
วิชาให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก และควรให้ครูผู้สอนมีส่วนในการ
จัดทำบทเรียนด้วย และ 2) ควรใช้ภาพประกอบเนื้อหาหลายๆ ส่วนข้ออื่นๆที่ปรากฏ
ในตารางนั้น ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียน ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษาม.1
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษาม.1
3. เพื่อสำรวจและศึกษาความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาม.1 เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาม.1

สมมติฐานในการศึกษา

1. พฤติกรรมโดยส่วนรวมของครูมีมากกว่าพฤติกรรมการสอนโดยส่วนรวมของนักเรียน
2. ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม
3. ครูใช้พฤติกรรมการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง
4. นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมการตอบสนอง
5. ความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีน้อยกว่าความเงียบที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาม.1 ซึ่งมีวุฒิ ประสบการณ์ทางการสอน และสภาพการ สรรต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นครูที่ทำการสอนในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษาม.1 ในโรงเรียนมัธยมของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 40 คนจากโรงเรียน 40 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random

Sampling) จากประชากรครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษาม.1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จำนวน 257 คน ใน 92 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบวิเคราะห์พฤติกรรม เป็นเครื่องมือที่ปรับปรุงจากแบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเดอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 12 ประเภท

2. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อสำรวจและศึกษาความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาม.1 แบ่งเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดบางประการของครู

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาม.1

ตอนที่ 3 วิธีสอนที่ครูใช้มาก

ตอนที่ 4 การใช้อุปกรณ์การสอน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

วิธีดำเนินการ

ดำเนินการเป็นขั้นๆ ดังนี้

1. สร้างเครื่องมือ

2. ปักอบรมผู้เก็บข้อมูล

3. เก็บข้อมูล

4. วิเคราะห์ข้อมูล

5. สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมการปฏิบัติมากกว่าพฤติกรรมการนักเรียน กล่าวคือ

1.1.1 กลุ่มที่ 1 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 61.41 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 16.45 -

1.1.2 กลุ่มที่ 2 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 70.70 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 9.91

1.1.3 กลุ่มที่ 3 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 75.09 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 10.03

1.1.4 กลุ่มที่ 4 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 67.36 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 10.54

1.1.5 กลุ่มที่ 5 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 49.12 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 10.90

1.1.6 กลุ่มที่ 6 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 60.00 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 21.65

1.1.7 กลุ่มที่ 7 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 79.63 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 14.96

1.1.8 กลุ่มที่ 8 ครูมีพฤติกรรมการร้อยละ 69.71 นักเรียนมีพฤติกรรมการร้อยละ 14.00

1.2 ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ

1.2.1 กลุ่มที่ 1 ครูใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 80.54 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 19.46

- 1.2.2 กลุ่มที่ 2 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ ๒7.51 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 12.48
- 1.2.3 กลุ่มที่ 3 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 76.80 ใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 23.20
- 1.2.4 กลุ่มที่ 4 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 76.96 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 23.04
- 1.2.5 กลุ่มที่ 5 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 74.31 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 25.69
- 1.2.6 กลุ่มที่ 6 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 73.81 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 26.19
- 1.2.7 กลุ่มที่ 7 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 87.74 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 12.26
- 1.2.8 กลุ่มที่ 8 ครัวใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 84.26 ใช้อิทธิพลทางอ้อม ร้อยละ 15.74
- 1.3 ครัวใช้พฤติกรรมการตามแนวแคบมากกว่าการตามแนวกว้าง กล่าวคือ
- 1.3.1 กลุ่มที่ 1 ครัวใช้การตามแนวแคบร้อยละ 92.57 ใช้การตามแนว กว้างร้อยละ 7.43
- 1.3.2 กลุ่มที่ 2 ครัวใช้การตามแนวแคบร้อยละ 94.94 ใช้การตามแนว กว้างร้อยละ 5.06
- 1.3.3 กลุ่มที่ 3 ครัวใช้การตามแนวแคบร้อยละ 97.50 ใช้การตามแนว กว้างร้อยละ 2.50
- 1.3.4 กลุ่มที่ 4 ครัวใช้การตามแนวแคบร้อยละ 90.74 ใช้การตามแนว กว้างร้อยละ 9.26
- 1.3.5 กลุ่มที่ 5 ครัวใช้การตามแนวแคบร้อยละ 81.75 ใช้การตามแนว กว้างร้อยละ 18.25

1.3.6 กลุ่มที่ 6 ครูใช้การถามแนวแคบร้อยละ 91.89 ใช้การถามแนว
กว้างร้อยละ 8.11

1.3.7 กลุ่มที่ 7 ครูใช้การถามแนวแคบร้อยละ 93.81 ใช้การถามแนว
กว้างร้อยละ 6.19

1.3.8 กลุ่มที่ 8 ครูใช้การถามแนวแคบร้อยละ 83.39 ใช้การถามแนว
กว้างร้อยละ 16.61

1.4 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมตอบสนอง กล่าวคือ

1.4.1 กลุ่มที่ 1 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 15.96 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 84.02

1.4.2 กลุ่มที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 14.42 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 85.58

1.4.3 กลุ่มที่ 3 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 5.27 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 94.73

1.4.4 กลุ่มที่ 4 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 38.77 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 61.23

1.4.5 กลุ่มที่ 5 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 19.95 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 80.05

1.4.6 กลุ่มที่ 6 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 30.98 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 69.02

1.4.7 กลุ่มที่ 7 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 40.76 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 59.24

1.4.8 กลุ่มที่ 8 นักเรียนมีพฤติกรรมการเริ่มร้อยละ 18.17 มีพฤติกรรม
ตอบสนองร้อยละ 81.83

1.5 พฤติกรรมความเงียมที่เกิดขึ้นอย่างไ้มีวัตถุประสงค์มีน้อยกว่าความเงียม ที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ กล่าวคือ

1.5.1 กลุ่มที่ 1 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 2.00 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 20.12

1.5.2 กลุ่มที่ 2 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 1.29 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 10.03

1.5.3 กลุ่มที่ 3 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 1.67 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 4.42

1.5.4 กลุ่มที่ 4 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 4.38 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 9.71

1.5.5 กลุ่มที่ 5 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 2.71 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 29.19

1.5.6 กลุ่มที่ 6 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 4.44 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 5.82

1.5.7 กลุ่มที่ 7 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 1.43 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 3.98

1.5.8 กลุ่มที่ 8 ความเจียมอย่างไม่มีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 2.57 และ ความเจียมอย่างมีวัตถุประสงค์มีร้อยละ 13.53

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา บ.1 สรุปได้ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูต่อวิธีสอน 15 แบบ ปรากฏผลดังนี้

2.1.1 วิธีสอนแบบบรรยายตลอดชั่วโมง ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าร้อยละของความคิดเห็นมีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.50 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.2 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.50 เห็นด้วย ร้อยละ 60.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.3 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 15.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 ไปเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.4 วิธีสอนแบบครูบอกให้นักเรียนทำตาม ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 57.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.00 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 10.00

2.1.5 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดสรุป ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.6 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 82.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 5.00

2.1.7 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.00 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.00 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 7.50

2.1.8 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม ครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.50 เห็นด้วย ร้อยละ 52.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 22.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.00 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 2.50

2.1.9 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน ครูมีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 50.00 ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.10 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน ครูมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วย อย่างยิ่ง ร้อยละ 25.00 เห็นด้วย ร้อยละ 72.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.11 วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ครูมีความคิด เห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็น ด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.50 เห็นด้วย ร้อยละ 60.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.12 วิธีสอนแบบครูใช้วิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง ครูมีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 22.50 เห็นด้วย ร้อยละ 75.00 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.13 วิธีสอนแบบครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ครูมีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความคิดเห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 52.50 เห็นด้วย ร้อยละ 47.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.14 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปราย ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความถี่เห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.00 เห็นด้วย ร้อยละ 67.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.50 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.1.15 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของความถี่เห็น มีดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 35.00 เห็นด้วย ร้อยละ 57.50 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 0 และ ไม่มีความเห็น ร้อยละ 0

2.2 การใช้วิธีสอนแบบต่างๆ

ผลการวิเคราะห์การใช้วิธีสอน 15 แบบ ปรากฏว่า ครูมีการใช้วิธีสอนแตกต่างกัน กล่าวคือ

2.2.1 วิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดตัวโอง ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 15.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 35.00 ใช้น้อย ร้อยละ 32.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 17.50

2.2.2 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 65.00 ใช้น้อย ร้อยละ 25.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.2.3 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 12.50 ใช้น้อย ร้อยละ 67.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 40.00

2.2.4 วิธีสอนแบบครูออกให้นักเรียนจดตาม ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 10.00 ใช้น้อย ร้อยละ 67.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 22.50

2.2.5 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 12.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 52.50 ใช้น้อย ร้อยละ 32.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.2.6 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 5.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 10.00 ใช้น้อย ร้อยละ 62.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 22.50

2.2.7 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 30.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 15.00 ใช้น้อย ร้อยละ 25.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0

2.2.8 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 27.50 ใช้น้อย ร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 27.50

2.2.9 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 15.00 ใช้น้อย ร้อยละ 52.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 32.50

2.2.10 วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้มาก ร้อยละ 55.00 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 42.50 ใช้น้อย ร้อยละ 2.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0

2.2.11 วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานที่ ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ ปีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 15.00 ใช้น้อย ร้อยละ 70.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 15.00

2.2.12 วิธีสอนแบบครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 0 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 5.00 ใช้บ่อย ร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 57.50

2.2.13 วิธีสอนแบบครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ ปีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 2.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 75.00 ใช้บ่อย ร้อยละ 20.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.2.14 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรียน ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 42.50 ใช้บ่อย ร้อยละ 50.00 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0

2.2.15 วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 7.50 ใช้ปานกลาง ร้อยละ 55.00 ใช้บ่อย ร้อยละ 37.50 และ ไม่ใช้เลย ร้อยละ 0

2.3 การใช้อุปกรณ์การสอน

ผลการวิเคราะห์การใช้อุปกรณ์การสอน 9 ประเภท ปรากฏว่า ครูมีการใช้แตกต่างกันโดยประเภทที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 และ 9 แต่ในประเภทที่ 4 ครูมีการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ

2.3.1 อุปกรณ์การสอนประเภทรูปภาพ ครูใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ ปีคั้งนี้ ใช้มาก ร้อยละ 40.00 ใช้-

ปานกลาง ร้อยละ 52.50 ใช้น้อย ร้อยละ 7.50 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 0

2.3.2 อุปกรณ์การสอประเภทแผ่นถัก แขนฉิ่ง ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 62.50 ใช้งานกลาง ร้อยละ 30.00 ใช้น้อย ร้อยละ 5.00 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.3.3 อุปกรณ์การสอประเภทแผ่นทอ กราฟ สถิติ ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 2.50 ใช้งานกลาง ร้อยละ 37.50 ใช้น้อย ร้อยละ 57.50 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.3.4 อุปกรณ์การสอประเภทป้ายนิเทศ ภูมิการใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 7.50 ใช้งานกลาง ร้อยละ 52.50 ใช้น้อย ร้อยละ 35.00 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 7.50

2.3.5 อุปกรณ์การสอประเภทหุ่นจำลอง ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 7.50 ใช้งานกลาง ร้อยละ 65.00 ใช้น้อย ร้อยละ 17.50 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 10.00

2.3.6 อุปกรณ์การสอประเภทของจริง ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 7.50 ใช้งานกลาง ร้อยละ 40.00 ใช้น้อย ร้อยละ 50.00 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 2.50

2.3.7 อุปกรณ์การสอประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 5.00 ใช้งานกลาง ร้อยละ 17.50 ใช้น้อย ร้อยละ 27.50 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 50.00

2.3.8 อุปกรณ์การสอประเภทฟิล์มสกริป สไลด์ ภูมิการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้มีดังนี้ ใช้น้อย ร้อยละ 5.00 ใช้งานกลาง ร้อยละ 25.00 ใช้น้อย ร้อยละ 50.00 และ ไม้ใช้เลย ร้อยละ 20.00

2.3.9 อุปกรณ์การสอนประเภทหนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้า
ครูใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าร้อยละของการใช้ มีดังนี้ ใ้ช้มาก
ร้อยละ 12.50 ใ้ช้ปานกลาง ร้อยละ 47.50 ใ้ช้น้อย ร้อยละ 40.00 และ ใ้ช้เลย
ร้อยละ 0

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา

ม.1 ปรากฏว่า ครูมีทั้งความบกพร่องและไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ

2.4.1 ปัญหา

ก. ปัญหาที่เ็นแตกต่างกัน ได้แก่ ปัญหา ตำราไม่สอดคล้องกับวุฒิ-
ภาวะของเด็ก มีอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ เนื้อหามากเกินไป เนื้อหาบางเรื่องยาวและ
เยิ่นเย้อเกินไป ในห้องสมุดมีหนังสือสำหรับให้เด็กค้นคว้าน้อย เวลาเรียนมีน้อยไม่สอดคล้อง
กับเนื้อหาวิชาที่กำหนดให้เรียน

ข. ปัญหาที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัญหา ขาดคู่มือในการสอน หา-
แหล่งวิทยากรสนับสนุนเตรียมใ้ยาก บทเรียนใ้ต่อเนื่องกัน จำนวนภาษาในแบบเรียน
ใ้ใจยากสำหรับเด็ก เนื้อหาบางตอนไม่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์
เดิมของเด็ก นักเรียนใ้ค่อยรับผิดชอบในงานที่กำหนดให้ทำ ไม่ค่อยมีเวลาทบทวนและทำ
แบบฝึกหัด เนื้อหาบางตอนใ้จะละเอียดใ้ควร จำนวนนักเรียนในชั้นมีมากเกินไป นัก-
เรียนใ้กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารใ้ค่อยสนใจงานการสอน ฯลฯ

2.4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่เ็นแตกต่างกัน ได้แก่ ข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัด
เนื้อหาใ้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก และควรใ้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัด
ทำบทเรียน และ ควรใ้ภาพประกอบมากๆ

ข. ข้อเสนอแนะที่แตกต่างกัน ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่อไปนี้ ผู้สอน
ควรใ้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนใ้ครั้ง ควรใ้คู่มือการใ้อุปกรณ์การสอนและการจัด

กิจกรรมให้เหมาะกับหลักสูตร ควรใช้สำนวนภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ควรตัดเนื้อหาบางตอนที่ยากเกินไปออก ควรใช้การใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น ควรเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น ควรเพิ่มงบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น เนื้อหาควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว ภาพประกอบควรให้ชัดเจนและเร้าใจกว่าเดิม ควรเริ่มแบบฝึกหัดท้ายบท ควรจัดครูสอนตามความถนัด ควรเปิดสอนวิชาบรรณารักษะ เพื่อให้เด็กรู้จักการใช้ห้องสมุด ฯลฯ

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์พฤติกรรมปกติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

1.1 สถิติการพบโดยส่วนรวมของครูและของนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการาง 4 พบว่า ครูทั้งแปดกลุ่มมีพฤติกรรมโดยส่วนรวมมากกว่านักเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 แสดงว่า คุรูนियบใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ กรมการฝึกหัดครู(กรมการฝึกหัดครู 2521 : 343-344) ศิริยุภา พูลสุวรรณ (ศิริยุภา พูลสุวรรณ 2519 : 47) และ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 245-250) สำหรับการที่ครูมีพฤติกรรมในการใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางหรือเป็นใหญ่ในการเรียนการสอนนั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ครูยังไม่เห็นความสำคัญของการฝึกให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ และเหตุผล ครูเห็นว่าเด็กยังเล็กเกินไปจะให้อิสระเสรีในการคิดและพูด ครูเกรงว่าจะสอนไม่จบตามหลักสูตร หรือ ครูยังไม่ทราบถึงเรื่องราวของการวิเคราะห์พฤติกรรมปกติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน ซึ่งถ้าครูทราบหลักการและเหตุผลของเรื่องนี้แล้ว จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้เหมาะสมต่อการมุ่งฝึกสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ พบข้อที่น่าสังเกตคือ ครูกลุ่มที่ 7 ซึ่งเป็นครูสมรสแล้ว มีประสิทธิภาพทางการสอนสาบไปขึ้นไปและมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลต่างของพฤติกรรมโดยส่วนรวมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับครูกลุ่มที่ 5 ซึ่งเป็นครูสมรสแล้วที่มีประสิทธิภาพทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี กล่าวคือ ครูกลุ่มที่ 7 มีพฤติกรรมบวกร้อยละ 79.63

และครูกลุ่มที่ 5 มีพฤติกรรมรวมร้อยละ 49.12 แสดงว่า ประสิทธิภาพทางการสอนที่แตกต่างกัน ทำให้ครูมีพฤติกรรมการสอนต่างกัน นั่นคือ ครูที่มีประสิทธิภาพทางการสอนสามปีขึ้นไป ชอบใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพทางการสอนน้อยกว่าสามปี สำหรับค่านพฤติกรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีโอกาสได้แสดงกิจกรรมในการเรียนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มที่ 6 ซึ่งสอนโดยครูสมรสแล้วที่มีประสิทธิภาพทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า ส่วนนักเรียนที่มีพฤติกรรมน้อยที่สุด คือ กลุ่มที่ 2 ซึ่งสอนโดยครูโสดที่มีประสิทธิภาพทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า จะเห็นได้ว่า ครูที่สมรสแล้ว เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงกิจกรรมในการเรียนมากกว่าครูโสด แต่อย่างไรก็ดี ผลที่แตกต่างกันนี้ อาจเนื่องมาจากความแตกต่างกันในลำดับเนื้อหาที่กำลังเรียน และ ช่วงเวลาที่ใช้ทำการเก็บข้อมูล ก็ได้

1.2 พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5 พบว่า ครูทั้งแปดกลุ่มใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 2 แสดงว่า ครูใช้พฤติกรรมการสอนในเชิงกระตุ้นให้นักเรียนตอบสนองมากกว่าที่จะให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ บัวบุรุษ ชื่อตรง (บัวบุรุษ ชื่อตรง 2512 : 68-70) ภัทรวงค์ กษัตริการ (ภัทรวงค์ กษัตริการ 2518 : 245-250) นรา บุรณรัช (นรา บุรณรัช 2518 : 52-53) มาลี พันธุ์ชาตรี (มาลี พันธุ์ชาตรี 2518 : 56) สิริบุภา พูลสุวรรณ (สิริบุภา พูลสุวรรณ 2519 : 47) ชุกฉัตร ฉวนวิจิตร (ชุกฉัตร ฉวนวิจิตร 2520 : 154-155) และ กรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู 2521 : 343-344) แต่ขัดแย้งกับการวิจัยของ สุพจน์ ฉิมเพิ่มพูล (สุพจน์ ฉิมเพิ่มพูล 2518 : 64-66) สำหรับสาเหตุที่ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อมนั้น อาจเนื่องมาจากต้นเหตุหลายประการ เช่น ครูเคยชินกับวิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ครูเกรงว่าการปล่อยให้เด็กแสดงความคิดเห็นไว้ใจอย่างอิสระจะทำให้เสียความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชั้น หรือ อาจเป็นเพราะครูต้องการเร่งรัดให้จบเนื้อหาโดยเร็วก็ได้ นอกจากนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุที่ครูไม่ทราบถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของการใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการ

พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงทำให้ครูยังใช้วิธีสอนแบบเก่า คือ แบบครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรู้จักใช้วิจารณญาณเท่าที่ควร จากการวิเคราะห์เรื่องนี้ พบสิ่งที่น่าสนใจบางประการ คือ ครูกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า กับครูกลุ่มที่ 7 ซึ่งเป็นครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไปและมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งสองกลุ่มนี้มีการใช้อธิติผลทางตรงมากที่สุด (ร้อยละ 87.51 และ 87.74 ตามลำดับ) แสดงว่า สภาพการสมรส ประสบการณ์ทางการสอน และวุฒิทางการศึกษาที่ต่างกัน ไม่ทำให้ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงแตกต่างกัน นั่นคือ ไม่ว่าจะครูโสดหรือสมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปีหรือสามปีขึ้นไป และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีหรือปริญญาตรีหรือสูงกว่า ต่างก็มีการใช้อธิติผลทางตรงเหมือนกัน สาเหตุที่เป็นดังนี้ อาจเนื่องจากความเหมือนกันในก้าน- เนื้อหาวิชาที่สอน การใช้วิธีสอน ช่วงเวลาที่ทำการสอน บุคลิกภาพของนักเรียน เป็นต้น สำหรับการใช้อธิติผลทางอ้อม มีข้อที่น่าสังเกตคือ ครูกลุ่มที่สมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า เป็นกลุ่มที่ใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

1.3 พฤติกรรมการถามแนวแคบและแนวกว้างของครู

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 6 พบว่า ครูใช้พฤติกรรมการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้างคล้ายกันทั้งแปดกลุ่ม เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3 แสดงว่า ในการตั้งคำถามตามนี้ นักเรียน ครูมุ่งให้นักเรียนตอบภายในขอบเขตจำกัด คัดมุ่งได้ตอบจากเนื้อหาวิชาที่เจอไว้ จากรายละเอียดในแบบเรียน หรือจากข้อมูลที่ครูพูด มากกว่าที่จะมุ่งให้นักเรียนตอบจากการใช้วิจารณญาณหรือเหตุผลอย่างอิสระ หรือจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ดินจง บุญยังยืน(2516) กระทรวงศึกษาธิการ(2518) มาดี พันธุ์ชาติ(2518) สุวารี กลั่นกลิ่นหอม(2520) และ แคคส์เชก (Kadlecek. 1977) สาเหตุที่ครูใช้พฤติกรรมการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง อาจเนื่องมาจาก ครูยังไม่ทราบว่าการถามในลักษณะใดที่จะช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องรีบสอนให้จบ-

โดยเร็วเพราะเป็นช่วงเวลาใกล้สอบได้ปลายปี จึงไปพื้พิดันในการตั้งคำถาม ครูยังไม่เห็นความสำคัญของการปลูกฝังให้เด็กรู้จักใช้วิจารณญาณ หรือความมีเหตุผลในการพิจารณาปัญหาต่างๆ จึงใช้คำถามที่มุ่งให้นักเรียนตอบจากความทรงจำในเนื้อหาวิชาที่เรียนเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น ข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับการวิเคราะห์ในเรื่องนี้ก็คือ กลุ่มครูที่สมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่าสามปีและมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นกลุ่มที่ใช้คำถามแนวกว้างสูงที่สุด (ร้อยละ 18.25) และใช้คำถามแนวแคบต่ำที่สุด (ร้อยละ 81.75) แตกต่างอย่างชัดเจนกับกลุ่มครูโสดที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไปและมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งใช้คำถามแนวกว้างต่ำที่สุด (ร้อยละ 2.50) และใช้คำถามแนวแคบสูงที่สุด (ร้อยละ 97.50) ทำให้อาจพิจารณาได้ว่า สภาพการสมรสและประสบการณ์ทางการสอนที่ต่างกัน ทำให้ครูมีพฤติกรรมการถามต่างกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การที่ครูทั้งแปดกลุ่มใช้คำถามแนวแคบมากกว่าการถามแนวกว้าง ก็อาจสรุปได้ว่า การใช้คำถามของครูไม่ขึ้นอยู่กับสภาพการสมรส ประสบการณ์ทางการสอนและวุฒิทางการศึกษา ที่แตกต่างกัน

1.4 พฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่มของนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7 พบว่า นักเรียนทั้งแปดกลุ่มมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าริเริ่ม เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 4 แสดงว่า พฤติกรรมของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่ครูเป็นผู้กำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม มากกว่าที่จะให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัวบุชา ชื่อตรง (2512) กระจ่าง สึกษาธิการ (2518) นรา บุรณรัช (2518) และ แคคล์เซค (Kadlecek. 1977) ล้วนสาเหตุที่นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่าพฤติกรรมตอบสนอง อาจเนื่องจากต้นเหตุสำคัญคือครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม และ นักเรียนเคยชินกับการเรียนแบบตอบสนองหรือปฏิบัติตามคำสั่งมาตั้งแต่ชั้นต้นๆ ทำให้ขาดลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมนักเรียนทั้งหมด พบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ นักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมริเริ่มสูงสุด (ร้อยละ 40.76) สอนโดยครูสมรสแล้วที่มีประสบการณ์

ทางการสอนสามปีขึ้นไปและมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรี ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมริเริ่มต่ำสุด (ร้อยละ 5.27) สอนโดยครูโศกที่มีประสบการณ์ทางการสอนสามปีขึ้นไปและมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรี ทำให้อาจกล่าวได้ว่า ครูที่สมรสแล้วมีการส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากกว่าครูที่ยังโศก

1.5 พฤติกรรมความงีบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีความประสงค์และอย่างไร้วัตถุประสงค์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8 พบว่า ความงีบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีความประสงค์มีมากกว่าความงีบที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีความประสงค์ทั้งแปดกลุ่ม เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 5 การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษาระดับวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2518) สาขา เหตุที่ที่ความงีบอย่างไม่มีความประสงค์มากกว่าความงีบอย่างไม่มีความประสงค์ ก็คือ ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่บีบอัดทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม กล่าวคือ ครูให้การบรรยาย การให้คำแนะนำ และสั่งการ มากกว่าการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การสนับสุนนให้กำลังใจ การนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ เป็นเหตุให้นักเรียนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครูอยู่เกือบตลอดเวลา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า บัณฑิตจะมีสภาพการสมรส ประสบการณ์ทางการสอน และวุฒิทางการศึกษาที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ทำให้พฤติกรรมการเรียนการสอนที่เป็นความงีบอย่างไม่มีความประสงค์และไม่มีวัตถุประสงค์ของทุกกลุ่มแตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

2.1 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนแบบต่างๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9-23 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อวิธีสอนทั้ง 15 แบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 6 แสดงว่า สภาพการสมรส ประสบการณ์ทางการสอน และวุฒิทางการศึกษาที่ต่างกันมีผลทำให้ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างทางความคิดเห็นของครูอาจเนื่องมาจากสาเหตุอื่นๆก็ได้ อาทิเช่น ความแตกต่างกันในค่านิยมของครู ผู้ตอบแบบสอบถาม ความเร่งรีบในการตอบแบบสอบถามซึ่งทำให้ไม่รอบคอบ เป็นต้น

จากการร้อยละของความคิดเห็นในตาราง 9 - 23 เช่นเดียวกัน พบว่าครูส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มเห็นด้วย (เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง) กับวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด ครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน ครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง ครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายและใช้สอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แต่ไม่เห็นด้วย (ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) กับวิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดชั่วโมง ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น ครูบอกให้นักเรียนวาดภาพ และวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ วิธีสอนแบบครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครูอธิบายเพิ่มเติม ปรากฏว่ามีครูเพียงกลุ่มเดียวที่ไม่เห็นด้วย คือ ครูกลุ่มที่ 5 ซึ่งเป็นครูสมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 3 ปี และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี สาเหตุที่ครูส่วนใหญ่ของกลุ่มไม่เห็นด้วยกับวิธีสอนแบบดังกล่าว อาจเนื่องมาจากความเบื่อในการเขียนคำตอบในแบบสอบถาม ความรีบร้อนในขณะที่ตอบแบบสอบถาม ทำให้ไม่ได้พิจารณาคำตอบอย่างรอบคอบเท่าที่ควร เป็นต้น

2.2 การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ในตาราง 24 - 38 พบว่า ครูมีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีข้อสังเกตที่น่าสนใจตามลำดับดังต่อไปนี้

2.2.1 วิธีสอนที่ครูใช้มาก เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้วิธีสอนทั้ง 15 แบบของครู 8 กลุ่ม พบว่าวิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้มาก คือ วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน แต่มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ครูกลุ่มที่ 5 (ครูสมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 3 ปี และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี) และกลุ่มที่ 8 (ครูสมรสแล้ว มีประสบการณ์ทางการสอน 3 ปีขึ้นไป และมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า) ใช้วิธีสอนแบบนี้ในเกณฑ์ปานกลางเท่านั้น สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า มีครูบางส่วนที่

ไม่เห็นด้วยที่จะให้ใช้วิธีสอนแบบนี้มากนัก นอกจากนี้ การที่ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียนในเกณฑ์มากพอ ๆ กับ การใช้วิธีสอนแบบนี้ บ่งชี้เกี่ยวกับสภาพการสมรส ประสิทธิภาพทางการสอนและวิถีทางการศึกษาที่ต่างกันของครู หนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนกับการวิเคราะห์วิธีสอนที่ครูใช้มาก ปรากฏว่า สอดคล้องกัน กล่าวคือ ผลการวิจัยเรื่องวิธีสอนที่ครูใช้มาก พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียนมากกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ และผลการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน ก็พบว่า ครูใช้พฤติกรรมการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง (ตามสมมุติฐานข้อ 3) และนักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าพฤติกรรมริเริ่ม (ตามสมมุติฐานข้อ 4) จึงทำให้มองเห็นสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ม. 1 ได้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูเป็นผู้กำหนดและควบคุม โดยใช้วิธีการสอนแบบถามปัญหาให้นักเรียนตอบสนองภายในขอบเขตที่กำหนดให้

2.2.2 วิธีสอนที่ครูใช้ปานกลาง จากการเปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ของครูทั้ง 8 กลุ่ม พบว่า วิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ วิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดชั่วโมง ครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุดครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูใช้ใส่ทัศนวิสัยอุปกรณ์ประกอบการสอน และวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากการที่ครูส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มใช้วิธีสอนดังกล่าวเหมือนกัน จึงกล่าวได้ว่า แม้ครูจะมีสภาพการสมรส ประสิทธิภาพทางการสอน และวิถีทางการศึกษาที่ต่างกัน แต่ไม่มีผลทำให้ครูใช้วิธีสอนเหล่านั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน ก็พบว่า การใช้วิธีสอนที่กล่าวข้างต้น มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการที่ครูใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม (ตามสมมุติฐานข้อ 2) เพราะว่าจะ เป็นวิธีสอนแบบครูบรรยายตลอดชั่วโมง ครูให้นักเรียนร่วมอภิปรายครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ครูใช้ใส่ทัศนวิสัยอุปกรณ์ประกอบการสอน หรือวิธีสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ก็อาจ ีครูเป็นผู้บรรยาย สั่งการ ให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรมการสอนที่ใช้อิทธิพลทางตรง ดังนั้น นักเรียนจึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง แนะนำ อยู่เกือบตลอดเวลา

2.2.3 วิธีสอนที่ครูใ้สอนน้อย จากการเปรียบเทียบการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ของครูทุกกลุ่ม พบว่า วิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใ้สอนน้อย คือ วิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น ครูบอกใ้ให้นักเรียนจดตาม ครูใ้ให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรีเ็น ครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ และวิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรีเ็น สาเหตุที่ครูใ้ใช้วิธีสอนเหล่านี้ในเกณฑ์ต่ำหรือใ้สอนน้อย อาจเนื่องมาจากคณเหตุหลายประการ อาทิ เอน ครูเห็นว่า เป็นวิธีสอนที่ล้าสมัย (วิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น และครูบอกใ้ให้นักเรียนจดตาม) ครูเห็นว่า จักกิจกรรมลำบาก (วิธีสอนแบบครูพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่) ครูเห็นว่า ยังไม่เหมาะกับวัยเด็ก (วิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรีเ็น และครูใ้ให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรีเ็น) แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในชั้นนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1, 2, 4 และ 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสมมุติฐานข้อ 4 ซึ่งพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนองมากกว่าเรีเ็น จะเห็นได้ว่า วิธีสอนที่ครูใ้สอนน้อยนั้น มีหลายแบบที่จะช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก คือ วิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรีเ็น ครูพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และวิธีสอนแบบครูใ้ให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้นเรีเ็น แต่เมื่อวิธีสอนเหล่านี้ถูกนำมาใ้สอน การปลูกสร้างและฝึกหัดบุคลิกภาพแห่งการริเริ่มสร้างสรรค์ ก็คงจะประสบความสำเร็จไม่มากนัก

2.3 การใ้ปลูกสร้างการสอน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใ้ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ในตาราง 39 - 47 พบว่า ครูมีการใ้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีข้อที่นำสังเกตบางประการดังต่อไปนี้

2.3.1 ใ้ปลูกสร้างการสอนที่ครูใ้สอนมาก จากการเปรียบเทียบการใช้ใ้ปลูกสร้างการสอนของครูทั้ง 6 กลุ่ม พบว่า ใ้ปลูกสร้างการสอนที่ครูใ้สอนมาก คือ ใ้ปลูกสร้างการสอนประเภทรูปภาพและประเภทแผนที่ แผนที่ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ใ้ปลูกสร้างการสอนประเภทเหล่านี้ เป็นใ้ปลูกสร้างง่าย ราคาไม่แพง สะดวกใ้ใช้ในการใ้สวดและเก็บรักษา ผลการวิจัยชั้นนี้มีความสัมพันธ์กับสมมุติฐานข้อ 5 ซึ่งปรากฏว่า พฤติกรรมที่เป็นความเียงที่เกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์มากกว่าความเียงที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์

ประสงค์ ก้าวไกล ครูใช้เวลาบางส่วนในการเตรียม เลือกลงและแสดงอุปกรณ์การสอน และนักเรียนก็ใช้เวลาบางส่วนกระทำกิจกรรมกับอุปกรณ์การสอนประเภทนี้ จึงเกิดพฤติกรรมการสนทนาระหว่างครู 5 ดังได้กล่าวแล้ว

2.3.2 อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ปานกลาง ผลการเปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนของครู พบว่า อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ในเขตพื้นที่ปานกลาง คือ อุปกรณ์การสอนประเภทป้ายนิเทศ หุ่นจำลอง และประเภทหนังสือหรือเอกสารประกอบการค้นคว้า อนึ่ง ปรัชญาที่นำมาพิจารณา คือ อุปกรณ์การสอนประเภทของจริง ปรากฏว่า ครูใช้ในพื้นที่ปานกลาง พอ ๆ กับครูใช้น้อย สาเหตุที่ครูใช้ อุปกรณ์ประเภทเหล่านี้ในพื้นที่ปานกลาง อาจเนื่องมาจาก จำนวนอุปกรณ์มีอยู่จำกัด ราคาแพง หายาก เป็นต้น ส่วนสาเหตุที่ครูบางส่วนใช้อุปกรณ์ประเภทของจริงน้อย ก็อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนที่ทำการสอนอยู่นั้นเป็นโรงเรียนสร้างใหม่ หรือตั้งใหม่ จึงมีอุปกรณ์การสอนไม่ครบและไม่พอเพียง

2.3.3 อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้น้อย ผลการเปรียบเทียบการใช้อุปกรณ์การสอนของครู พบว่า อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้น้อย คือ อุปกรณ์การสอนประเภทแผนภูมิ กราฟ สถิติ ประเภทของจริง ประเภทฟิล์มสกริป สไลด์ และประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สำหรับอุปกรณ์ประเภทโทรทัศน์ ภาพยนตร์นั้น ปรากฏว่าครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เลย สาเหตุที่ครูใช้อุปกรณ์การสอนประเภทเหล่านี้ น้อยหรือไม่ใช้เลย อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น อุปกรณ์มีน้อย เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับโทรทัศน์ วัสดุอุปกรณ์ไม่มี อุปกรณ์ชำรุด อุปกรณ์ไม่ครบ อุปกรณ์ไม่มี เป็นต้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันบางประการ กล่าวคือ อุปกรณ์การสอนประเภทโทรทัศน์ วัสดุเหล่านี้ มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ไม่น้อย ฉะนั้น การที่ครูได้อุปกรณ์การสอนประเภทนี้ด้วย ก็สมควรจะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยลงไปด้วย

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.4.1 ปัญหา

ก. ปัญหาที่ไม่แตกต่างกันของครู จากผลการวิเคราะห์ปัญหาจากแบบสอบถาม ปรากฏว่า ครูมีปัญหาที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ - คำว่าไม่สอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก

มีอุปกรณ์การสอนใบพอเพียง, เนื้อหาบางเกินไป, เนื้อหาบางเรื่องยาวและเกินเยื้องเกินไป, ในห้อง
 สอนมีหนังสือให้เด็กค้นคว้าด้วย และเวลาเรียนมีน้อยไปสลับคู่กับเนื้อหาที่กำหนดให้เรียน แสดงว่า
 ครูส่วนใหญ่กำลังพบกับอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร
 และแสดงว่า ทั้หาทางวางใบข้อยกเว้นความแตกต่างกันในเรื่องวุฒิทางการศึกษา ประสิทธิภาพทาง
 การสอน และสภาพการสมรสของครู หากแต่ อาจขึ้นอยู่กับ การจัดทำแบบเรียน การจัดสรรงบประมาณ
 ของฝ่ายบริหารโรงเรียน เป็นต้น

๗. ข้อเสนอนี้ที่แตกต่างกันของครู จากผลการวิเคราะห์ข้อเสนอนี้
 จากแบบสอบถาม ปรากฏว่า ครูมีข้อเสนอแนะแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ ผู้สอนควรได้รับการอบรม
 เกี่ยวกับวิธีสอนที่ละครั้ง, ควรให้มีการใช้อุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับหลักสูตร,
 ควรใช้สำนวนภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย, ควรจัดเนื้อหาบางตอนที่ยากเกินไปออก, ควรมีการใช้อุปกรณ์
 การสอนให้มากขึ้น, ควรเพิ่มเวลาเรียนได้มากขึ้น, ควรได้งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์การสอนมาก ๆ,
 เนื้อหาควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว, ภาพประกอบควรให้ชัดเจน เข้าใจกว่าเดิม, ควรเพิ่มแบบฝึกหัด
 ทายบท, ควรจัดครูสอนตามความถนัด, ควรสอนวิชาบรรณารักษะเพื่อให้เด็กรู้จักการไว้ห้องสมุด, และ
 ฯลฯ การที่ครูมีข้อเสนอแนะบางประการแตกต่าง อาจจะเป็นเพราะจากความแตกต่างกันในเรื่องวุฒิ
ทางการศึกษา ประสิทธิภาพทางการสอน และสภาพสมรสของครู ที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน
 ลักษณะของผู้บริหาร และอื่น ๆ แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งว่าข้อเสนอแนะเหล่านี้ ก็คือ ทำให้ทราบความ
 ต้องการของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ส่วนราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดย
 เฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาการสอนของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา (ข.1) น่าจะได้มีการนำเอาวิธีการ
 วิเคราะห์พฤติกรรมปฏิบัติขั้นต้นของครูและนักเรียน หรือการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน ไปใช้ในการ

ไม่ใช้ในการฝึกอบรม เมื่อมีการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการให้การศึกษาแก่เด็กนั้น มีไว้หมายความว่าแต่เพียงการรณวิชาความรู้ในตำราเท่านั้น หากแต่รวมถึงการปลูกสร้างลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เขาจบออกไปเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และช่วยจรรโลงสังคมและประเทศชาติเป็นนิส สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรม การสอนนี้ สามารถใช้ใ้กับการสอนทุกวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาที่ใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมทางวามาก ๆ มีผลการวิจัยมากมายที่ยืนยันได้ว่า ครูที่ผ่านการฝึกอบรมการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนแล้ว มีพฤติกรรมการสอนน่าพึงพอใจกว่าครูที่ยังมิได้รับการอบรม อาทิเช่น การวิจัยของ แคดลึค (Kadlecck. 1977: 5586-A-5587-A) แอนเดอร์สัน (Anderson. 1972 : 3)มูด (Mood. 1972 : 99-102) เมเปิลส์ (Maples. 1971:3104)และแคมป์เบล (Campbell. 1970: 1096) เป็นต้น สำหรับในประเทศไทย ยังไม่พบว่าผู้ทำการทดลองทำนองนี้

1.2 การปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1 เนื่องจากครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ม.1 บรรจุเนื้อหาวิชาไว้มากเกินไป และบางเรื่องก็ยากเกินไปสำหรับเด็ก ดังนั้น กรมวิชาการ จึงมาที่จะได้มีการดำเนินการประเมินผลหลักสูตรวิชานี้โดยเร็ว เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

1.3 การนิเทศการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และผู้บริหารการศึกษาทั้งหลายทั้งปวง น่าจะได้นำวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสอนหรืองานอื่น ๆ เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศึกษานิเทศก์ วิธีการนี้มีความเหมาะสมเป็นอันมากในการนิเทศการศึกษาหรือการสอน เพราะผู้สอนจะมองเห็นภาพการสอนของตนเอง จะทำให้ทราบว่าตนเองมีข้อบกพร่องอย่างไร และควรจะแก้ไขอย่างไร ซึ่งอาจจะบังเกิดผลดีกว่าการที่ศึกษานิเทศก์ไปดูการสอนแล้วนำมาวิพากษ์วิจารณ์ครูผู้สอน ดังที่เป็นมาในอดีต

1.4 การฝึกหัดครู สถาบันการฝึกหัดครูทั้งหลาย น่าจะได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรม การสอนมาใช้ในการฝึกอบรมนักศึกษาครู ให้ทราบและปฏิบัติได้ เพราะว่าเมื่อออกไปเป็นครูแล้ว

เป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้เข้ารับการอบรมวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน กับครูที่ยังไม่ได้รับการอบรมวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรม เพื่อเป็นการเผยแพร่แนวคิดและวิธีการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และ เพื่อ เป็นการกระตุ้นให้ครูสนใจการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา อนึ่ง อาจจะทำกับนักศึกษามัธยมศึกษาได้

2.2 การวิจัยลักษณะปัจจัยในพฤติกรรมแต่ละประเภท ตัวอย่าง ถ้าจะทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อม หรือพฤติกรรมการถาม ก็ควรเจาะแนกพฤติกรรมให้ละเอียดลงไปอีกให้มากเท่าที่จะสามารถทำได้ และควรเป็นการวิจัยแบบทดลองเปรียบเทียบ ดังข้อ 2.1 สาเหตุที่ควรทำการวิจัยแบบทดลอง ก็คือ เพื่อจะได้ยืนยันว่าวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมมีสัมพันธภาพของครูและนักเรียน มีความสำคัญและมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมการเรียนของผู้สอนและผู้เรียนตามลำดับ

บรรณานุกรม

- กมล สุกประเสริฐ เทคนิคการวิจัย วัฒนาพานิช 2516, 288 หน้า
- การฝึกหัดครู, กรม รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการการฝึกหัดครูและบริการ
การศึกษา กรมการฝึกหัดครู โดยความร่วมมือขององค์การยูนิเซฟ 2521, 376 หน้า
- จรรยา คุณมี "ความล้มเหลวของครูสังคมศึกษา" มิตรครู 20(3):10-11 ปีที่ 1 แรก -
กุมภาพันธ์ 2521
- จิตรบุญรวม เฝ้าวัฒนา ปัญหาและอุปสรรคของการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, 232 หน้า อักสำเนา
- คำรง มัชฌมณันท์ วิธีสอนสังคมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2514, 200 หน้า
- ธีระชัย ปุณโชนิติ การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ การบรรยาย
ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 22 พฤศจิกายน 2521 เวลา 10.00-
12.00 น.
- _____ "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ" ใน อนุสรณ์พระราชทาน
เพลิงศพศาสตราจารย์จรรยาทัศน พุกกะมาน โรงพิมพ์ศรีนครินทร์ 2518, 196 หน้า
- นรา บุรณรัช พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 61 หน้า
อักสำเนา
- น้อมฤดี จงพุกทะ วิธีสอนสังคมศึกษา ก้าวหน้าการพิมพ์ 4 2519, 169 หน้า
- นิภา เล็กบำรุง พฤติกรรมการสอนของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาครเกี่ยวกับ
การกำหนดงานให้นักเรียนและการทบทวนเมื่อจบบทเรียน ปริญญาโท กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 62 หน้า อักสำเนา
- บัวบุชา ชื้อตรง การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้การพูดในการเรียนการสอน /
วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 80 หน้า อักสำเนา

- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. "บทนำ" ใน การปฏิรูปการศึกษา วัฒนาพานิช 2518, 294 หน้า
- พจน์ สะเพียรชัย "แนวทางการวิจัยสภาพการเรียนรู้การสอนในชั้นโดยการใช้สังเกตที่มีระบบแบบแผน"
วารสารการวิจัยทางการศึกษา 4(3):28-35 กันยายน-ธันวาคม 2517
- พรามาสา หัตถคานนท์ ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 วิทยานิพนธ์
ค.บ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 100 หน้า อุดรธานี
- เพ็ญจันทร์ กุ้ประเสริฐ การสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร
วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 140 หน้า อุดรธานี
- ภัทรพร ทิพย์รักษา ความช่วยเหลือทางวิชาการที่ครูสังคมศึกษาคองการ วิทยานิพนธ์ ค.บ.
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2506, 75 หน้า อุดรธานี
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่
พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปีพุทธศักราช 2518 สำนักพระราชพิธี 2519, 366 หน้า
- มนัส รัตนติกุล ฌ ภูเก็ท "การสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ" มิตรครู 19(3):29-31
ปีที่ 1 กุฎกาพัณฑ์ 2520
- มาลี ธรรมครองอาทม์ "วิธีสอนความเป็นพลเมืองดี" ศูนย์ศึกษา 38:14-15 มีนาคม 2500
- สินจง บุญยั้งเงิน การสังเกตและวิเคราะห์การสอนวรรณคดีไทยของนักศึกษาฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษา วิทยาลัยครูนครปฐม ปีการศึกษา 2515 ศึกษาระบบ Reciprocal Category
System ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516,
60 หน้า อุดรธานี
- ล้วน สายยศ และ อังคณา คันธีรัตนานนท์ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2515,
276 หน้า
- ละออ การุณยะวนิช และคนอื่นๆ ระเบียบวิธีสอนทั่วไป แผนกฝึกสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ม.ป.ป., 274 หน้า

วิเชียร เกตุสิงห์ การวัดผลการศึกษาและสถิติเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 4 มงคลการพิมพ์ 2517,
272 หน้า

คู่มือการวิจัย สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี้ 2521, 164 หน้า อักสำเนา

ศิริยุภา พูลสุวรรณ การศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ-
นักศึกษาครุ ป.กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาการสอนวิทยาศาสตร์เบื้องต้นโดยวิธีสถานการณ์จำลอง
กับวิธีสอนตามปกติ ปรินุญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2519, 57 หน้า อักสำเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง การวิเคราะห์พฤติกรรมการของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชาสังคมศึกษา
ระดับประถมศึกษาตอนต้น โรงพิมพ์การศาสนา 2518, 397 หน้า

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จงเจริญการพิมพ์ 2520, 252 หน้า

ศุกร ศรีแสน การวิเคราะห์การสอนศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปรินุญานีพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 92 หน้า อักสำเนา

สนิท ทิพวัลย์ "การสอนวิชาสังคมศึกษาแบบต่างๆ" ประชาศึกษา 27(1):12-21 สิงหาคม
2518

สมบุญ สุริยวงศ์ กิริยาร่วมทางวาจาในห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ชั้น
ประถมศึกษาปีที่เจ็ด วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 68 หน้า
อักสำเนา

สมศรี ถังมงคลเลิศ ผลการฝึกอบรมตามระบบแฟลนเคอร์สที่มีต่อกิริยาร่วมทางวาจาของนักศึกษา
ฝึกสอนและนักเรียนในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย 2520, 71 หน้า อักสำเนา

สมศรี สุวรรณนิษฐ์ การสำรวจอุปถัมภ์การสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง
วิทยานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2504, 60 หน้า อักสำเนา

สาคร นิปรียาย การสังเกตและวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนในแนวสืบสวนสอบสวน
กับการสอนในแนวเดิมของนักเรียนฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปรินญาณิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516, 236 หน้า อักส์นา

สุนทร สุนันท์ชัย เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา อักษรเสรี 2514, 348 หน้า

คู่มือการนิเทศการศึกษาวิชาสังคมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2513, 28 หน้า

สุพจน์ อิ่มเพิ่มพูน การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน-
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2517 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 70 หน้า อักส์นา

สุมิตร คุณานุกร หลักสูตรและการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2520, 171 หน้า

โสภภาพรณ สุวรรณแสง "อุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา" ใน การสอนวิชาสังคมศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง 2518, 115 หน้า

อนงค์ ประมุขกุล การวิเคราะห์และสังเกตพฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนฝึกสอน
ชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2518, 66 หน้า อักส์นา

อนันต์ ศรีโสภาก หลักการวิจัยเบื้องต้น เล่ม 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2520, 213 หน้า อักส์นา

อารี กลั่นกลิ่นหอม การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนประวัติศาสตร์ของนักเรียนฝึกสอน
ชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีการศึกษา 2517 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 65 หน้า อักส์นา

อารี สัจฉรวี "ยอดครู" ใน ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา-
 พระสุเมรุ 2513, 610 หน้า

- Amidon, Edmund and Giamatheo, Michael "The Verbal Behavior of Supervisor Elementary Teacher" Interaction Analysis: Theory, Research and Application, p.210-216, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1967.
- Amidon, Edmund and Flanders, Ned A. "Interaction Analysis as a Feedback System" Interaction Analysis: Theory, Research and Application, p.307-314, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1967.
- Anderson, Roger O. "A Quantitative Method to Asses Content Structure in Verbal Interaction" Journal of Research in Science Teaching, 9:305-321, 1972.
- Borge, Walter R. "Student Government and Citizenship Education" The Elementary School Journal, 67(3):154-160, December, 1966.
- Brown, Sheldon LeRoy, "An Analysis of Eight Grade American History Programs in Secondary School of Nebraska" Dissertation Abstracts, 32:758-A - 759-A, August, 1971.
- Campbell, J.R. "Cognitive and Effective Process Development and Its Relation a Teacher Interaction Ratio" Dissertation Abstracts, 30:1069-A, 1970.
- Carline, John L. "In-Service Training Re-Examined" Journal of Research and Development in Education, 4:103-115, 1970.
- Clements, Millard H., Fielder, William R., and Tabacknick, Robert B. Social Study: Inquiry in Elementary Classroom, Bobbs-Merril Company, Inc., 1966.

- Edward, Krug A. Social Study: Inquiry in Elementary Classroom, Indianapolis, Bobbs-Merril Company, Inc., 1966.
- Flanders, Ned A. Analyzing Teaching Behavior, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1970. 448 p.
- Teacher Influence, Pupil Attitude and Achievement, Cooperative Research Monograph No. 12, OE-25040, Department of Health, Education and Welfare, 1965.
- Flenton, Edwin. The New Social Studies, London, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1967. 144 p.
- Furst, Norma. "The Effect of Training in Interaction Analysis on the Behavior of Student Teachers in Secondary School" Interaction Analysis: Theory, Research and Application, p.315-318, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1967.
- Gage, N.L. "Paradigm for Research on Teaching" Handbook of Research on Teaching, Chicago, Rand McNally, 1965. 1218 p.
- Garrison, Ronal Joseph. "A Comparison of Verbal Behavior of Teachers and Pupils in Lesson Designed to Achieve Creative Response" Dissertation Abstracts, 32:818-A, 1971.
- Hough, John B. and Amidon, Edmund J. "Behavioral Change in Student Teachers" Interaction Analysis: Theory Research and Application, p.307-314, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1967.

- Joseph, John B. "The Relationship Between Teacher Behavior and the Influence of Thought-Provoking Question by Student" The Journal of Educational Research, 62:117-122, 1968.
- Kadlecek, Frank Edward. "The Relationship of Teacher Open-mindedness to Student Open-mindedness and Teacher-Pupil Interaction in Science Classes in Grade Four, Five, and Six" Dissertation Abstracts - International, 37:5586-A - 5587-A, 1977.
- Kenwoethy, Leonard S. Social Studies for Seventies, Toronto, Ginn and Company, 1969. 530 p.
- Kirk, Jeffrey. "Elementary School Student Teacher and Interaction" Interaction Analysis: Theory, Research and Application, p.299-306, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1967.
- Lohman, Ernest E., Ober, Richard L., and Hough, John B. "A Study of Effect Pre-Service Training in Interaction Analysis of the Verbal of Student Teachers" Interaction Analysis: Theory, Research and Application, p.246-259, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1969.
- Maples, Newsom B. "A Study of Elementary Student Teachers Patterns of Verbal Interaction and Attitudes as Affective by Self-Evaluation" Dissertation Abstracts, 33:341-A, 1971.
- Mattews, Charles C. "The Classroom Verbal Behavior of Selected Secondary School Science Student Teacher and Their Cooperating Classroom Teacher" Dissertation Abstracts, 28:144-A, 1967.

- McLeod, Richard J. "Change in the Verbal Interaction Pattern of Secondary Science Student Teachers Who Have Had Training in Interaction Analysis and the Relationship of These Changes with Their Cooperating Teachers" Dissertation Abstracts, 28:145-A, 1967.
- Michaelis, John U. Social Studies for Children in Democracy Recent Trends and Development, Prentice-Hall, Inc., 1968. 334 p.
- Mood, Darlene W. "Teacher Verbal Behavior and Pupil Thinking in Elementary School" The Journal of Educational Research, p.99-102, November, 1972.
- Nelson, Lois N. "Teacher Leadership: An Empirical Approach to Analyzing Teacher Behavior in the Classroom" The Journal of Teacher Education, 17(14):417-425, Winter, 1966.
- Ober, Richard L. and others Systematic Observation of Teaching, New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1971.
- Parakh, Jal S. "A Study of Teacher-Pupil Interaction in High School Biology Classes: Part 1 The Development of a Category System" Journal of Research in Science Teaching, 6:284-292, 1966.
- Parrish, Wayne H. "A Study of the Effect of Inservice Training in Interaction Analysis on the Verbal Behavior of Experienced Teacher" Dissertation Abstracts, 29:3024-A, 1967.
- Rose, Harold B. "The Relationship Between Method Used to Teach American History and Changes in Attitude and Achievement" Dissertation Abstracts, 31:6374-A - 6375-A, 1971.

- Skeel, Dorothy J. The Challenge of Teaching Social Studies in the Elementary School, Good Year Publishing Company, 1970. 196 p.
- Smith, Brooks E. Language and Thinking in the Elementary School, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1970. 376 p.
- Soar, Robert S. "Obtimum Teacher-Pupil Interaction for Pupil Growth" Educational Leadership, 26:275-280, 1963.
- Storile, Theodore. "Selected Characteristic of Teacher Whose Verbal Behavior Is Influenced by Influence and Inservice Course in Interaction Analysis" Dissertation Abstracts, 27:3941-A, 1962.
- Taba, Hilda. Teachers' Handbook for Elementary Social Studies, Addison-Wesley Publishing Company, 1967. 254 p.
- Tamburino, William. "Citizenship Education" The Social Studies, 27(6):245-247, November, 1966.
- Urrichech, Michael J. "The Effect of Verbal Interaction on the Achievement of Specific Skill in the Introductory College Chemistry Laboratory" Dissertation Abstracts International, 32:1961-A, 1971.
- Wesley, Edgar B. Teaching Social Studies in Elementary Schools, Boston, Heath, 1952. 466 p.
- Withall, John and Lewis, W.W. "Sociometry and the Teacher's Verbal Control of Children Behavior" Handbook of Research on Teaching, Chicago, Rand McNally, 1967. 965 p.
- Wood, Sammel E. "A Multidimensional for the Observation Analysis and Assessment of Classroom Behavior" Journal of Research and Development in Education, 4:84-102, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หลักเกณฑ์ในการจำแนกพฤติกรรม

หลักเกณฑ์ในการจำแนกพฤติกรรม

- ข้อที่ 1 เมื่อไม่แน่ใจว่าพฤติกรรมที่สังเกตในขณะนั้นควรจะอยู่ในประเภทใดให้
เลือกพฤติกรรมที่มีตัวเลขรหัสโลกที่สุดจากพฤติกรรมประเภทที่ 5
- ข้อที่ 2 ถ้าพฤติกรรมในเบื้องต้นของกรณีนั้นเป็นพฤติกรรมประเภทอิทธิพลทางตรง
หรือทางอ้อมโดยสม่ำเสมอ อย่างแข็งเปลี่ยนไปบันทึกพฤติกรรมที่เป็น
ประเภทตรงข้าม จนกว่าจะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเกิดขึ้น
- ข้อที่ 3 ผู้สังเกตจะต้องไม่ใช่อคติของตน หรือคำนึงถึงความตั้งใจหรือวัตถุประสงค์
ของครูผู้สอนมาใช้ในการบันทึกพฤติกรรม แต่ผู้สังเกตควรจะต้องตั้งคำถาม
ถามตนเองว่า "พฤติกรรมนี้มีความหมายต่อนักเรียนอย่างไร ในแง่ของ
การจำกัดหรือให้เสรีภาพแก่นักเรียน"
- ข้อที่ 4 ถ้าพฤติกรรมทางวจาเกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งประเภทในช่วงเวลา 3 วินาที
ให้บันทึกพฤติกรรมลงไปทุกประเภท แต่ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม
ทางวจาเกิดขึ้นในเวลา 3 วินาที ให้บันทึกพฤติกรรมประเภทนั้น
ซ้ำลงไปอีก
- ข้อที่ 5 พฤติกรรมทางวจาประเภทที่ 6 คือ การให้แนวทางแก่นักเรียน หมายถึง
คำพูดของครูที่ทำให้เกิด หรือน่าจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถสังเกต
เห็นได้ในนักเรียน
- ข้อที่ 6 เมื่อครูเรียกชื่อนักเรียน ให้บันทึกหมายเลข 41
- ข้อที่ 7 เมื่อครูพูดทวนคำตอบของนักเรียน และคำตอบนั้นเป็นคำตอบที่ถูกต้อง ให้
บันทึกหมายเลข 3
- ข้อที่ 8 เมื่อครูพูดทวนความคิดเห็นของนักเรียนและแสดงการสื่อความหมายเพียง
ว่าความคิดเห็นนั้นจะได้รับการพิจารณาหรือยอมรับในการอภิปรายกันต่อไป
ให้บันทึกหมายเลข 3

- ข้อที่ 9 ถ้านักเรียนคนหนึ่งพูดต่อจากนักเรียนคนหนึ่งโดยไม่มีการชักจูงหวัะควยการพูดจากครูเลย ให้บันทึกหมายเลข 02 ลงไประหว่างหมายเลข 8 หรือ 9 เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนตัวนักเรียนผู้พูด
- ข้อที่ 10 คำพูดเช่น "อืม" "จะ" "ถูกต้อง" "ใช้ได้" "ดีมาก" ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างเลข 9 สองตัว ให้บันทึกหมายเลข 2 ลงไป
- ข้อที่ 11 คำพูดตลกหรือชวนขันของครูเป็นพฤติกรรมประเภทที่ 2 แต่ถ้าเป็นการตลกเพื่อล้อเลียนตลกตางหรือทำให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งต้องอับอายขายหน้า จะก้องจัดอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่ 7
- ข้อที่ 12 คำถามประเภทที่ครูถามเองตอบเองไม่ใช่คำถามที่แท้จริง เป็นแต่เพียงเทคนิคอย่างหนึ่งในการอธิบายของครูเท่านั้น ดังนั้นจึงควรจัดอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่ 5
- ข้อที่ 13 คำถามประเภทแนวแคบเป็นเรื่องหมายที่คาดหวังได้ว่าพฤติกรรมประเภทที่ 8 จะติดตามมา ถ้านักเรียนให้คำตอบที่เฉพาะเจาะจงและทำนายล่วงหน้าได้ว่าจะตอบมาในแนวใด คำตอบนั้นจะอยู่ในพฤติกรรมประเภทที่ 8 แต่ถ้านักเรียนอธิบาย ขยายความ และอ้างหลักฐานต่างๆ ประกอบคำตอบของตน ผู้สังเกตจะต้องเริ่มบันทึกหมายเลข 9
- ข้อที่ 14 ในกรณีที่นักเรียนหลายคนตอบครูพร้อมๆกัน หรืออ่านคั้งๆพร้อมกันตามคำถามให้บันทึกหมายเลข 8

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

ในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา ม.1

เรื่อง พิธีเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เวลา 30 นาที

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
นักเรียน	นักเรียนเการพ	9
	สวัสดีค่ะ...สวัสดีครับ...คุณครู	9
ครู	สวัสดี	1
	เออ...นักเรียนทราบหรือยังว่าวันนี้เราจะเรียนกันเรื่องอะไร	41
		41
นักเรียน	ทราบแล้วครับ	8
ครู	เรื่องอะไร วิเชียร	41
นักเรียน	เรื่องพิธีวันสำคัญของพุทธศาสนาครับ	8
ครู	อ้อ...ดีมาก ไข่แล้ว	2
	วันนี้เราจะเรียน เรื่องพิธีเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	3,3
		3
	ไหนใครไปอ่านเรื่องนี้มาแล้วบ้าง	41
นักเรียน(ยกมือ)	01
ครู	เอามือลง ดีมาก ที่ไปอ่านมาก่อน	6,2
	เอาละ ครูจะลองทดสอบความจำของพวกเธอ ครูชี้ว่า	6,6
	ใครจะมีความรู้มากกว่ากัน	6
	สมคิด ไหนบอกครูชี้ว่า วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	41,41
	มีกี่วัน	41
นักเรียน	สามวันครับ	8
ครู	อรุณีละ มีกี่วัน	41

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
นักเรียน	สามวันกะ	8
ครู	ประพันธ์ ว่าใจมีที่วัน สบคิดบอกว่ามีสามวัน อรุณีก็ว่า บ่สามวัน เธอว่ามีที่วันกันแน่ อี	41,6 6,41
นักเรียน	ผมก็ว่ามีสามวันครับ	8
ครู	อ้อ ถูกต้อง นั่งลง	2,6
	วิทยา บอกมาซิว่า วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทั้งสามวัน นั้น ไค้แก่วันอะไรบ้าง ลูกขึ้นเร็ว	41 41,6
นักเรียน(ยกมือ)	02
ครู	เร็วๆเข้า	6
นักเรียน	ไค้แก่วัน วิสาขบูชา วันมาฆบูชา แล้วยัง วันเข้าพรรษา ครับ	8,8 8
ครู	สายัณฑ์ วิทยาตอบถูกไหม	41
นักเรียน	ถูกครับ	8
ครู	แน่ใจหรือ	41
นักเรียน	ครับ	8
ครู	ไหนไกรว่าถูกต้องแล้ว ยกมือขึ้น	41,6
นักเรียน(ยกมือ)	01,01
ครู	ไครว่ายังไม่ถูกต้องตามที่อ่านมาแล้ว ยกมือ	41,6
นักเรียน(ยกมือ)	01,01
ครู	เอาละ มุกดา ลองบอกมาซิว่าตามที่อ่านมาแล้ว มีวันสำคัญ อะไรบ้าง	41 41
นักเรียน วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา กะ	02 8,8

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
ครู	อ้อ.....	2
	นางลักษณ์ ถูกไหมที่ มุกดา ตอบ	41
นักเรียน	ถูกค่ะ	8
ครู	สมชายค่ะ	41
นักเรียน	ถูกครับ	8
ครู	ถูกต้องแล้ว ก็มากทุกคน เป็นอันว่าวิชาตอบผิดไปวันหนึ่ง	2,3
	วันเข้าพรรษาไม่ใช่ ก็อครูถามตามเรื่องที่เราอ่านมา เราก็ต้อง	3,3
	ตอบตามนั้น เข้าใจไหม	41
นักเรียน	เข้าใจครับ	8
ครู	ปีโกรสงสัยอะไรหรือเปล่า	42
	ถ้าไม่มี ก็ไปนี้เราจะพูดถึงวันสำคัญทั้งสามวันเมื่อกี้ ว่าแต่ละ	5,5
	วันนั้น มีพิธีอะไรยังไงบ้าง ครูก็คิดว่าจะกล่าวไปตามลำดับ ก็	5,5
	วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา แล้วก็วันอาสาฬหบูชา	5,5
นักเรียน	คุณครูขา วันมาฆบูชามาก่อนวันวิสาขบูชาไม่ใช่หรือคะ	9,9
ครู	เออ ใช่ ขอโทษที	2,1
	วันมาฆบูชามาก่อน แต่ครูจะไม่พูดตามลำดับละ เธอคอยดูนะ	3,6
	ว่าครูจะพูดถึงวันไหนก่อน	6
(เลือกภาพ)	01,01
	เข้า, นักเรียนดูรูปนี้ รูปอะไร โกรธบ้าง	6,41
นักเรียน	รูปตรัสรู้ครับ	8
ครู	ใครตรัสรู้	41
นักเรียน	พระพุทธเจ้าครับ	8

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
ครู	เอ๋ ต้องบอกได้ชัดเจนลงไป ว่าเป็นรูปใคร กำลังทำอะไร	2,3
	ที่ไหน อันนี้ก็ เป็นรูปพระพุทธเจ้ากำลังประทับอยู่ที่ถ้ำคันมหาโพธิ์	5,5
	มีแสงเป็นรังสีสว่างรอบๆศีรษะ หรือพระเกศ ก็หมายถึงว่า	5,5
	พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว	5
	ใครรู้อ่าง ว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้เมื่อไร	41
นักเรียน	วันเพ็ญเดือนหกครับ	8
ครู	อ้อ คีมาก ไซ่แล้ว	2
(เสียงกบ)	01,01
	นี่รูปอะไรนักเรียน	41
นักเรียน	รูปพระพุทธเจ้าตอนประสูติครับ	8
ครู	ถูกต้อง	2
	ใครทราบบ้างว่า ทำไมจึงเดินได้เจ็ดก้าว ตอนประสูติใหม่ๆ	41,42
นักเรียน(เงียบ)	02,02
ครู	เอ้า ถ้าไม่รู้ครูจะบอกให้ทราบ การที่พระพุทธเจ้าเดินได้เจ็ด	6,5
	ก้าวตอนประสูตินั้น เป็นความนึกคิดของภรรยาหลังจากว่า พระพุทธเจ้า	5,5
	เป็นผู้มีคุณความดี มีสติปัญญาฉลาดเฉลียวแหลมกว่าคนธรรมดา คือ	5,5
	สามารถรู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องทุกข์และทางแก้ทุกข์ ซึ่งคนธรรมดา	5,5
	มองไม่เห็น ไม่ทราบกัน ดังนั้นเวลาวาทกภาพก็เลยให้แปลกกว่า	5,5
	ชาวบ้านธรรมดาเล็กน้อย คือ พอเกิดบ๊อบก็ย่างก้าวเดินได้เลย	5,5
	บางคนก็ว่า พระองค์จะได้เป็นใหญ่ในเจ็ดทวีป	5,5
(เงียบ)	02
	นักเรียนลองคิดดูซิ กบเราเกิดมาจะเดินได้เลยไหม	41

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
นักเรียน	ไม่ได้กะ	8
	น้องหนูกึ่งหลายเดือนเนาะ ถึงกลานได้	9
ครู	อ้อ	2
	เอาละ ไหนใครบอกครูว่าพระพุทธรเจ้าประสูติเมื่อไร	41
นักเรียน	วันเพ็ญเดือนหกคะ	8
ครู	คี่มาก	2
	ตรงกับวันที่พระองค์ตรัสรู้ นั่นแหละ	5
(เลือกภาพ)	01,01
	นี่ภาพอะไรนักเรียน	41
นักเรียน	พระพุทธรเจ้าสุวรรณคตกรับ	8
ครู	หือ ว่าไงนะ	41
นักเรียน	พระพุทธรเจ้าปรีนิพพานกรับ	8
ครู	เออ ถูกต้อง เขาเรียกว่าปรีนิพพาน ไม่ใช่สุวรรณคต	2,3
	สุวรรณคตใช้กับบุคคลที่มีฐานะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เป็นกษัตริย์	5,5
	พระอรหันต์ เขาเรียกนิพพาน พระพุทธรเจ้าเราเรียกปรีนิพพาน	5,5
	คือการดับสูญของกิเลสตัณหา	5,5
	พระพุทธรเจ้าปรีนิพพานเมื่อไรนักเรียน	41
นักเรียน	วันเพ็ญเดือนหก เหมือนกับวันประสูติและตรัสรู้กรับ	8,9
ครู	ถูกต้อง คี่มาก วันปรีนิพพานของพระพุทธรเจ้าก็ตรงกับ	2,3
	วันประสูติและวันตรัสรู้ นั่นเอง ซึ่งเมื่อศึกษาแล้วก็แทบไม่น่าเชื่อ	5,5
	คือ แผลงมากที่กันๆหนึ่งวันเกิด วันตาย ตรงกัน และประกอบด้วย	5,5
	พระพุทธรเจ้าเป็นผู้มีบุญคุณต่อโลกมากมาย ดังนั้นชาวพุทธจึงถือเอา	5,5
	วันเพ็ญเดือนหก เป็นวันน้อมรำลึกถึงคุณงามความดีของพระองค์	5,5

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิบัติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้สังเกต	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
ครู	ในปัจจุบันนี้ พอถึงวันวิสาขบูชา ชาวพุทธนิยมทำอะไร ใครตอบได้ ยกป้อขึ้น	41 41,6
นักเรียน	ทำมุกตลกมาตลกๆ	8
ครู	แคว้นอะไรอีก	41
นักเรียน	ฟังเทศน์กะ	8
ครู	มีอะไรอีกไหม วัลลภ	41
นักเรียน	ปล่อยนกปล่อยปลาครับ	8
ครู	นอกจากนี้แล้ว มีอะไรอีกบ้าง ใครนึกออก	41
นักเรียน	ให้ทานครับ	8
ครู	ยังมีอีก อะไรเอ่ย ไกรทรามบ้าง	41
นักเรียน	ไปเวียนเทียนครับ	8
ครู	โอ้อโฮ เก่งมาก ใช่แล้ว เราไปเวียนเทียนรอบโบสถ์ในคอนเียน หรือคอนหัวค้ำ เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ การเดินเวียนเทียนนั้น ครูว่าเราควรจะต้องใจภาวนาค้ำว่า เราจะทำแต่ความดี จะไม่ทำชั่ว ไม่ควรเกินไปเฉยๆ	2,3 5,5 5,5 5,5 5 7 7,7 6,6 01,01
นักเรียน(เลือกภาพ) นักเรียน นีภาพอะไร วันมาฆบูชาครับ	41 8

ตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุการณ์ประวัติดั้งเดิมของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
ครู	ในภาคนั้นนะ เหตุการณ์เป็นอย่างไร ใครตอบได้	41
นักเรียน(เงยบ)	02,02
ครู	เอ้า ถ้างั้น อ่าน"ร้อมกัน" ข้อสอง วันบางบูชา หน้าหนึ่ง- ร้อยเก้าสิบเจ็ด	6,6 6
นักเรียน	ข้อสอง วันบางบูชา ก็วันเพ็ญเดือนสาม แต่ในปีที่ปีเดือนแปด สองหน จะเลื่อนไปเป็นวันเพ็ญเดือนสี่ วันนี้เป็นวันที่ระลึกมหา สันนิบาตแห่งพระสาวก กล่าวคือ ก พระภิกษุหนึ่งพันสองร้อย- ห้าสิบลรูป ได้เดินทางมาเฝ้าพระพุทธเจ้า จากที่ต่างๆโดยไม่ได้ นักหมายกันมาก่อน ข พระภิกษุเหล่านั้นได้รับอุปสมบทจากพระ พุทธเจ้าโดยตรง เรียกว่าพระเอทธิกิกขุ ค พระภิกษุเหล่านั้น ล้วนเป็นพระอรหันต์ ง พระจันทร์เสวยมาฆฤกษ์ เมื่อพระพุทธ - เจ้าทรงเห็นองค์ประชุมเป็นมหัศจรรย์กันั้น จึงแสดงโอวาท สรูปหลักการของพระพุทธศาสนาว่ามุ่งให้ทุกคนทำกความดี ละเว้น ความชั่ว และชำระจิตใจให้บริสุทธิ์	8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8,8 8,8
ครู	เอ้า พอแล้ว	6
	สรุปแล้ว วันบางบูชามีเหตุการณ์สำคัญสี่อย่างเกิดขึ้น คือ หนึ่ง อะไรรักเรียน	5,5 41
นักเรียน	พระภิกษุหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบลรูปมาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยไปได บัคหมายกันมาก่อน	8,8 8
ครู	สองคะ	41
นักเรียน	พระภิกษุเหล่านั้นเป็นพระเอทธิกิกขุ	8
ครู	สาม	41

ตัวอย่างการวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติสัมพันธ์ของครูและนักเรียน(ต่อ)

ผู้แสดง	พฤติกรรมทางวาจา	รหัส
นักเรียน	พระภิกษุเหล่านั้นล้วนเป็นพระอรหันต์	8
ครู	คืออะไร	41
นักเรียน	พระจันทร์เสวยมา/ฤกษ์	8
ครู	เอาละ ที่นี้ครูจะพูดถึงวันอาสาฬหบูชา วันอาสาฬหบูชา	6,5
	ก็เป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งของชาวพุทธ ตรงกับวันเพ็ญเดือนแปด	5,5
	เหตุการณ์สำคัญในวันอาสาฬหบูชา คือ เป็นวันที่พระพุทธเจ้า	5,5
	แสดงปฐมเทศนา ให้ใครฟัง	5,41
นักเรียน	ปัญจวัคคีย์	8
ครู	ที่ไหน	41
นักเรียน	ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน กรุงพาราณสี	8,8
ครู	อ้อ ผลของการเทศน์ของพระพุทธเจ้า ทำให้โลกทัตตฤๅะขอ	2,5
	บวชเป็นพระภิกษุ นักเรียนทราบใหม่ว่าเพราะอะไรโลกทัตตฤๅะ	5,5
	จึงขอบวช	42
นักเรียน(เงียบ)	02,02
ครู	ไม่มีใครทราบเลยเหรอ	41
	อ่านดูซิ	6
นักเรียน	01,01
	ทราบแล้วครับ	9
ครู	ว่าไงละ	41
นักเรียน	เพราะโลกทัตตฤๅะ เข้าใจในหลักธรรมครับ	8
ครู	คนอื่นว่าไง เห็นค้ำยใหม่ที่วัลลภทอบ	41
นักเรียน	เห็นค้ำยกะ	8
 ฯลฯ.....	

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

คำชี้แจงเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม

1. ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 รายละเอียดบางประการของครู
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1
- ตอนที่ 3 วิธีสอนที่ครูใช้มาก
- ตอนที่ 4 การใช้อุปกรณ์การสอน
- ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

2. การตอบแบบสอบถาม

วิธีตอบแบบสอบถามแต่ละตอน มีดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 เลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้
- ตอนที่ 2 เลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้
- ตอนที่ 3 เลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้
- ตอนที่ 4 เลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้
- ตอนที่ 5 ท่านสามารถเขียนตอบได้โดยอิสระ

แบบสอบถามสำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ตอนที่ 1 รายละเอียดบางประการของครู

โปรดกา ลงใน หน้าก หรือข้อความที่ตรงกับรายละเอียดส่วนตัวของท่าน

1. วุฒิทางการศึกษาของท่าน ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
2. ประสบการณ์ทางการสอนของท่าน น้อยกว่า 3 ปี 3 ปีขึ้นไป
3. สภาพการ ามรสของท่าน โสด สมรสแล้ว

ตอนที่ 2 ความถี่เห็นต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

โปรดกา ลงในช่องว่างทางขวาปี่ของท่าน ตามที่ท่านเห็นว่าวิธีสอนนั้นๆจะมีความเหมาะสมต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 เพียงใด

ลำดับที่	วิธีสอน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มีความ เห็น
1	ครูบรรยายตลอดครึ่งชั่วโมง					
2	ครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย					
3	ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น					
4	ครูบอกให้นักเรียนจดตาม					
5	ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด					
6	ครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบ- บทเรียน					
7	ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด					
8	ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครู- อธิบายเพิ่มเติม					
9	ครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบ- เรียน					
10	ครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีสอน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่มีความเห็น
11	ครูพานักเรียนออกไปทำนอก สถานที่					
12	ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ นักเรียนฟัง					
13	ครูใช้โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์- ประกอบการสอน					
14	ครูให้นักเรียนรายงานหรือ อภิปรายในชั้นหรือหน้าชั้น					
15	ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง จากห้องสมุด, จาก หนังสือที่ครูเตรียมไว้ให้ หรือ จากแหล่งวิทยากรในชุมชน					
16	(วิธีสอนอื่นๆ-ไปรกระบุ)					

ตอนที่ 3 วิธีสอนที่ครูใช้มาก

ไปรคกา / ลงในช่องว่างทางขวาชื่อ ให้ตรงกับปริมาณที่ท่านคิดว่าท่านใช้
วิธีสอนนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

ลำดับที่	วิธีสอน	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย
1	ครูบรรยายตลอดชั่วโมง				
2	ครูให้นักเรียนร่วมอภิปราย				
3	ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนในชั้น				

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีสอน	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย
4	ครูบอกให้นักเรียนจดตาม				
5	ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนจดลงสมุด				
6	ครูให้นักเรียนแสดงละครประกอบบทเรียน				
7	ครูอธิบายแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด				
8	ครูให้นักเรียนอ่านแบบเรียนแล้วครู- อธิบายเพิ่มเติม				
9	ครูให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาจากแบบเรียน				
10	ครูอธิบายแล้วตั้งปัญหาถามนักเรียน				
11	ครูพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่				
12	ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง				
13	ครูใช้สื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน				
14	ครูให้นักเรียนรายงานหรืออภิปรายในชั้น หรือหน้าชั้นเรียน				
15	ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากห้องสมุด จากหนังสือที่ครูเตรียมไว้ได้ หรือจากแหล่งวิทยากรในชุมชน				
16	อื่นๆ (โปรดระบุ)				

ตอนที่ 4 การใช้อุปกรณ์การสอน

โปรดกา ลงในช่องว่างทางขวามือ ตามที่ท่านคิดว่าท่านใช้อุปกรณ์ประเภทนั้นๆ
มากน้อยเพียงใด

ลำดับที่	อุปกรณ์การสอน	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย
1	รูปภาพ เช่น ภาพถ่าย ภาพเขียน				

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	อุปกรณ์การสอน	ใช้มาก	ใช้ปานกลาง	ใช้น้อย	ไม่ใช้เลย
2	แผนที่ แผนที่				
3	แผนภูมิ กราฟ สถิติ				
4	ป้ายนิเทศ				
5	หุ่นจำลองต่างๆ เช่น ลูกโลก ตุ๊กตา กะบะทรายแสดงภูเขา ที่ราบ แม่น้ำ เป็นต้น				
6	ของจริง เช่น ทีวีอย่างหิน เป็นต้น				
7	โทรทัศน์ ภาพยนตร์				
8	ฟิล์มสตริป สไลด์				
9	หนังสือหรือเอกสารประกอบการศึกษา- ค้นคว้าต่างๆ เช่น จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น				
10	อื่นๆ (โปรดระบุ)				

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ก. ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1

ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ม.1 ข้าพเจ้าพบปัญหาดังนี้ (โปรดเขียนเป็นข้อๆ)

ตอนที่ 5 (ต่อ)

ข. ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นแนวทางในการหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว ข้าพเจ้าใคร่ให้ข้อเสนอแนะ
บางประการ ดังนี้ (โปรดเขียนเป็นข้อๆ)

ขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้ด้วยดี

ภาคผนวก ง.

รายชื่อผู้เก็บข้อมูล และ ค่าความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์พฤติกรรม

รายชื่อผู้เก็บข้อมูล และ ค่าความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์ผลกิจกรรม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ค่าความเชื่อมั่น				
		ครั้งที่1	ครั้งที่2	ครั้งที่3	ครั้งที่4	เฉลี่ย
1	นางสาววนิดา น่องสุริยชัย	.92	.84	.92	.91	.90
2	นางสาวยุจิน สุวานิช	.88	.91	.92	.94	.91
3	นายสะพรั่งพร้อม รัฐสมุทร	.84	.92	.89	.82	.87
4	นางสาวนิตยา อนวัชศิริวงษ์	.84	.93	.89	.90	.89
5	นางสาวสุกัญญา อาทิตย์ทอง	.83	.89	.91	.85	.87
6	นางสาวแพรวพรรณ แสงโกมล	.92	.91	.89	.90	.91
7	นายมนู ปบาทกุล	.91	.91	.82	.92	.89
8	นางสาววันเพ็ญ อภาเกียรติกุล	.92	.94	.93	.85	.91
9	นางสาวอุษณีย์ คีเรกนุบราคม	.84	.83	.89	.88	.86
10	นายคงศักดิ์ สัมมานนท์	.92	.92	.85	.91	.91